

Pöytäkirjan liitteet

Suomen ortodoksisen kirkon kirkolliskokous

Valamon Kristuksen kirkastumisen luostarissa 27.-30.11.2023

Sisällysluettelo

Läsnäolijat	4–5
Anja Lindström lähetekeskustelu puheenvuoro asia 9	6
Ritva Bly lähetekeskustelu puheenvuoro asia 10	7
Jefim Brodkin lähetekeskustelu puheenvuoro asia 10	8–9
Matti Tolvanen lähetekeskustelu puheenvuoro asia 10	10–12
Jaakko Vainio lähetekeskustelu puheenvuoro asia 10	13–16
Rauno Pietarinen lähetekeskustelu puheenvuoro asia 12	17
Jaakko Vainio lähetekeskustelu puheenvuoro asia 12	18
Jefim Brodkin lähetekeskustelu puheenvuoro asia 13	19–20
Kaisa Pahkala lähetekeskustelu puheenvuoro asia 14	21–22
Kim Kilpinen lähetekeskustelu puheenvuoro asia 16	23
Irina Tchervinskij-Matsi lähetekeskustelu puheenvuoro asia 16	24
Timo Tynkkynen lähetekeskustelu puheenvuoro asia 17	25–26
Piispa Sergei lähetekeskustelu puheenvuoro asia 19	27
Arkkimandriitta Mikael lähetekeskustelu puheenvuoro asia 23	28–29
Teo Merras lähetekeskustelu puheenvuoro asia 23	30–31
Jaakko Vainio lähetekeskustelu puheenvuoro asia 23	32
Anja Lindström lähetekeskustelu puheenvuoro asia 24	33–34
Ritva Bly lähetekeskustelu puheenvuoro asia 25	35
Elina Palola lähetekeskustelu puheenvuoro asia 25	36–37
Jefim Brodkin lähetekeskustelu puheenvuoro asia 25	38
Ritva Bly lähetekeskustelu puheenvuoro asia 26	39

I täysistunnon esityslista	40–43
II täysistunnon esityslista	44
III täysistunnon esityslista	45–50
IV täysistunnon esityslista	51–54
V täysistunnon esityslista	55–58
VI täysistunnon esityslista	59–64
VII täysistunnon esityslista	65–82

Suomen ortodoksisen kirkon kirkolliskokous 27.11. - 30.11.2023 Läsnäololista

	I täysistunto 27.11.2023 klo 13.00–17.11	II täysistunto klo 14.00– 14.18	III täysistunto klo 18.00– 18.21	IV täysistunto klo 13.00– 13.17	V täysistunto klo 17.30– 17.49	VI täysistunto klo 20.30– 22.12	VII täysistunto klo 8.00–8.30
Arkipiispa Leo	x x	x	x	x	x	x	x
Metropoliitta Arseni	x x	x	x	x	x	x	x
Metropoliitta Elia	x x	x	x	x	x	x	x
Piispa Sergei	x x	x	x	x	x	x	x
Arkkimandriitta Mikael	x x	x	x	x	x	x	x
Bly Ritva	x x	x	x	x	x	x	x
Brodkin Jefim	x x	x	x	x	x	x	x
Halonen Pirjo	x x	x	x	x	x	x	x
Huttunen Heikki	x x	x	x	x	x	x	x
Hynninen Jari	x x	x	x	x	x	x	x
Kallinen Kimmo	x x	x	x	x	x	x	x
Kauhanen Jussi	x x	x	x	x	x	x	x
Kilpinen Kim	x x	x	x	x	x	x	x
Kivimäki Raija	x x	x	x	x	x	x	x
Lampropoulos Ioannis	x x	x	x	x	x	x	x
Lang Dmytro	x x	x	x	x	x	x	x
Laukkanen Sofia	x x	x	x	x	x	x	x saapui klo 8.17
Leskinen Tanja	x x	x	x	x	x	x	x
Lindström Anja	x x	x	x	x	x	x	x
Merras Teo	x x	x	x	x	x	x	x
Niemi Ludmila	x x	x	x	x	x	x	x
Nykanen Timo	x x	x	x	x	x	x	x
Pahkala Kaisa	x x	x	x	x	x	x	x
Palola Elina	x x	x	x	x	x	x	x
Pietarinen Rauno	x x	x	x	x	x	x	x

Anja Lindström

asiaan 9 Lähetekeskustelupuheenvuoro Keskusrahaston talousarvioon vuodelle 2024 ja suunnitelmat vuosille 2015 ja 2016

Korkeasti pyhitetty isä Esipaimen ja hyvät kirkolliskokousedustajat.

Vuoden 2023 taloussuunnitelma on jo lähtökohtaisesti alijäämäinen.

Tasapainossa olevan talouden vuosikatteen pitäisi poistojen, lainan korkomenojen ja lainojen vuosittaisen lyhennyksen jälkeen olla ainakin 0 euroa. Vahvassa taloudessa kate riittää myös investointeihin.

Olen käynyt lävitse kirkon kaikki talousarvioesitykset vuodesta 2015 alkaen. Kaikki ovat olleet alijäämäisiä.

Alijäämän kattaminen pienentää keskusrahaston varallisuutta.

Kirkolliskokouksen talousvaliokunnan on haasteellista muutamassa päivässä tasapainottaa talous saamiensa tietojen varassa. Siinä vaiheessa tehdyillä muutoksilla voidaan päätyä virheellisiin ratkaisuihin.

Valmistelun tasolla on aiheellista tehdä tähän käytäntöön muutos eikä jättää tasapainottamista talousvaliokunnan tehtäväksi.

Myös talouden se osuus, johon keskusrahastomaksuja käytetään on kasvanut merkittävästi vuosien saatossa ja ansaitsee oman selvityksensä.

Tutustuin palvelukeskuksesta tehtyihin auditointeihin. Asiakkaille tehtävien tuotehinnoittelujen perusteissa ilmenevät puutteet (käytetyn työajan seuranta), huolestuttavat.

Keskusrahastomaksuilla katettavat palvelut seurakunnille eivät vapauta toiminnan tehokkuuden, laadun ja hinnan vertailusta ulkopuolelta ostettavien palveluiden kanssa. Jos palvelumme osoittautuvat tässä tarkastelussa seurakunnille kalliimmiksi, on syytä joko parantaa hinta- laatusuhdetta tai miettiä koko kuvio uusiksi.

Asia 10 Esitys ortodoksisesta kirkosta annetun lain säännösten muuttamiseksi ja tähän liittyväksi hallituksen esitykseksi

KP isä esipaimen, kunnioitetut esipaimenet, hyvät kirkolliskokousedustajat, Oikeusministeriön julkaiseman Lainvalmistelun prosessioppaan mukaan perusvalmistelu on yleensä eniten työpanosta vaativa vaihe lainvalmistelussa. Valmistelun aikana ratkaistaviin kysymyksiin määritellään vaihtoehtoiset ratkaisut ja arvioidaan niiden vaikutukset. Valmisteltavasta asiasta kuullaan sidosryhmiä, jotka eivät ole edustettuina valmisteluelimessä. Valmistelussa tarvittavia tietoja ja vaikutusten arviointia tarkennetaan työn edetessä. Erityisesti vaihtoehtoisten ratkaisujen ja vaikutusten puutteellisen arvioinnin vuoksi voidaan todeta, että perusvalmistelu on oleelliselta osaltaan edelleen kesken.

Ehdotetussa lakipaketissa on kaksi asiaa, joista tarvitsemme säädökset, nimittäin poikkeusolot ja kolttien edustus valtuustossa ja kirkolliskokouksessa. Tämän saman totesin jo kirkolliskokouksessa vuonna 2022. Nyt tehdyt ehdotukset ovat kuitenkin ongelmallisia ainakin seuraavista syistä:

- Poikkeusolojen säännökset on pitkälti muotoiltu ehdotuksessa samanlaisiksi kuin evankelis-luterilaisen kirkon laissa, mutta sen lain 3 §:n nojalla sähköinen kokous on yksi normaaleista kokousvaihtoehdoista. Meille nyt tehdyssä ehdotuksessa kirkollishallitus voisi toteuttaa seurakunnanvaltuuston toimivallan siirron kirkkoherralle heti, jos tiettyyn kokouspaikkaan ei päästä kokoontumaan ja siirtää kirkolliskokouksen oleellista toimivaltaa vastaavasti itselleen. Hyvin muistamme, että pandemian johdosta julistettujen poikkeusolojen aikana pystyimme varsin hyvin toimimaan sähköisesti kokoustamalla eivätkä toimivallan siirrot olisi olleet tarpeen.
- Kolttien edustuksesta valtuuston osalta malli näyttää selkeältä, mutta kirkolliskokoukseen valittavan edustajan osalta perusvalmistelu on jäänyt kesken. Kolttalain mukaan kyläkokouksia on ainakin kaksi, jonka vuoksi ehdotettua kirkolliskokousedustajan valinnan menettelytapaa pitäisi tarkentaa. Koltta-asetuksessa säädetään lukuisista yksityiskohdista, muun muassa kyläkokouksen päätöksistä tiedottamisesta ja sen mukaan yhtä henkilöä koskevasta päätöksestä riittää tiedottaminen kyseiselle henkilölle – ei esimerkiksi kirkollishallitukselle. Jos sääntely on hyvin yksityiskohtaista, sille on varmaankin ollut tarve ja sen vuoksi nyt tehtävät muutokset ja niiden vaikutukset pitää arvioida tarkoin. Onko kolttia tällä kertaa kuultu oleellisena sidosryhmänä? Tämä ei käynyt ilmi samastamme kokousmateriaalista. Lisäksi nyt saadun lakiehdotuksen mukaan kirkolliskokouksessa lisättäisiin pohjoisen maallikkojen edustusta yhdellä ja vähennys tehtäisiin muualta. Koltta-alue määritellään kolttalain 2 §:ssä ja sijaitsee Oulun hiippakunnan alueella. Pidän selvänä, että koltta-alueelta tuleva edustaja on tietenkin myös laajemmin seurakuntansa ja hiippakuntansa asiantuntija ja siinä tehtävässä häntä pitäisi myös käyttää eikä hän voi näin ollen korvata Karjalan tai Helsingin hiippakunnan edustajaa.

Nähdäkseni kirkolliskokous ei voi tälläkään kertaa päättää näistä tärkeistä pykälistä, koska perusvalmistelu on kesken. Nämä pykälät voidaan perustella sisältyväksi hallitusohjelmaan ja niiden valmistelua pitäisi jatkaa yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Perusteltu ehdotus pitäisi tuoda kirkolliskokouksen päätettäväksi. Muilta osin ehdotetut pykälämuutokset eivät ole hallitusohjelmassa tarpeelliseksi määriteltyjä eikä siten valtioneuvoston näkökulmasta kiirehdyttäviä. Sen vuoksi olisi tarkkaan harkittava yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa, olisiko tarpeen yksittäisten muutosten sijaan valmistella lain ja kirkkojärjestyksen kokonaisuudistusta ministeriön johdolla ja millä aikataululla se kannattaisi toteuttaa.

Ritva Bly

Arvoisat kirkolliskokousedustajat,

Nykyinen kirkkolaki täyttää ensi vuonna 18 vuotta. Se on nyt tulossa täysi-ikäiseksi ja iän myötä monia tarpeita korjauksiin, muutoksiin ja lisäyksiin on huomattu. Kaikki meistä varmasti näkevät tarpeen kirkkolain ja kirkkojärjestyksen parantamiseen – esimerkiksi suhteessa työlainsäädäntöön ja yleisesti kirkon ja seurakuntien hallinnon käytäntöjen kehittämiseen.

Kirkollishallitus on kesällä muuttanut esitystään niin, että kirkkojärjestyksestä päättäminen jätetään jonnekin tarkemmin määrittelemättömään tulevaisuuteen vasta, kun laki on eduskunnassa säädetty. Kuitenkin kirkkojärjestykseen on esitetty säädettäväksi monista keskeisistä aiheista. Silmiinpistävimpana on vaaleista säättäminen. Vaalit ovat demokraattisen päätöksentekojärjestelmämme ydinasia ja äänioikeus yleisissä vaaleissa on perustuslaissakin nostettu aivan ensimmäisten perusoikeuksien joukkoon. Vaaleista säättäminen tulisi ehdottomasti säilyttää jatkossakin osana kirkkolakia. Vaalien, kuten oikeastaan lähes kaikkien muidenkin asioiden suhteen, pitäisi valmistelussa huomioida oikeusministeriön tai muiden asiaankuuluvien ministeriöiden ohjeistukset, tutkia miten asia säädetään julkishallintoa koskevassa lainsäädännössä kuten kuntalaissa sekä evankelis-luterilaisessa kirkkolaissa, ja näiden pohjalta miettiä, onko jotain erityistä syytä meidän kirkkolain poiketa tästä yleisestä linjasta tai annetusta ohjeistuksesta.

Lain valmistelussa tulisi muutenkin kiinnittää merkittävästi huomiota perusoikeusvaikutusten arvioimiseen. Tätä tietysti tehdään myös eduskunnan perustuslakivaliokunnassa, mutta kirkolliskokouksen tulisi lähettää hyvin valmisteltu esitys, joka ei kaatuisi ministeriön tai eduskunnan käsittelyssä välittömästi tämänkaltaisiin ongelmiin. Lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa perusoikeusvaikutusten arviointi on kuitattu vain muutamalla virkkeellä, vaikka esityksessä on useita merkittäviä muutoksia, joiden voidaan katsoa olevan jopa ristiriitaisia perustuslain kanssa.

Lakiesityksen edistämisen kannalta on äärimmäisen tärkeää pyrkiä konsensukseen, yhteisymmärrykseen kirkolliskokouksessa. Oikeusvaltiossa julkisen vallan käyttö, muun muassa kaikkien meidän toimintamme luottamustehtävissä, perustuu lakiin. Nyt lakia muutettaessa täytyykin kiinnittää huomiota myös sen legitimeettiin, yleiseen hyväksyttävyyteen. Lakimuutoksen täytyy olla koko, tai ainakin lähes koko kirkolliskokouksen hyväksymä, jotta se voi nauttia yleistä luottamusta ja sen edistäminen ministeriössä ja eduskunnassa voisi edetä suotuisasti. Lakiesityksen hyväksyminen ei saisi olla täysin vastakkaisten esitysten välisten täpärien äänestysten lopputulema.

Haluan lopuksi vielä kiittää professori Tolvasta ja koko lakityöryhmää heidän tekemästään valmistelusta. Mielestäni lakiesityksessä on useita erinomaisia esityksiä ja perusteluissa paljon hyvää materiaalia. Ajattelen kuitenkin, että ennen näiden muutosten tekemistä tulisi tarkkaan pohtia hyvin pian lähestyvän lain kokonaisuudistuksen aikataulua. Meidän omat resurssit eivät ehkä riitä siihen, että pari vuoden välein teemme uusia erillisiä lainuudistusprojekteja. Voitaisiinko nyt tehdyn tutkimusprojektin pohjalta käynnistää

yhteistyö opetus- ja kulttuuriministeriön ja lainvalmistelun asiantuntijoiden kanssa kokonaisvaltaisen lainuudistuksen käynnistämiseksi?

Lähetekeskustelu 27.11.2023

Matti Tolvanen

Esitys ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamiseksi

Esitys lain muuttamiseksi on pitkän valmistelutyön tulos. Nyt käynnistytävä kirkolliskokous on jo kolmas asiaa käsittelevä kirkolliskokous. Viime kirkolliskokouskaudella perusteellisimman valmistelutyön teki Itä-Suomen yliopiston tutkimusryhmä, jonka tutkimusraportti, siihen sisältyvine esityksineen lain ja kirkkojärjestyksen muuttamiseksi, käsiteltiin kirkolliskokouksessa marraskuussa 2022. Kirkolliskokous päätti lähettää esitykset lausuntokierrokselle, lausuntopalvelua hyödyntäen. Lausuntokierros tuotti perusteltuja parannusehdotuksia esityksiin. Niitä työstettiin kolmen asiantuntijan (lakimiestyöryhmä) voimin keväällä 2023. Lakimiestyöryhmä pyysi ja sai kirkollishallitukselta ohjausta muutamiin lausuntopalautteessa esiin nousseisiin periaatteellisiin kysymyksiin. Esityksistä käytiin vilkas keskustelu kirkolliskokouksen valmistavassa seminaarissa kesäkuussa 2023. Kirkollishallituksen ohjeistuksen ja seminaarissa esiin tulleiden näkökohtien pohjalta lakimiestyöryhmä jätti kirkollishallitukselle esityksensä lain ja kirkkojärjestyksen muutoksiksi. Kirkollishallitus on nyt antanut sen pohjalta esityksen ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamisesta kirkolliskokoukselle. Samassa yhteydessä käsiteltäväksi tulee lain muuttamiseen läheisesti liittyviä kirkolliskokousaloitteita.

Tässä kirkolliskokouksessa on käsiteltävänä ainoastaan esitys ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamiseksi. Kirkkojärjestykseen esitettäväksi tulevat muutokset ovat tausta-aineistona sen osoittamiseksi, millaiseksi lain ja kirkkojärjestyksen muodostama kokonaisuus hahmottuisi, jos esitys lain muutoksiksi hyväksyttäisiin kirkollishallituksen esittämässä muodossa. Tällainen asioiden käsittelyn järjestys on välttämätöntä siksi, että lopullinen hallituksen esitys valmistellaan opetus- ja kulttuuriministeriössä. Sen pohjalta eduskunta käsittelee lainmuutokset. Eduskunta ei ole sidottu kirkolliskokouksen esittämiin pykälämuotoiluihin. Oletettavaa kuitenkin on, ettei eduskunnassa tehdä merkittäviä muutoksia kirkolliskokouksen esittämään lakitekstiin. Eduskunnan mahdollisuus säädöstekstien uudelleen muotoiluun on kuitenkin otettava huomioon. Siksi on välttämätöntä päättää kirkkojärjestyksen muuttamisesta vasta sen jälkeen, kun lakiteksti on hyväksytty eduskunnassa.

Esitys lain ja kirkkojärjestyksen muuttamiseksi on tarkoin punnittu ja harkittu kokonaisuus. Uskallan näin todeta, vaikka säädöstekstien muotoiluun vaikuttaneena olen toki jäävi ottamaan kantaa lopputuloksen laatuun. Pyrkimyksenä on ollut se, että lain tasolla säädetään vain siitä, mikä on ortodoksisen kirkon julkisoikeudellisen luonteen takia välttämätöntä. Yleistäen voi todeta lain sisältävän kirkon toiminnan sääntelyn hallinto-oikeudellisen puolen, mukaan lukien hyvän hallinnon takeet ja oikeusturva. Kirkon oppiin liittyvät kysymykset kuuluvat piispainkokouksen toimivaltaan. On kuitenkin tarpeen säätää takeet myös sille, että hyvän hallinnon periaatteet tulevat huomioon otetuiksi kirkon kaikkien hallintoelinten toiminnassa, piispainkokous mukaan lukien. Kirkkojärjestyksessä on tarkoitus säätää asioista, joista päättäminen kuuluu luontevasti kirkon autonomian piiriin.

Esitykset lain ja kirkkojärjestyksen muuttamiseksi on pyritty laatimaan johdonmukaiseksi systemaattiseksi kokonaisuudeksi. Muutos johonkin säännökseen saattaa antaa aihetta tarkastella sen vaikutusta muihin muutettaviin (tai muuttamatta jätettäviin) säännöksiin. En halua millään muotoa rajoittaa kirkolliskokousedustajien oikeutta ehdottaa muutoksia kirkollishallituksen esityksiin. Muutosta esittävien toivon kuitenkin ottavan vakavasti huomioon vaaran siitä, että yksittäiset muutokset voivat tuottaa vaikeuksia kokonaisuuden saattamiseksi sellaiseen muotoon, että opetus- ja kulttuuriministeriö voi sen pohjalta laatia eduskunnalle hallituksen esityksen lain muuttamiseksi. Kokonaisuus on osiensa summa ja kokonaisuus vaikuttaa myös yksittäisen momentin muotoon ja sille annettavaan oikeudelliseen merkityssisältöön.

Asian käsittely kirkolliskokouksessa etenee seuraavasti. Lakivaliokunta käsittelee kirkollishallituksen esityksen ja siihen läheisesti liittyvät kirkolliskokousaloitteet. Lakivaliokunta laatii mietinnön, joka on käsittelyn pohjana. Kirkolliskokousedustajien on mahdollista tehdä mietinnöstä poikkeavia esityksiä säännöksiin. Siinä tapauksessa päätetään yksinkertaisella äänen enemmistöllä, missä muodossa säännösesitys tulee hyväksytyksi. Lakivaliokunnan mietinnöstä poikkeava kirkolliskokouksen päätös käy vielä toisen kierroksen lakivaliokunnassa, siten kuin kirkolliskokouksen työjärjestyksen 15 §:ssä on määrätty. Koko lain muuttamista tarkoittava lakipaketti eli kirkolliskokouksen esitys ministeriölle lain muuttamiseksi vaatii hyväksytyksi tullakseen 2/3 – enemmistön. Kovin radikaalit muutokset kirkollishallituksen esitykseen voivat pahimmillaan johtaa siihen, että esitys ei lopulta saa tuekseen vaadittavaa määräenemmistöä.

Lakipaketin hyväksymättä jääminen ei olisi minulle henkilökohtainen tappio, koska missään vaiheessa lakihanke ei ole ollut minun tai kenenkään siihen aktiivisesti osallistuneen oma hanke. Kirkolle lakihankkeen raukeamisesta voisi aiheutua ongelmia. Lain uudistamisessa on syytä olla proaktiivinen, ennen kuin valtiovallan taholta aletaan esittää vaatimuksia lain muuttamiseksi muun muassa niin, että laissa nykyistä paremmin turvataan hyvän hallintomenettelyn takeet ja yleinen työlainsäädäntö. Aloite on syytä pitää omissa käsissä, niin kuin se on tähän asti pidettykin ja valtiovalta on useissa eri yhteyksissä vakuuttanut kunnioittavansa kirkon autonomiaa suhteessa valtioon. Tämä suhteen vakiinnuttamiseen myös tulevaisuudessa on pyritty käsillä olevaa säädösmuutoskokonaisuutta valmisteltaessa.

Lain ja kirkkojärjestyksen uudistamisesta on päättänyt edellinen kirkolliskokous. Nyt koolla olevan kirkolliskokouksen tehtävänä on päättää, missä muodossa esitys ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamiseksi lähetetään opetus- ja kulttuuriministeriölle tai lähetetäänkö ollenkaan. Lain säätäminen on aina kompromissin tulos, mikä tosiasia edellyttää sitä, että itse kukin päätöksentekoon osallistuva on valmis kuuntelemaan myös omasta kannastaan poikkeavia argumentteja. Hyvä esitys lain muuttamiseksi on kirkollishallituksen esityksen, kirkolliskokouksen valiokuntien kannanottojen ja kirkolliskokouksessa käydyn keskustelun synteesi.

Lähetekeskustelu

Asia 10: Esitys ortodoksisesta kirkosta annetun lain säännösten muuttamiseksi ja tähän liittyväksi hallituksen esitykseksi

Jaakko Vainio

Kirkolliskokous on aiempina vuosina määrittänyt joitakin lainsäädännön muutostarpeita ja antanut toimeksiannon lainsäädännön muutosten valmisteluun. Nyt käsillä olevassa esityksessä on löydetty ratkaisuja säädöksissä havaittuihin puutteisiin. Samalla esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lainsäädäntöä myös muilta osin. Nyt käsillä olevaan ehdotukseen sisältyy vielä merkittäviä kehitystarpeita. Lain muuttaminen on niin merkittävä prosessi, että se kannattaa tehdä kerralla mahdollisimman hyvin, jotta se palvelee tarkoituksessaan vuosikymmeniä.

Kirkossamme on viime vuosina toteutettu niin sanottua hallinnon uudistusta. Uudistusta on toteutettu muun muassa yhdistämällä seurakuntia aiempaa suuremmiksi yksiköiksi hallintoa kuitenkin uudistamatta. Nyt kun lainsäädäntöön ollaan tekemässä muutoksia, olisi mahdollisuus myös hallinnon uudistamiselle sen rakenteiden uudistamisen kautta.

Omien kokemusteni ja havaintojeni perusteella voin sanoa, että ns. hallinnon uudistuksessa on tähän mennessä menty joiltakin osin parempaan, joiltakin osin huonompaan suuntaa. Hyvää on se, että nykyisin seurakunnalle kuuluvat hallinnolliset velvoitteet hoidetaan aiempaa suuremmissa yksiköissä, mikä vähentää päällekkäistä työtä. Huonompaan on menty siinä, että seurakuntaan kuulumisen identiteetti ja paikallisen vaikuttamisen mahdollisuudet ovat monilla alueilla heikentyneet, ja edustuksellinen demokratia kaventunut.

Sekä niin kutsutussa hallinnon uudistuksessa että nyt käsillä olevassa lainsäädännön uudistuksessa tunnutaan etenevän siten, että hallinnolliset ja lainsäädännölliset näkökulmat määrittävät kirkon ja sen paikallisyhteisöjen toiminnan. Asiaa olisi parempi lähteä tarkastelemaan kirkon toiminnan näkökulmasta. Lainsäädännön ja hallinnollisten rakenteiden tulisi palvella ja auttaa kirkon perustehtävän toteuttamista ei määrittää sitä tarpeettomasti.

Tiedostaen sen, että jo useamman kirkolliskokouksen toimintakauden ajan on pyritty löytämään eri mahdollisuuksia kirkon hallinnon järjestämiseksi mahdollisimman hyvin kirkollisen elämän tarpeita palvelevalla tavalla, esitän selvitettäväksi voidaanko kirkon hallinnolliset rakenteet järjestää paremmin kirkon elämää ja paikallisia yhteisöjä palvelevalla tavalla samalla suomalaisen yhteiskuntaan erottamattomasti kuuluvalla demokraattisella tavalla.

Toiminnallisesti ja kirkon perinteen valossa olisi tarpeen, että hallinnollisia yksiköitä, jotka hoitavat nykyisin seurakunnaksi kutsuttavan yksikön tehtävät ja velvoitteet tulisi olla nykyistä vähemmän, tarkemmin ilmaistuna yksi per hiippakunta. Miksipä emme siis myös kutsuisi tätä hiippakunnan alueesta koostuvaa yksikköä nimellä hiippakunta. Toisaalta kirkon toiminnallisia yksiköitä, nimeltään seurakunta tulisi olla moninkertaisesti nykyiseen verrattuna. Nykyisin näitä yksiköitä kutsutaan muun muassa nimillä kappeliseurakunta, toiminta-alue jne.

Olisiko vielä kerran mahdollista pyrkiä löytämään lainsäädännön mahdollisuudet esimerkiksi sellaiselle hallinnolliselle rakenteelle, jossa kirkkomme Suomessa jakaantuu kolmeen hiippakuntaan ja n. 20-40 seurakuntaan. Hiippakuntaa, joka olisi oikeushenkilö ja jolla olisi myös veronkanto-oikeus, johtaisi hiippakunnan piispa. Tämän hiippakunnan hallinnon ylin päättävä elin olisi vaalilla valittava maallikoista koostuva valtuusto, jonka itseoikeitettuja jäseniä olisivat hiippakunnan piispa ja yksi seurakuntien esimiespapeista. Toimeenpaneva ja valmisteleva elin olisi hiippakunnan piispan johtama neuvosto, jonka jäseniä olisivat jokaisesta seurakunnasta esimiespappi ja yksi

maallikkojäsen. Vaihtoehtoisesti seurakuntien esimiespapeilla voisi olla ainoastaan puheoikeus kyseisessä toimielimessä. Seurakunnissa olisi neuvosto, jonka tehtävänä olisi yhdessä seurakunnan esimiehen kanssa ideoida ja kehittää paikallisen seurakunnan toimintaa. Tällä paikallisen seurakunnan neuvostolla olisi oikeus tehdä seurakuntaa koskevia esityksiä ja aloitteita hiippakunnan toimielimille. Hiippakunnan valtuusto talousarviossa osoittaisi riittävät varat seurakuntien toimintaan. Seurakunnan esimiehellä ja neuvostolla olisi toimivalta ja vastuu järjestää seurakunnan alueen toiminta seurakunnan kustannuspaikalle osoitettujen määrärahojen ja hyväksytyin toimintasuunnitelman puitteissa. Ilman paikallistason toimivaltaa ja vastuuta seurakunnan ei ole mahdollista toimia aidosti paikallisesti. Tässä mallissa ohjaus ja valvonta jäisivät kirkollishallitukselle tai muulle valvontaelimille ja mahdollisesti joidenkin niin sanottujen tukipalveluiden tuottaminen kirkon palvelukeskukselle.

Mikäli tahtoa tai kykyä tällaisen muutoksen tekemiseksi ei löydy tai lainsäädäntö ei vain yksinkertaisesti taipuisi siihen, voitaisi lähelle samaa ratkaisua päästä nykyistä lainsäädäntöä tarkentamalla siten, että jokaisessa hiippakunnassa on vain yksi hallinnollinen seurakunta, joka on jaettava kappeliseurakuntiin. Tässä tapauksessa kappeliseurakunnasta olisi toivottavaa käyttää nimeä seurakunta, vaikka kyse olisikin hallinnollisessa mielessä ”kappeliseurakunnasta”. Tämäkin vaihtoehto edellyttäisi nykyisten ja nyt ehdotettavien säädosmuutosten tarkentamista ja kehittämistä. Näiden seurakunniksi kutsuttavien kappeliseurakuntien esimiespappien ja neuvostojen toimivalta- ja vastuukysymykset voitaisiin säädöksin määritellä esimerkiksi ensiksi kuvatun hiippakuntamallin mukaisesti.

Esille nostamistani esimerkkivaihtoehtoista molemmat vahvistaisivat paikalliseen seurakuntaan kuulumisen identiteettiä ja lisäisivät paikallisia vaikutusmahdollisuuksia. Ensimmäinen olisi kenties lähempänä kirkon perinteen mukaista mallia, jälkimmäinen taas yksinkertaisempi toteuttaa. Joka tapauksessa meidän tulee lähestyä asiaa toiminnalliset tarpeet edellä. Kun ensiksi olemme saaneet yhdessä määriteltä kirkon toiminnan kannalta parhaat rakenteet, on lainsäädännön ammattilaisten tehtävä löytää lainsäädännölliset keinot sen toteuttamiseksi.

Mikäli kirkolliskokous kuitenkin päättää tässä kokouksessa viedä tämän lakipaketin niin sanotusti maaliin, tulee nyt käsillä olevaan ehdotukseen tehdä korjauksia. Seuraavassa tuon esille joitakin huomioita lakiehdotuksesta ja sen ongelmista.

- 1) On hyvä, että seurakunnanvaltuuston vaalin suorittamisen tapaa on kirkkojärjestysluonnoksessa ajateltu kehitettävän. Vaaleja koskevaan sääntelyyn tehtävät muutokset ovat tervetulleita. Nyt on käyty ensimmäiset seurakunnanvaltuuston vaalit uusissa aiempaa suuremmissa seurakunnissa. Esimerkiksi nykyisten säännösten rajoissa toteutetun Pohjois-Suomen seurakunnan vaalin vuoksi ajettiin autolla yli 3000 kilometriä. Tämä mahdollisti sen, että jokaisella seurakuntalaisella oli tarjolla vähintään puolen tunnin aikaikkuna äänestämiseen alle 300 kilometrin etäisyydellä asuinpaikastaan. Nykyinen käytäntö ei totisesti edistä edustuksellista demokratiaa. Mahdollisia vaalin järjestämisen tapoja on syytä pohtia vielä nyt tehtyä perusteellisemmin. Myös valtuutettujen lukumäärää olisi tarkasteltava ja enimmäismäärää 21 mahdollisesti nostettava, jotta edustuksellinen demokratia toteutuu väkimäärältään ja maantieteelliseltä alueeltaan aiempaa suurempien seurakuntien kohdalla.
- 2) Seurakunnanvaltuustoon esitettävälle varaedustajajärjestelmälle ei ole mitään tarvetta. Tämän käyttöönottoaminen hankaloittaisi merkittävästi seurakuntien hallinnon hoitamista.

- 3) Lakiehdotuksesta puuttuu kokonaan kirkon toimielinten etäkokousten mahdollisuus. Edelleen edellytetään, että jäseniä on läsnä. Etäkokousten mahdollistamiselle olisi suuri käytännön tarve.
- 4) Henkilöstön kelpoisuusehtoja koskevassa sääntelyssä tulee ottaa huomioon kirkon työelämäopintojen mukanaan tuomat mahdolliset muutokset kelpoisuusehtoihin. Saman aihekokonaisuuden yhteydessä tulee tarkastella myös kirkolliskokousedustaja Mikko Sidoroffin kirkolliskokousaloitteessaan esiintuomien seikkojen aiheuttamat säädösmuutostarpeet.
- 5) Kaikista ongelmallisista kohtia lakiesityksessä on kolttasaamelaisen edustajan valintaa koskevat säädökset, joiden muotoilut vaativat vielä perusteellista tarkastelua yhteistyössä kolttien kyläkokouksen kanssa. Lain perusteluissa on Kolttien kyläkokouksen suosituksen mukaisesti korjattu sana ”koltta” muotoon ”kolttasaamelainen”. Saman muutoksen voisi tehdä myös perustelujen seuraavassa kappaleessa esiintyvän ”koltta” sanan kohdalle. Seuraavaksi tuon esiin olennaisimmat epäkohdat kolttasaamelaisen edustajan valintaa koskevissa säädöksissä. Joudun asian selventämiseksi avaamaan asiaa melko pitkällä selostuksella.

Nyt esitettävässä muodossa kirkkomme lainsäädännöllä halutaan määrittää ikiaikaisen hallintojärjestelmän, kolttien kyläkokouksen toimintaa. Tässä astutaan alkuperäiskansan itsemääräämisoikeuden alueelle. Alkuperäiskansaoikeuden keskeinen ydin on kaikille kansoille kuuluvassa itsemääräämisoikeudessa. Älkäämme astuko sen yli. On tärkeää myös huomata, että kolttien kyläkokous on kolttasaamelaisten perinteinen hallintojärjestelmä, joka pitää sisällään järjestelmän ylimpänä päättävänä elimenä toimivat kyläkokoukset sekä kolttaneuvostot ja luottamusmiehen. Kun viitataan Kolttien kyläkokoukseen, voidaan siis viitata yleisesti hallintojärjestelmään, ei ainoastaan kolttalain 42 §:ssä määriteltyihin vuosittain järjestettäviin kyläkokouksiin.

Nyt ehdotettavissa säädöksissä ei edellytetä, että kolttasaamelaisen edustajan tulisi edes olla Suomen ortodoksisen kirkon jäsen, mikä pitäisi olla kirkollemme paljon merkittävämpi asia kuin se, kuka osallistuu päätöksentekoon kolttasaamelaisten itsehallintoelimestä. Toisin sanoen kirkkomme säädöksissä tulisi ainoastaan säätää, että kolttien kyläkokous valitsee kolttasaamelaisen edustajan, jonka tulee olla Kolttalain 4§:n määrittämä koltta ja vaalikelpoinen Suomen ortodoksisen kirkon luottamustoimeen. Ei ole myöskään perustetta sille, että Oulun hiippakunnan vaalialueeseen kuuluvaksi ei lasketa henkilöä, joka on oikeutettu osallistumaan kolttasaamelaisten edustajan valintaan. Esimerkiksi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkolain (652/2023) 14 §:ssä säädetään Saamelaiskäräjien oikeudesta valita edustaja evankelisluterilaisen kirkon toimielimiin. Säädös ei rajaa millään tavalla valintaan osallistuvien muita osallistumisoikeuksia. Lisäksi on tärkeää huomata, että luetteloa kolttasaamelaisten edustajan vaaleissa äänioikeutetuista ja vaalikelpoisista henkilöistä on mahdotonta toteuttaa, sillä ei ole olemassa luetteloa siitä, kuka voi osallistua kolttien kyläkokouksiin, vaan osallistumisoikeus ja päätösvalta määräytyvät kolttalain 43 §:n mukaisesti. On myös huomioitava, että Suomen ortodoksinen kirkko ei voi toimia tahona, joka määrittelee sen, ketkä ovat kolttasaamelaisia, vaan se on alkuperäiskansaoikeuden mukaisesti kolttasaamelaissyhteisön tehtävä. Esitys siitä, että kolttien kyläkokouksessa päätösvaltaiset, eli koltta-alueella vakituisesti asuvat kolttasaamelaiset sekä heidän puolisonsa, rajattaisiin ulos kirkolliskokouksen maallikkoedustajan ja seurakunnanvaltuuston jäsenen valinnasta on tarpeeton.

Huomionarvoista on se, että edustajan nimeämisessä kyse on kolttasaamelaisten kulttuuri-itsehallinnon toteuttamisesta.

26.9.2022 kirkkomme nettisivulla uutisoitiin lakipaketista. Uutisessa mainittiin, että kolttasaamelaisten edustusta koskevat muotoilut on tehty yhteistyössä Kolttien kyläkokouksen kanssa. Kolttien kyläkokouksen näkemyksen mukaan valmistelua ei ole tehty yhteistyössä eikä kyläkokoukselle ole annettu mahdollisuutta osallistua lain valmisteluun. Toki lausuntokierroksella kyläkokouksen antamassa lausunnossa esitetyistä muutoksista osa on huomioitu asiallisesti nyt käsillä olevassa luonnoksessa. Tässä kohtaa on välttämätöntä, että ennen lakiehdotuksen hyväksymistä kolttasaamelaisten edustusta koskevat säädökset laaditaan yhteistyössä kolttien kyläkokouksen kanssa.

- 6) Neuvoston kokoonpanoon esitetään tervetullutta muutosta siitä, ettei pääkirkon isännöitsijä ole automaattisesti seurakunnan neuvoston jäsen. Pidän täysin turhana tämän tilalle tuotua mallia, jossa kirkkojen isännöitsijät valitsevat keskuudestaan jäsenen seurakunnan neuvostoon. Seurakunnan valtuusto voi halutessaan valita yhden tai vaikka useammankin kirkon isännöitsijän myös seurakunnan neuvoston jäseneksi. Lakiesityksen 58§:n perusteluissa todetaan kuinka seurakunnan pääkirkon isännöitsijän jäsenyys neuvostossa aiheuttaa tapahtuneiden seurakuntaliitosten vuoksi tulkintaongelmia, kun kaikissa seurakunnissa ei ole itsestään selvää pääkirkkoa. Nyt käsillä olevan kirkkojärjestysehdotuksen 100§:ssä kirkkoherran vaalin kohdalla kuitenkin määrätään, että ”Vaali on aloitettava ja päätettävä seurakunnan pääkirkossa”. Onko siis itsestään selvä pääkirkko olemassa vai ei.

Pikaisella tutustumisella minä huomasin lainsäädännön muutosesityksessä nämä korjaamista tai tarkennuksia kaipaavat kohdat. Kuten edellä kuulimme, oli muut huomannut monia muita. Joka tapauksessa korjattavaa ja tarkennettavaa on vielä huomattavasti. En näe tarkoituksenmukaisena, että tämä kokous käyttää aikaansa siihen, että nyt käsillä oleva lakipaketti yritetään saada tyydyttävään muotoon tämän kokouksen aikana. Näkisin parempana vaihtoehtona, että tässä kokouksessa käydään perusteellinen keskustelu ja annetaan riittävän selkeät suuntaviivat lainsäädännön muutosten valmistelun jatkamiselle. Edetään siis siten, että ensin määritämme toiminnalliset tarpeet, minkä jälkeen lainsäädännön ammattilaiset muokkaavat säädökset siten, että ne palvelevat toiminnan tarpeita.

Kirkolliskokous 27.-30.11.2023

Lähetekeskustelu, rovasti Rauno Pietarinen

Asia 12 Kolttasaamelaisten uudelleenasettamisen 75-vuotisjuhlan avustaminen

Isä esipaimen, arvoista kirkolliskokousedustajat,

Kyseisen aloitteen ensimmäisenä allekirjoittajana pyydän huomiomaan seuraavaa:

Kolttasaamelaiset ovat olleet viiden vuosisadan ajan pääasiassa ortodokseja. Heillä on hyvä kuva ortodoksisen kirkon toiminnasta kansansa keskuudessa. Hiljattain pyhien joukkoon luettu skeemaigumeni Johannes on jäänyt kolttasaamelaisten mieliin luostarin johtajana, joka huolehti aina, että kaukaa tulleet matkalaiset saivat Petsamon luostarista eväät kotimatalle. Pyhittäjäisiä Trifon ja rovasti Yrjö Rämö ovat niinkään kolttasaamelaisten kodeissa tuttuja nimiä.

Viime vuosina myös luterilainen kirkko on ryhtynyt työhön kolttakansan keskuudessa. Luterilaisen kirkon jumalanpalvelustekstejä on käännetty kolttasaamen kielelle ja katekismusta käännetään parhaillaan. Evankelisluterilaisen kirkon nettisivut ovat olleet jo muutaman vuoden ajan olemassa pohjois- inarin- ja kolttasaamen kielillä. Tällä hetkellä kirkkomme ei voi vaikuttaa kolttasaameksi pidettävien radiohartauksien sisältöön eikä siihen kuka niitä pitää. Asiaa koordinoi luterilainen kirkko, jonka piirissä on katsottu, että kolttasaamenkielisten hartauksien järjestämisessä toimija ei ole ortodoksinen kirkko vaan ainoastaan saamelaiset. Korostan, että kyse on periaatteesta, eikä siitä, että nykyisellään hartauksissa olisi jotakin ongelmaa.

Nyt onkin tärkeää, että kirkkomme antaa selkeän viestin siitä, että tahdomme edelleen seisoa kolttakansan rinnalla. Joka viides vuosi pidettävä uudelleenasettamisen juhla on kolttakansan merkittävin yhteinen juhla. Viime kerralla vuonna 2019 Lapin seurakunta oli vahvasti mukana järjestelyissä, ohjelman suunnittelussa ja toteutuksessa. Arkkipiispa Leo oli juhlapuhuja, metropoliitta Elia ja metropoliitta Arseni sekä muuta papistoa oli myös läsnä, mikä oli merkki kirkkomme osoittamasta huomiosta kolttakansaa ja heidän hengellisiä tarpeitaan kohtaan. Olkaamme jatkossakin näkyvästi mukana kolttakansan elämässä.

Asia 12

Kirkolliskokousaloite avustuksesta kolttasaamelaisten uudelleen asuttamisen 75-vuotisjuhlaan
Jaakko Vainio

Ortodoksisen kirkon ja kolttasaamelaisten välinen yhteiselo on jatkunut jo viisi vuosisataa. Ortodoksinen kirkko ja ortodoksinen usko ovat tänäkin päivänä tärkeä osa monen kolttasaamelaisten elämää.

Vuosikymmenten aikana kirkkomme on tukenut kolttasaamelaisia hengellisesti ja vähäisissä määrin myös aineellisesti. Kolttasaamelaisen kulttuurin päästyä hiipumaan toisen maailmansodan jälkeen ortodoksinen kirkko kannatteli kolttakansaa vaikean siirtolaisuusvaiheen aikana.

Kirkkomme otti 1980-luvulla hyvin aktiivisen roolin myös koltansaamen kielen elvyttämisessä. Silloisella Oulun metropoliitalla, nykyisellä arkkipiispa Leolla oli tässä merkittävä rooli. Nyt kirkollishallitus esityksessään perustelee aloitteessa esitetyn määrärahan myöntämistä 75% esitettyä vähäisempänä muun muassa sillä perusteella, että kirkko tukee koltansaamenkielistä käännöstyötä 10.000 eurolla vuosittain. On äärimmäisen tärkeää, että kirkkomme on pitkähkön tauon jälkeen jälleen aktivoitunut jumalanpalvelustekstien kääntämisessä koltansaameksi. Näin kirkkomme on tukemassa äärimmäisen uhanalaisen, mutta samalla olemassaolostaan kovasti taistelevan kielen säilymistä. Tällaista tukea ei ole sopivaa käyttää perusteluna sille, ettei muuta tukea voitaisi merkittävästi osoittaa.

Suomalaisten ja saamelaisten yhteiselon tarkastelu on tällä hetkellä erittäin ajankohtaista. Valtioneuvoston yhteistyössä Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen kanssa asettaman Saamelaisten totuus- ja sovintokomission työ on hyvässä vauhdissa. Ortodoksinen kirkko tukee komission työtä ja me kirkkomme työntekijät tuemme heitä, jotka prosessin aikana joutuvat käsittelemään kipeitäkin asioita. On tärkeää, että menneisyydessä ja nykyajassa saamelaisten kokemat vääryydet tuodaan esille ja niiltä vältetään jatkossa.

Kaikkien saamelaisten osalta suomalaistamistoimet ovat tarkoittaneet kieleen ja kulttuuriin liittyvää syrjintää ja monen kohdalla niiden menettämistä. Kolttasaamelaisten kohdalla luetteloon on liitettävä myös ortodoksinen usko, jonka liian moni kolttasaamalainen on suomalaistamistoimien seurauksena menettänyt. Olihan luterilaiseen uskoon kehottaminen erottamaton osa suomalaistamistoimia.

Vaikka kirkkomme historiaan ei liitykään yhtä mittavaa painolastia suhteessa kolttasaamelaisiin kuin kenties valtiolla tai toisella kansankirkolla on selvää, että emme ole tehneet kolttasaamelaisten hyväksi niin paljon kuin olisimme voineet tehdä. Kristittyinä meidän on syytä muistaa, että pahan tekemisen ohella yhtäläillä väärin on myös hyvän tekemättä jättäminen.

Esityksen perusteluissa myös kirkollishallitus toteaa, että kolttasaamelaisten suuremmallekin tukemiselle on olemassa vankat perusteet, mutta kirkkomme taloustilanne ei mahdollista aloitteessa esitetyn rahamäärän varaamista pyydettyyn tarkoitukseen. Esitettyä suuremmalle avustamiselle on siis vankat perusteet. Lopulta on kyse vain kirkkomme tekemästä arvovalinnasta eli siitä haluaako kirkkomme tukea kaltoin kohdeltua alkuperäiskansaamme vai jättää hyvän tekemisen mahdollisuuden käyttämättä.

Arvoisat kirkolliskokousedustajat,

Viime vuosina yhtenä suurena puheenaiheena kirkon yhteisessä hallinnossa on ollut niin sanottu hallinnonuudistus, joka ilmeisesti lopulta huipentui hiippakunta- ja seurakuntarajojen siirtelyyn. Varsinaista hallinnon tai toimintatapojen muutosta on ollut huomattavasti vähemmän. Viime vuosina on toisaalta lähtenyt enenevässä määrin liikkeelle ruohonjuuritason aktivismi pyhäkkökeskeisen toimintamallin edistämiseksi.

Pyhäkkökeskeisyyden taustalla on ajatus alkukirkollisesta seurakunnasta pyhäkköyhteisönä, joukkona seurakuntalaisia, jotka kokoontuvat säännöllisesti yhteiseen jumalanpalvelukseen ja elävät yhteistä elämää oman pyhäkköyhteisönsä kanssa. Seurakunta tulisi mieltää ensisijaisesti näiden tällaisten paikallisseurakuntien eli pyhäkköyhteisöjen kautta ja vasta toissijaisesti kirkkolain määrittelemänä hallinnollisena yksikkönä. Seurakuntalaisia vetää ensisijaisesti puoleensa hyvin järjestetty, osallistava ja avoin toiminta.

Jo ennen seurakuntien yhdistymistä on ennustettu uusien suurseurakuntien mahdollisia ongelmia, joista ehkä keskeisimpänä on tavallisen seurakuntalaisen etäänntyminen seurakunnasta. On kyllä kannatettavaa, että erilaisia tukitoimintoja keskitetään nykyistekin vahvemmin ja seurakunnan pitäisikin pyrkiä pois nykyisestä roolistaan kirkollisten palvelujen tuottajana ja siirtyä ennemmin tukemaan ja fasilitoimaan pyhäkköyhteisöissä tapahtuvaa toimintaa. Isolle seurakunnalle tulisi jäädä tehtäväksi vain lakisääteisistä velvoitteista huolehtiminen ja toimintaedellytysten järjestäminen varsinaisille toiminnallisille yksiköille eli pyhäkköyhteisöille.

Pyhäkkökeskeinen, pieniin toimintayksiköihin perustuva hallintomalli, olisi olemukseltaan kevyempi, ketterämpi ja avoimempi. Ihmiset luovuttavat aikaansa, osaamistansa ja varojansa mieluummin toimintaan, johon he pystyvät itse vaikuttamaan, ja jonka tulokset ovat konkreettisesti nähtävillä. Nykyisellään päätöksenteko on liian kaukana seurakuntalaisesta. Päätöksentekoprosessien avoimuus ja seurakuntalaisten mahdollisuus vaikuttaa julkisen keskustelun kautta päätöksiin, olisivat välttämättömiä muutoksia jo nykyisen hallintomallinkin kehittämiseen. Julkisen keskustelun foorumeita tulisi aktiivisesti kehittää niin pyhäkkö- kuin seurakuntatasolla.

Pyhäkköyhteisöt pystyisivät itse löytämään itselleen sopivat toimintatavat ja toiminnan laajuuden. Nykyinen pakottaminen yhteen ylhäältä tulevaan muottiin rajoittaa liaksi toimintaa. Liian isojen yksiköiden johtaminen on muutenkin hankalaa ja nykyisellään huonon johtamisen ongelmat säteilevät kauas, koska kokonaisuus on liian vaikea hallittavaksi nykyisillä toimintamalleilla. Kirkollishallitus omassa esityksessään korostaa omaa rooliaan pyhäkkökeskeisen toiminnan tukijana ja mahdollistajana. Esityksestä ei kuitenkaan paljastu, näkykö tämä mitenkään konkreettisesti.

Ympäri Suomen voidaan huomata, että elävät ja aktiiviset yhteisöt vetävät ihmisiä puoleensa. Seurakuntalaisten rooli tulee väistämättä kasvamaan, kun seurakuntien

resurssit toiminnan järjestämiseen ehtyvät. Nyt jo nähdään useita pyhäköitä ja yhteisöjä, jotka toimivat täysin omavaraisesti ja itseohjautuvasti paljon seurakunnan järjestämää toimintaa menestyksekkäämmin. Seurakuntien täytyy valita, lähteekö se mukaan edistämään pienten yhteisöjen pyhäkkökeskeistä toimintamallia, vai onko se liian kiinni nykyisessä hallintomallissaan – kykenemätön uudistumaan.

LÄHETEKESKUSTELUPUHEENVUORO

Liturgisten tekstien ja nuottien digipankki, ASIA 14.

Isät esipaimenet, hyvät kirkolliskokousedustajat!

Tässä puheenvuorossa käsittelen kanttoriedustajien sekä isä Ioannis Lampropouloksen kirkolliskokoukselle tekemää aloitetta liturgisten tekstien ja nuottien digitoimishankkeesta, tarkoituksena tuoda asiaan lisävalaistusta ja realismia päätöksenteon tueksi.

Aloitteessamme toimme esille sähköisen teksti- ja nuottipankin tarpeen. Aloitteessa esitimme, että teksti- ja nuottipankin tekemistä varten palkataan puoleksi vuodeksi kirkkomusiikkikentän tunteva henkilö. Anoinme projektia varten 25 000 euroa, josta **suurin osa menisi palkkakustannuksiin.**

Kirkollishallitus pitää aloitetta erittäin tärkeänä, mutta kuitenkin esittää, että työtä varten ei palkata ketään erikseen, vaan nimitettäisiin kirkon olemassa olevasta henkilöstöstä vastuuhenkilö neljäksi vuodeksi – siis oman työn ohella joku ottaisi työn hoitaakseen vuosien 24-27 aikana – , ja että kirkolliskokous varaisi tähän 16 000 euroa. Tämä ei ole realistinen esitys.

Lienee sanomattakin selvää, että työn tekemiseen tarvitaan kanttori. Sellainen kanttori, joka tuntee kirkkomusiikkikentän hyvin - hänellä on siis oltava riittävän pitkä työkokemus seurakuntatyöstä - ja joka hallitsee nuotinnosohjelman sujuvasti. Nykytilannehan on se, että seurakuntakanttori nuotintaa tarvitsemansa materiaalin itse, ja tämä sama työ tehdään kirkossamme moninkertaisena - jokaisessa seurakunnassa erikseen. Osa kanttoreista käyttää Sibeliuksen nuotinnosohjelmaa, osa kirjoittaa käsin, osa käyttää kopiokonetta, mutta joka tapauksessa **tähän työhön käytettävä aika vähenisi murto-osaan nykyisestä, jos käytössämme olisi sähköinen teksti- ja nuottipankki**, ja sillä, hyvät edustajat, olisi suora vaikutus työssä jaksamiseen. Siis suora vaikutus! Kirkkokuntamme kanttorit ovat ylityöllistettyjä, paikkoja on täyttämättä ja työvoimapula tulee pahenemaan lähitulevaisuudessa, kuinka siis voisi olla realistista ajatella, että työhön määrättäisiin vastuuhenkilö, joka oman työnsä lisäksi ottaisi tällaisen urakan hoitaakseen? **Kukaan meistä ei suoriudu oman työnsä ohessa kirkollishallituksen esityksen mukaisesti tekemään tätä projektia.** Kukaan ei suostu siihen. Tämä työ on tärkeä ja tulee tehdä kunnolla, muuten siihen varatut rahat ovat hukkaan heitettyjä euroja.

Materiaali, jonka digitoimisesta nyt keskustellaan, on suuri - todella suuri.

Kanttoreille käyttökelpoista suomenkielistä kirkkomusiikkia on olemassa painetussa muodossa 1940-luvun toiselta puoliskolta lähtien. Toisin kuin kieli, musiikki ei vanhene eikä sitä tarvitse siinä mielessä uudistaa, mutta kirjat eivät ole ikuisia, varsinkaan kun ne ovat jatkuvassa jumalanpalveluskäytössä. Vanhojen kirjojen ja nuottijulkaisujen digitoiminen on tärkeää, koska kirjat alkavat kulumisen vuoksi vähetä huolestuttavaa

vauhtia, eikä ole järkevää ottaa niistä fax simile uusintapainoksia. Skannattavaa on varovasti arvioiden useita tuhansia sivuja.

Painettujen julkaisujen lisäksi on olemassa irtopaperiversioina suuri määrä nuotteja. Nämä nuotit **pitää kirjoittaa puhtaaksi** ennen kuin ne voidaan tallentaa digitaaliseen alustalle. Lisäksi on ehto- ja aamupalvelusten tekstit (stikiirat ja kanonien irtosheetit), joista edes eniten käytetyt pitäisi saada nuotinnettua ja tallennettua sähköiseen muotoon: tarkoitan eniten käytetyillä sunnuntai- ja juhlavigiloiden stikiiroita ja kanonien irtosheettejä. Päivittäisten palvelusten tekstejä emme edes haaveile nuotinnettavaksi, niitä on liikaa.

Nuottien ja liturgisten tekstien digipankki on sähköinen kirjakokoelma, joka pitää toimittaa siinä missä paperille painettu kirjakokoelmakin. Nuottipankkiin ei kuka tahansa voi tallentaa mitä tahansa, ei perustamisvaiheessa eikä myöhemminkään. Se, kuka ottaa vastuun nuottipankin ylläpidosta kun se on saatu perustettua, ja vaikkapa uusien sävellysten hyväksymisestä kirkkomme viralliselle sivustolle, on myös harkittava huolella. Ei pidä myöskään unohtaa, että digitaalinen nuottipankki tulisi omalta osaltaan edustamaan kirkkokuntaamme ulospäin toimimalla musiikillisena käyntikorttina ekumeenisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä, ja näitä yhteyksiä meillä on, kiitos Itä-Suomen Yliopiston korkeatasoisen kirkkomuusikkokoulutuksen.

Teksti- ja nuottipankki on ollut vuosikaupalla kanttorien toivelistalla. Verkosta löytyvä sähköinen nuottipankki on **perustyökalu, jota meillä ei vielä ole**. Digitalisaatio on tätä päivää ja siitä tulee ottaa sen tarjoama hyöty käyttöön. Ajanmukaisilla työvälineillä parannetaan työn tekemisen mielekkyyttä ja tehokkuutta, myös kirkossa, ja nimen omaan tästä on nyt kyse: **keskeisestä työvälineestä joka pitkällä tähtäimellä säästää seurakuntakanttojemme kallisarvoista työaikaa merkittävästi**. Pyydän teitä, hyvät kirkolliskokousedustajat, luottamaan kanttoihin tässä asiassa, ja budjetoimaan yhden henkilön kuuden kuukauden palkan ja työhön tarvittavien välineiden verran rahaa digitaalisen teksti- ja nuottipankin luomiseen alkuperäisen esityksemme mukaisesti, eli 25 000 euroa. Tällä summalla poistetaan seurakunnissa tehtävää turhaa päällekkäistä työtä ja parannetaan kanttojen työssä jaksamista tulevina vuosikymmeninä. **Jos tämä työ olisi mahdollista toteuttaa toimesta olevien kanttorien voimin, se olisi jo tehty.**

Kaisa Pahkala, Oulun hpk:n kanttorien kirkolliskokousedustaja

Uudessa Valamossa 27.11.2023

Lähetekeskustelupuheenvuoro, asia 16. Kirkolliskokousaloite ikonimaalausperinteen siirtämisestä, sen kirjaamisesta 94§ kirkkojärjestykseen ja toteutuksen valvomisesta

KP isä esipaimen, kunnioitetut esipaimenet, isät, arvoisat kirkolliskokousedustajat

Kiitän kirkollishallitusta asian käsittelystä ja valmistelusta. Osan perustelujen kanssa olen vain hyvin eri linjoilla, esimerkiksi maininta, että ikonimaalaus olisi eriluontoinen asia kuin esimerkiksi kirkkomusiikki. Mielestäni ikonimaalausperinne ja sen jatkuvuus on aivan yhtä tärkeä asia kirkon kannalta ja sen tulevaisuus on turvattava varmistamalla tarpeeksi velvoittavat pykälät koskien sen järjestämistä ja valvontaa. Pelkään että pelkkä seurakuntien neuvostojen valvonta ei riitä tässä tapauksessa. Varoittavana esimerkkinä tältä syksyltä oli tilanne Suomen suurimman seurakunnan ikonimaalauksen järjestämisen osalta.

Seurakunnan ikonimaalauspiirit aiottiin jättää pitämättä ilman mitään perusteltua syytä. Ilman aktiivisia seurakuntalaisia, ikonimaalauksen opettajia, ikonimaalareita ja seurakunnan luottamushenkilöitä kaikki ikonimaalausryhmät olisivat jääneet pitämättä Helsingissä. Kirkollishallituksen esityksessä on myös maininta, ettei toiminnan tarvitsisi olla seurakunnan järjestämää, ja että muillakin järjestävillä tahoilla on hyviä ortodoksisen perinteen mukaan toimivia opettajia.

Uskallan olla tästä hyvin erimieltä itsekin ikonimaalausta harrastavana. Valamon opiston ikonimaalauskurssija lukuun ottamatta monet muut tahot, jotka järjestävät ikonimaalauksen opetusta, voivat käytännössä olla tasoltaan mitä tahansa, puhumattakaan opettajan tietämyksestä tai pätevydestä ikonimaalaus- tai ortodoksisen perinteeseen. Kirkon ja sen kautta seurakuntien alaisuudessa järjestettävä ikonimaalausopetus onkin mielestäni luontevin ja ns. turvallisinkin paikka siihen. Juuri tästä syystä tarvitaan valvontaa ja velvoittavuutta ikonimaalausperinteen jatkuvuuden turvaamiseksi.

Lopuksi haluan lainata muutamaa lausetta eräästä artikkelista, jotka hyvin kuvaavat miksi ikonimaalauksen tulevaisuus pitää turvata juuri kirkon yhteydessä:

”Ikonimaalaus todistaa hengellisestä maailmasta. Ikonissa taiteelle annetaan korkein mahdollinen tehtävä, mikä sillä voi yleensä olla: Jumalan kunnian julistaminen.”

”Ikonitaide on osa Kirkon elämää, se koskettaa hengellistä todellisuutta. Jos tavallisen maallisen taiteilijan on opittava näkemään, voidakseen kuvata toisille kokemaansa ja näkemäänsä, on ikonimaalarin tavalla tai toisella nähtävä hengellinen alue, eletävä siinä ja tehtävä se todeksi omassa elämässään.”

Kim Kilpinen

Puheenvuoro Lähetekeskustelussa 27.11.2023

16. Aloite ikonimaalausperinteen siirtämisestä, sen kirjaamisesta 94§ kirkkojärjestykseen ja toteutuksen valvomisesta

Arvoisat Esipaimenet, isät, veljet ja sisaret

Kirkon täytyy huolehtia omasta kulttuuriperinnöstä ja siihen kuuluu kirkkomusiikin rinnalla ikonitaide. Pidän suurena ongelmana, että ikonitaiteesta ei ole vielä mainintaa kirkkojärjestyksessä. Ikonitaide ei ole eri luontoinen asia kuin kirkkojärjestyksen § 94 kohdassa 2 mainitut kirkkomusiikki-, kasvatus, diakoniat toiminta ja seurakunnan tiedotustoiminta. Aloite on nimenomaan tehty turvaamaan ikonitaide olipa seurakunnan taloudellinen tilanne mikä tahansa.

Oma ajatukseni oli, että kun asia kirjataan kirkkojärjestykseen, tulee seurakuntien sitä noudattaa ja käytännössä järjestää säännöllistä ikoninmaalauksen opetusta niin maalauksellisesti kuin teologisesti osaavan opettajan ohjauksella.

Pitkän linjan kirkolliskokousedustajat ovat minua neuvoneet, etteivät tällaiset kirjaukset kuulu kirkkojärjestykseen vaan strategiaan.

Tästä päästään aloitteessa mainittuun toiseen ongelmaan, eli valvontaan. Olen erittäin huolissani siitä, että ei ole valvontaa, että täällä tehdyt päätökset tai hyväksytyt kirkon strategia menisi seurakunnissa toteutukseen.

Siksi aloitteessa oli ehdotus siitä, että seurakuntien neuvoston täytyisi vuosittain raportoida kirkolliskokoukselle, kuinka ovat perustehtävästään huolehtineet. Tarvitaan jokin valvonta ja kontrolli suhteessa seurakuntiin.

Seurakunnissa joissa olen ollut tai olen töissä, ei ole työnantaja perehdyttänyt kirkolliskokouksessa tehtyihin linjauksiin, työntekijöitä ei veloiteta lukemaan Kirkon strategiaa, seuraamaan kirkolliskokouksen istuntoja tai lukemaan sen päätöksiä.

Olen nyt sanoittanut kaksi ongelmaa. Toivon, että niitä ei hylätä, vaan ratkaistaan.

Ehkä asiaa käsittelevä valiokunta ottaisi aloitteesta koppia ja löytää näihin mainittuihin ongelmiin ratkaisut, jotta huolehtisimme ikoninmaalauksen perinteen siirtämisestä seurakunnissa tuleville sukupolville, sekä että kirkolliskokouksessa tehdyt päätökset sekä strategiat ensinäkkin toteutetaan ja niistä raportoidaan.

Irina Tchervinskij-Matsi

LÄHETEKESKUSTELU

Timo Tynkkynen

Asia 17. Kirkolliskokousaloite koskien Suomen ortodoksisen kirkon kulttuurihistoriallisesti merkittävien kirkollisten rakennusten ja irtaimiston ylläpitoa, suojelua ja toimenpiteiden rahoitusta

Suomen ortodoksisella kirkolla on omistuksessaan ja käytössään 21 kirkkorakennusta, joiden suojelu perustuu lakiin. Suojelu asettaa kiinteistönomistajan erityiseen asemaan ja luo merkittävät velvoitteet kiinteistöjen kunnossapidolle ottaen huomioon mm. Museoviraston ohjauksen ja valvonnan.

Nämä lailla suojellut kirkkorakennukset ovat rakennushistorialtaan, arkkitehtuuriltaan ja sakraaliesineistöltään ainutlaatuinen kokonaisuus ei pelkästään Suomen mittakaavassa, vaan myös maailmanlaajuisesti. Rakennuksina nämä edustavat pääasiassa autonomian ajan perintöä, mutta erityisominaisuus liittyy lähinnä siihen, että ne ovat jatkuvasti olleet toiminnallisia kirkkoja ja että niiden esineistö on säilynyt alkuperäisenä.

Lainsäädännön nojalla suojellut kirkot eivät jakaannu tasaisesti seurakuntien kesken ja pelkästään Kaakkois-Suomen seurakunnan alueella niistä on yksi kolmasosa.

Suuri osa näistä lailla suojelluista kirkoista on edellisen kerran peruskorjattu 1980-luvulla ja nyt mm. niiden teknisten laitteiden käyttöikä on umpeutumassa ja myös rakenteet vaativat korjauksia. Uusissa hankkeissa on myös erityisesti kiinnitettävä huomiota konservointiin, asianmukaiseen suunnitteluun ja menetelmiin, jotta voidaan välttyä edellisten peruskorjausten virheiltä.

Kaikki nämä suojellut kirkot ovat olennainen osa seurakuntien perustehtävää ja niiden säilyminen on turvattava eikä niistä voida luopua.

Seurakuntien taloudelliset resurssit eivät riitä suojelukohteiden asianmukaiseen ylläpitoon ilman ulkopuolista rahoitusta. Seurakunnat voivat joutua realisoimaan sijoitusomaisuutensa näiden kirkkorakennusten korjaamiseksi, mutta samalla niiden taloudellinen pohja murenee. Toisaalta seurakuntien tulisi keskittyä perustehtäviensä kehittämiseen ja ylläpitämiseen, mutta resurssit kohdentuvat lain tuomien velvoitteiden täyttämiseen rakennussuojelun puitteissa.

Kirkollishallitus esittää asiantuntijaryhmän perustamista EU:n alue- ja rakennepolitiikan kansallisen ohjelman saattamiseen sellaiseen muotoon, että se mahdollistaa Suomen ortodoksisen kirkon, seurakuntien ja luostarien rakennetun kulttuuriympäristön restaurointi- ja entistämiskulujen sekä niiden valmistelun avustamisen aluekehitysrahastosta.

Esitys on kannatettava.

Tämän ohella toimeksiannossa tulisi korostaa lainsäädännöllä suojellun ortodoksisen kirkollisen rakennuskannan kansallisen ja kansainvälisen kulttuuriperinnön statuksen selvittämistä ja myös kaikkien muiden mahdollisten rahoituslähteiden etsimistä.

Vaikka kirkollishallitus näkee, ettei kirkolla ole mahdollisuutta saada valtiovallan tukea lisättyä, niin on huomattava, että evankelisluterilainen kirkko saa suojeltua kirkkorakennusta kohden enemmän valtionapua kuin ortodoksinen kirkko. Tämän vuoksi on lisäksi etsittävä mahdollisuuksia myös kansallisen rahoitusmallin ajanmukaistamiseen.

Jos nyt käytettävissä oleva avustussumma jaetaan tasaisesti suojeltua kirkkorakennusta kohden, niin evankelisluterilaisella kirkolla on käytettävissä valtionapua 16% enemmän suojeltua kirkkoa kohden kuin ortodoksisella kirkolla. Laskelmassa on otettu huomioon, että kirkkomme vuosittainen peruskorjausavustus käytettäisiin kokonaisuudessaan yksinomaan lailla suojeltuihin kirkkoihin.

Lisäksi voidaan todeta, että evankelisluterilaisella kirkolla jäsenmäärä jaettuna tasaisesti suojeltua kirkkoa kohden on 6.923 henkeä ja ortodoksisella kirkolla se on 2.694 henkeä. Yksittäisen seurakunnan kohdalla luku voi olla vain 650 henkeä kirkossamme.

Tällä hetkellä kirkko voi avustaa peruskorjauskohteita vuositasolla 250.000 eurolla, mutta korjausvelan ollessa huomattavan korkea, ei seurakuntien oma rahoitus velankantokyky huomioiden ja kirkollishallituksen vuosittaiset avustukset kykene vähentämään korjausvelkaa eivätkä näin ollen seurakunnat kykene täyttämään lakisääteisiä suojelusta aiheutuvia velvoitteitaan, mikä johtaa myös seurakuntien toiminnallisten resurssien vakavaan heikentymiseen.

Lähetekeskustelu asia 19

Arvoisa puheenjohtaja, hyvät kirkolliskokousedustajat,

Kirkollamme on velvollisuus ja suuri haaste vastata ukrainalaisten pakolaisten hengellisiin tarpeisiin. Olen saanut läheltä seurata isä Alexander Zanemonetsin tekemää hyvää työtä ukrainalaisten pakolaisten parissa viime vuodesta lähtien.

On selvää, että tarvitsemme jatkuvuutta tälle aloitetulle työlle. Kuinka tahansa se sitten toteutetaankin, korostan sitä, että tähän hankkeeseen on varattava riittävä määräraha.

Tähän saakka myönnetty määräraha ei ole ollut riittävä kokovuotiseen papin palkkaamiseen. Kuten aloitteessa on todettu: ”Papin työsuhde on toteutunut ketjuna lyhyitä, 3-7 kuukauden työsuhteita.” Tästä on aiheutunut se, että työntekijä ja hänen perheensä ovat jääneet Suomen normaalin sosiaaliturvan ulkopuolelle, eivätkä perheen lapset ole saaneet oleskelulupaa.

Työntekijän on pitänyt hakea aina uutta työntekoon oikeuttavaa oleskelulupaa jokaiselle jaksolle erikseen. Se on uuvuttavaa ja kallista. Jos työntekijä haluaisi hakea pysyvää oleskelulupaa, hänellä on oltava sitä ennen useamman vuoden jakso koko vuoden oleskelupia. Lyhyitä oleskelulupajaksoja ei oteta huomioon. Myös työlainsäädännön kannalta on kyseenalaista palkata työntekijä toistuvasti pätkätöihin.

Pyydän kiinnittämään huomiota edellä mainittuihin asioihin, etenkin jos hankkeeseen palkataan ulkomainen työntekijä.

Piispa Sergei

Kirkolliskokous 2023

Aloitekeskustelu

Asia 23: Aloite yhteisestä ortodoksisesta pääsiäisestä

Arkkimandriitta Mikael

Globalisoituvassa maailmassa emme voi kyyristyä omaan pieneen nurkkaamme ja kieltäytyä katsomasta ympärillemme. Emme voi myöskään katsoa taakse päin ja itsepintaisesti pitäytyä menneisyydessä tehdyissä ratkaisuissa, jos tulevaisuuteen katsominen edellyttää muuta. Vuonna 1921 kirkolliskokous teki valtiovallan painostuksen seurauksena päätöksen, jolla Suomen ortodoksisen kirkon pääsiäisen vietto sadan vuoden ajaksi erkaannutettiin muusta ortodoksisesta kirkosta. Nyt tehdyllä aloitteella pyrimme tämän epäkohdan korjaamiseen. Oikeastaanhan poikkeavasta pääsiäisen ajankohdasta olisi pitänyt tehdä vuosittain anomus Konstantinopoliin, mutta jostain syystä näin ei ole tehty vuoden 1925 jälkeen.

Kirkkomme on yhä tiiviimmin yhteyksissä ympäri maailmaa kirkkomme jäsenten kanssa. Ihmiset matkustavat enemmän kuin 100 vuotta sitten, ja ennen kaikkea viestintävälineet tuovat kaiken ulottuville olimmepa missä päin maailmaa tahansa. Erityisesti nuoremmat sukupolvet ovat tällä tavoin jatkuvasti yhteydessä kaikkialle maailmaan. Oulun kirkolliskokousseminaarissa esitellyssä tutkimuksessa selvitettiin, että kirkkomme sitoutuneimmat nuoret kokevat tärkeäksi, että he ovat osa maailmanlaajuisista ortodoksisista kirkkoista. Tilanne on muuttunut myös siltä osin, että olemme saapuneet tilanteeseen, jossa enemmistö maassamme asuvista ortodokseista on kotoisin jostain muualta kuin Suomesta. Tämä on tilanne erityisesti sen jälkeen kun 60 000 ukrainalaispakolaista tuli Suomeen. Mutta jo sitä ennen lähestyimme tätä tilannetta.

Pääsiäisen ajankohdan muuttamista vastustettaessa vedotaan paljon yleisiin vapaapäiviin. Vaikka pääsiäisen ajan yleiset vapaapäivät säilyisivät tulevaisuudessakin, mikä ei sekään ole lainkaan varmaa, joka tapauksessa tämä havaittu ongelma on varsin helposti ratkaistavissa muuttamalla palvelusten toimitusaikoja. Suuren perjantain ristiltäottopalvelus voidaan hyvin toimittaa normaaliin ehtoopalveluksen aikaan, kun ihmiset ovat jo päässeet töistä, ja pienen teetaun jälkeen voidaan toimittaa hautauspalvelus,. Jollei sitä suorastaan siirretä lauantain aamuun. Onhan se periaatteessa suuren lauantain aamupalvelus. Suuren torstain liturgia on muodoltaan ehtoopalvelusliturgia, eikä ehtoopalvelusliturgiaa ole mikään pakko toimittaa aamulla. Joskus nostetaan esiin kirkkaan viikon maanantai, joka nykyisellään on vapaapäivä. Kirkkaan viikon maanantain palvelus ei ortodoksisen kirkon liturgisessa perinteessä millään tavoin poikkea muista kirkkaan viikon päivistä. Jos on ollut tapana käydä kirkossa kirkkaan viikon maanantaina, yhtä hyvin voidaan käydä kirkossa kirkkaan viikon lauantaina, koska palvelus silloin on ihan samanlainen kuin kirkkaan viikon maanantaina. Myös koululaispalvelukset onnistuivat ihan yhtä hyvin vuonna 2020, jolloin ei ollut uuden kalenteirin mukainen kirkas viikko vaan palvelukset toimitettiin rajoitusten vuoksi vasta sitä seuraavalla

viikolla. Paljon vedotaan myös seka-avioliittoperheisiin. Miksi emme antaisi seka-avioliittoperheisiin mahdollisuutta viettää pääsiäistä molempien perinteiden mukaan sen sijaan, että pakotettaisiin valitsemaan kumman kirkon pääsiäisen palveluksiin perhe osallistuu?

Nikean ensimmäisessä kirkolliskokouksessa pidettiin tärkeänä, että koko ortodoksinen kirkko viettäisi pääsiäistä yhtä aikaa. Periaatteet pääsiäisen ajankohdalle laadittiin nimenomaan siksi, että kaikki viettäisivät pääsiäistä yhtä aikaa. Ei siksi, että olisi haluttu pääsiäisen vieton tapahtuvan juuri silloin kuin taivaankappaleet ovat tietyssä asennossa. Pääsiäistä voitaisiin kyllä viettää vaikka jouluna, jos niin päätettäisiin. Eikä pääsiäisen ajankohdalle sinänsä ole mitään merkitystä sille, missä asennossa kuu tai tähdet milloinkin makaavat. Me emme ole nyt laatimassa horoskooppeja tai ryhtymässä okkultistisiin toimituksiin. Emmekä me liioin ole lähettämässä avaruuteen raketteja. Tässä aloitteessa on kyse kirkkomme viemisestä 2000-luvulle ja suotuisten elinolojen luomisesta kirkollemme. Siinä on kyse kirkkomme yhdistämisestä tiiviimmin yhteen koko maailmanlaajuisen ortodoksinen kirkon kanssa. Pääsiäisen ajankohta on ikävä kivi kengässä, joka hiertää Suomen kirkon suhteissa muun ortodoksinen kirkon kanssa. Se on ikävä kivi kengässä, joka vaikeuttaa Suomeen muualta tulleiden ortodoksien sopeutumista ja sitoutumista Suomen kirkon jäseniksi. Tämän kiven poistaminen kengästä on hyvin yksinkertainen ratkaisu toteuttaa, mutta kaikessa yksinkertaisuudessaan se parantaa huomattavasti Suomen ortodoksinen kirkon tulevaisuuden näkymiä ja poistuu uhkakuvia. Pääsiäisen ajankohta on Suomessa olevien Venäjän kirkon seurakuntien tärkein kilpailuvaltti. Pääsiäisen ajankohta on myös tärkein syy, miksi Suomessa oleviin Venäjän kirkon seurakuntiin kuuluu muitakin kuin venäläisiä, ainakin romanialaisia, georgialaisia ja ukrainalaisia. Pääsiäisen ajankohdan muuttamisessa ei ole kyse venäläistämisestä, koska pääsiäistä viettävät yhdessä kaikki - suomalaisia lukuun ottamatta.

Vietämme Suomen ortodoksinen kirkon autonomian 100-vuotisjuhlaa. Mikä sopisikaan paremmin tämän juhluvuoden päätteeksi kuin tämän valtiovallan painostuksen ja pakottamisen seurauksena syntyneen epäkohdan poistaminen? Satavuotisen autonomiansa kunniaksi Suomen ortodoksinen kirkko voi irtautua tästäkin valtiovallan kirkkomme jalkaan sitomasta kahleesta ja suunnata kohti seuraava vuosisataa entistä vapaampana, eli autonomisempana, yhtenä täysivaltaisena maailmanlaajuisen ortodoksinen kirkkoperheen jäsenenä.

Koska päätös pääsiäisen ajankohdan muuttamisesta vuonna 1921 tehtiin kirkolliskokouksessa, olisi siinä mielessä loogista, että päätös palaamisesta yleisortodoksiseen käytäntöön tehtäisiin nimenomaan kirkolliskokouksessa.

kirkolliskokouksen lähetekeskustelussa 27.11.2023

Kunnioitettu arkkipiispa Leo, arvoisat esipaimenet, hyvät kirkolliskokousedustajat, isät, sisaret ja veljet,

Kirkolliskokouksemme asialistalla on aloite Suomen ortodoksisen kirkon siirtymisestä vanhan ajanlaskun mukaiseen pääsiäisen viettoon. Mielestäni tämä aloite tulee ehdottomasti hylätä. Sitä ei myöskään tule lähettää piispainkokouksen käsiteltäväksi, vaan päättää asia käsittely kertakaikkisesti. Halutessaan piispainkokous voi käsitellä asiaa myös täysin itsenäisesti.

Ongelmana koko aloitteessa on, että siinä nostetaan esiin muun ortodoksisen maailman tapa viettää pääsiäistä vanhaan ajanlaskuun ja sen myötä väärään astronomiseen dataan perustuen, eräänlaisena ihanteena, välittämättä lainkaan niistä todellisista astronomista virheistä ja epätarkkuuksista, joita monet jo ennen ajanlaskumme alkua laaditut taulukot pitävät sisällään. Lisäksi aloitteessa unohdetaan se, että 100 vuotta sitten yleinen ortodoksinen tilanne oli toisenlainen, ja että myös muut kirkot ovat siirtymässä uuteen ajanlaskuun, ei vain Suomi. Kehitys johti valitettavan lopputulokseen. Tosiasia on, että vanhan ajanlaskun pääsiäisen ajankohta on yksinkertaisesti väärä. Sitä emme voi kieltää.

Jos siis pääsiäisen ajankohdan määrittelyssä tarkka astronominen tieto ei ole peruste, niin miten sitten on perusteltu täysin väärän ajankohdan valitsemisen pääsiäisen vieton ajankohdaksi? Olisiko tässä myös kyse siitä, että muutosta ei vain ole koettu tarpeelliseksi? Itse Pääsiäisen ajankohdan määrittely nimittäin perustuu hyvin eksakteihin kriteereihin, mutta näiden kriteerien soveltaminen on osoittautunut kompastuskiveksi. Todennäköisesti muu ortodoksinen maailma ei tätä kysymystä ole laajemmin joutunut pohtimaan ja oikeaan ajanlaskuun siirtymisen esteeksi ovat nousseet toissijaiset seikat. Näitä perusteita voimme vain arvailla.

Sen sijaan Suomen ortodoksisen kirkon siirtyminen ajassa taaksepäin käyttämään vanhaa jo vääräksi todistettua ajanlaskua olisi meille tuhoisaa. Käytännössä se tarkoittaisi pään työntämistä pensaaseen ja sen olettamista, että sitten kaikki on sen jälkeen hyvin.

Perusteita nykyisessä hyvin toimivassa järjestelmässä pysymiselle sen sijaan on vaikka kuinka paljon. Nostan seuraavassa esiin muutaman näkökulman, jotka hänen Pyhyytensä Patriarkka Bartolomeos lausui ääneen kunnioittaessaan läsnäolollaan kirkkomme autonomian 100-vuotisjuhlaa.

1. **Patriarkka totesi:** "...ensimmäinen ohjeemme teille on, että muistakaa ja pitäkää yllä **avoimuuden henkeä.**" Meille suomalaisille ortodokseille avoimuus on keskeinen ja luovuttamaton kriteeri. Avoimuus ei ole vain jonkin ulkoa annetun hyväksymistä, vaan asioiden tarkastelemista erilaisista näkökulmista. Ensimmäisenä avoimuuden periaatteena patriarkka nostaa tieteen saavutusten ja tulosten hyväksymisen. Avoimuuden edellytys on siis se, että sitoudumme aikamme tieteen saavutuksiin. Jos nyt irtaannumme tieteellisestä periaatteesta pääsiäisen laskemiseksi ja otamme toimintamme lähtökohdaksi muut ortodoksit muissa maissa, käänämme selkämme tälle periaatteelle.
2. **Toiseksi patriarkka sanoi:** vaalikaa ja edistäkää **inklusiivisuuden henkeä.** Meidän Suomessa asuvien ortodoksien ensisijainen missio on palvella aivan kaikkia täällä Suomessa olevia ihmisiä. Lisäksi meidän Suomessa asuvien ortodoksien lähimmäiset ovat **useimmiten** toisia Suomessa asuvia ihmisiä. Valtaosa heistä on toisten kirkkojen jäseniä. Me todistamme omasta uskostamme ja

ylösnoousseesta Kristuksesta täällä ja meidän rinnallamme kulkeville ihmisille. Suuri osa kirkkomme jäsenistä elää perheissä, joissa vain vähemmistö on ortodokseja. Meille on kehittynyt ainutlaatuinen perinne, jossa olemme saaneet viettää kirkollisia juhlia perheiden kesken yhdessä juhlien. Onko tämä perinne luovutettavissa vain siksi, että toisissa maissa asuvat ortodoksit ovat meille tärkeämpiä kuin omat perheemme ja lähimmäisemme täällä?

3. **Kolmas patriarkan kehoitus meille oli:** "kuvitella tapoja, joilla säilyttäisimme ja uudistaisimme nuoruuden hengen." Voiko nuoruuden henki löytyä menneisyydestä? Nuoruus on aina ollut eteenpäinkatsovaa ja joskus jopa idealistista. Nuoruuden henki on aina pitänyt sisällään ennakkoluulottomuuden ja valmiuden toimia kulloinkin parhaiten toimivalla tavalla. Ne jotka ovat tämän järjestelmän meille antaneet, ovat itsekin olleet nuoria ja nähneet tässä piilevän viisauden. Kunpa me menneisyyden henkilöt tämän myös sisäistäisimme emmekä haikailisi menneiden aikojen toimintatapoihin.

Kaiken tämän johdosta meillä Suomessa asuvilla ortodokseilla tulisi olla yhteinen missio: sen sijaan, että itse luovumme omista periaatteistamme ja lähdemme kohti jotain vanhaa ja epätarkkaa, tulee meidän aina ja kaikkialla pitää esillä uusinta tieteellistä tietoa ja pyrkiä johdattamaan myös muita ortodokseja ymmärtämään se. Todellinen ortodoksien keskinäinen yhteys voidaan tavoittaa vain tosiasiat hyväksymällä. Tarkimman mahdollisen ajanlaskun hyväksyminen pääsiäisen perustaksi tulee siten olla ensimmäinen tavoitteemme. Sen myötä viestitämme myös muille kristityille siitä, että ortodoksinen kirkko pystyy olemaan yhtenäinen ja elämään myös tässä ajassa - ollen avoin, kutsuen ihmisiä luokseen ja kannustaen kirkkomme nuoria tekemään työtä kirkkomme hyväksi myös tulevaisuudessa.

Teo Merras

Lähetekeskustelu

Asia 23. Kirkolliskokousaloite yhteisestä ortodoksisesta pääsiäisestä

Jaakko Vainio

Kirkollishallitus esityksessään katsoo, että ”Pääsiäisen paikka on kanoninen kysymys” ja se on tämän vuoksi käsiteltävä ja päätettävä piispainkokouksessa. Kuitenkin jo aloitteessa esiintuotujen seikkojen perusteella on ilmeistä, että pääsiäisen viettämisen ajankohta on mitä suurimmassa määrin kirkon elämään liittyvä käytännöllinen kysymys. Lain ortodoksisesta kirkosta 26§:n perusteella piispainkokouksen tehtävänä on valvoa, että kirkolliskokouksen ja kirkollishallituksen päätökset ovat kirkon dogmien ja kanonien mukaisia.

On tärkeää, että tällaisesta kirkkomme käytännönelämään hyvin merkittävällä tavalla liittyvästä asiasta päättää 36 kirkolliskokousedustajaa yhdessä, minkä jälkeen piispainkokous varmistaa, että tehty päätös on kirkon dogmien ja kanonien mukainen. Olisi kirkkomme tulevaisuuden kannalta huolestuttavaa mikäli näin merkittävä kirkon käytännönelämään liittyvä kysymys olisi kirkollishallituksen esityksen mukaisesti ratkaistavissa piispainkokouksen määräenemmistöllä, toisin sanoen kahden hiippakunnan piispan halutessa muuttaa pääsiäisen viettämisen ajankohtaa voisi muutos tulla toteutetuksi. Pääsiäisen viettämisen ajankohdan muuttamisesta päättäminen on luonteeltaan sellainen asia, että siitä on päätettävä sekä kirkolliskokouksen että piispainkokouksen enemmistöllä, ei pelkästään piispainkokouksen päätöksellä.

Minua enne isä Teo toi esille hyviä perusteluja sille miksi meidän ei tule muuttaa käytössämme olevaa kalenteria. Koska olen jo yli kahden vuosikymmenen ajan ollut matematiikan opiskelija, tuon tähän keskusteluun myös matemaattisen näkökulman. Juliaaninen kalenteri vuodelta 46 ennen Kristusta jätättää yhden vuorokauden 128 vuodessa. Elämme vuotta 2023 jälkeen Kristuksen, joten Juliaaninen kalenteri on tällä hetkellä jäänyt jälkeen jo 16 vuorokautta. Ortodoksisissa paikalliskirkkoissa käytössä oleva Juliaaninen kalenteri on kuitenkin vain 13 vuorokautta jäljessä siitä syystä, että jo vuonna 325 kristittyjen yhteisestä pääsiäisen vietosta päätettäessä ymmärrettiin, että Juliaaninen kalenteri oli jäänyt jälkeen jo kolmen vuorokauden verran ja tämä virhe korjattiin. Kaiketi tämä virhe oli siis tarkoitettu korjattavaksi myös jatkossa.

En näe mitään tarvetta tai perustetta sille, että Suomen ortodoksinen kirkko muuttaisi pääsiäisen viettämisen ajankohtaa nykyisestä.

Anja Lindström

Lähetekeskustelupuheenvuoro aloitteeseen keskusrahastomaksun määräytymisperusteista (asia 24)

Korkeasti pyhitetty isä Espaimen, hyvät kirkolliskokousedustajat

Tekemäni aloite on yhä ajankohtainen.

Useista aloitteista huolimatta maksuperusteet ovat pysyneet lähes muuttumattomina koko lain muutoksen jälkeisen ajan.

Keskusrahastotyöryhmä vuonna 2014 ehdotti loppuraportissaan perustavanlaatuista muutosta:

Keskusrahastomaksu ja papiston eläkekassaan perittävä maksu kannettaisiin ainoastaan verotuloista.

Keskusrahastotyöryhmän täydennetty raportti 13.5.2014.

Työryhmän raportti kävi lausunnoilla seurakunnissa ja se oli huolellisesti valmisteltu.

Talousvaliokunta käsitteli asiaa kirkolliskokouksessa vuonna 2014 ja teki ehdotukseen muutoksen, joka hyväksyttiin kirkolliskokouksen päätökseksi (asia 15). Sitaatti päätöksestä:

Päätöksen perusteluissa kirkolliskokous katsoo, että koska keskusrahastomaksu on veroluonteinen maksu, tasapuolisuuden vuoksi maksua on kannettava kaikista tuloista. Jotta seurakuntia kannustetaan pitämään huolta kiinteistömassastaan, maksu kohdistetaan jatkossa kiinteistöjen nettotuloihin. Tämä edellyttää kunnollisten tilanhallintaohjelmien käyttöä.

Kirkollishallituksen raportissa Vuoden 2014 kirkolliskokouksen päätökset ja toimenpiteet todetaan toimeenpanosta seuraavaa(osittaislainaus):

Esitys: *Toimistopäällikkö yhdessä palvelukeskuksen johtoryhmän kanssa valmistelee vuoden 2015 kirkolliskokoukselle esityksen keskusrahastomaksun veroprosentin suuruuksia sekä esityksen kirkkojärjestyksen tarvittavien kohtien muutoksista liittyen raportissa esitettyyn kiinteistötulojen pääomatulon nettotulomäärään.*

Luostarit vapautetaan keskusrahastomaksusta, koska keskusrahastomaksulla katettavia eläkkeitä ei luostareissa ole. Luostarit eivät myöskään voi saada keskusrahasta myönnettäviä peruskorjausavustuksia.

Päätös: *Esityksen mukaan.*

Muutokseen on ilmeisesti varauduttu ainakin vuoden 2016 talousarvion yleisperusteluissa:

Keskusrahastoon kannettavien maksujen maksuperusteet pysyvät entisinä. Keskusrahastojärjestelmän mahdollisissa muutoksilla on vaikutuksia tulevien vuosien suunnitteluun.

Tämän jälkeen ei aiheesta ole mainintoja kirkkojärjestyksen muutoksissa eikä talousarvioiden perusteluissa, joista myös ilmenee maksuperusteiden pysyneen ennallaan..

Kirkolliskokouksen päätöksen toimeenpano on tehty, mutta kirkollishallitus ei ole edennyt tekemänsä päätöksen toteuttamisessa.

Pidän asiaa huolestuttavana moneltakin kannalta katsottuna ja totean aloitteen olevan hyvinkin aiheellinen. Uusi mahdollisesti perustettava työryhmä saa käyttöönsä hyvän pohjatyon em. keskusrahastotyöryhmän raportista ja sen liitteinä olevista laskelmista.

Yksinomaan verotuloihin perustuvan järjestelmän haittapuolena pidettiin, että se kohtelee suhteettoman ankarasti pieniä seurakuntia. Seurakuntien yhdistymisten jälkeen on tilanne olennaisesti muuttunut tuolta osin ja antaa syyn ottaa tämä järjestelmä uuteen arviointiin.

Asia 25. Kirkolliskokousaloite demokraattisen päätöksenteon ja avoimen hallinnon edistämiseksi

KP isä esipaimen, kunnioitetut esipaimenet, hyvät kirkolliskokousedustajat,

Hänen Kaikkipyhyytensä, Ekumeeninen patriarkka Bartolomeos korosti puheessaan Uspenskin katedraalissa syyskuisen vierailunsa yhteydessä yhteisöimme ainutlaatuisuutta ja inklusiivisuutta mainiten, että mukana kirkon elämässä ovat myös maallikot, sukupuoleen katsomatta. Hän lisäsi kunnioittavansa tätä linjausta vilpittömästi ja täydestä sydäimestä.

Maallikoiden osallistuminen on osa suomalaista demokratiaa, johon kuuluu myös avoimuus ja hallinnon läpinäkyvyys. Meillä on kuitenkin selvästi parantamisen varaa käytännöissä. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on todennut päätöksessään 22.6.2023, että vuoden 2021 kirkolliskokouksessa kirkolliskokousedustaja Esko Huovisen sananvapautteen puuttumiseen ei ole esitetty hyväksyttäviä perusteita, minkä vuoksi hänen sananvapauttaan on loukattu. Kirkolliskokouksen puhemiesneuvosto (päättökseen kohdassa 2 todetussa kokoonpanossaan) on ylittänyt asiassa toimivaltansa sekä muutoinkin menetellyt hyvän hallinnon vastaisesti. Päätökseen laajoissa ja täsmentävissä perusteluissa on korostettu vaaleilla valittujen edustajien sananvapautta ja tämä koskee myös seurankunnanvaltuustoja. Toivoin kirkollishallitukselta, että tämä päätös olisi jaettu nykyisille kirkolliskokousedustajille, koska siinä on hallinnollista ohjausta meille, mutta jakelua ei katsottu tarpeelliseksi. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös EOAK/826/2022 on julkinen.

Kirkolliskokouksen on suhtauduttava vakavasti ja esimerkillisesti hyvän ja avoimen hallinnon edistämiseen. Tämä aloite (asia 25) on syytä käsitellä ja olkoon se uusi alku demokraattisen päätöksenteon ja avoimen hallinnon edistämiseksi.

Ritva Bly

Asia 25.

Arvoisa puheenjohtaja, isät esipaimenet, hyvät edustajakollegat,

Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa 4. marraskuuta todettiin, että ”Suomi ei ole rikki, mutta korjausvelkaa on kertynyt”. Kirjoituksessa viitattiin tuoreeseen tutkimuskatsaukseen suomalaisten mielenmaisemasta vuonna 2023. Siinä puolet suomalaisista katsoo, että maa on menossa väärään suuntaan. Tunnelmia kuvataan toteamalla, että ”ihmiset katsovat ympärilleen ja näkevät harmaita päitä ja rapistuvia rakennuksia”.

Tämä hämmentynyt, korjausvelan tunnelma on varmasti kovin tuttu myös monelle kirkkomme luottamustehtävissä toimiville. On ilmeistä, että korjausliikkeitä kirkon kestäväen tulevaisuuden varmistamiseksi pitäisi tehdä viivytyksettä ja kirkon jäsenet - seurakuntalaiset – ottaa laajasti mukaan niitä pohtimaan ja toteuttamaan. Mutta helppoa tämä ei ole.

Vuoden 2020 kirkolliskokous päätti sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisesti kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelmasta vuosille 2021-2025. Siinä tavoitteet linjattiin otsikoiden Kutsuva kirkko ja Kukoistava kirkko –alle yhteensä kahdeksaksi toimenpiteeksi.

Korona viivästytti osaltaan tehokasta liikkeellelähtöä, mutta kirkollishallitus päätti istunnossaan 27.4.2022 ohjaustoimenpiteistä tavoite- ja toimintasuunnitelman pikaisen ja tehokkaan täytäntöönpanon tukemiseksi.

Niiden mukaan seurakuntien toimintasuunnitelmissa on **systemaattisesti toimeenpantava** kirkon yhteistä tavoite- ja toimintasuunnitelmaa siten, että **kaikki sen KUTSUVA KIRKKO ja KUKOISTAVA KIRKKO –alakohdat tulevat johdonmukaisesti huomioiduiksi**. Kirkollishallitus painotti, että kaikkien seurakuntien on toiminnassaan kiinnitettävä erityistä huomiota paikallisten yhteisöjen aktiivisen toiminnan vahvistamiseen.

Niinpä seurakuntien on johdonmukaisesti suunniteltava ja toteutettava **konkreettisia toimenpiteitä seurakuntalaisten säännölliseksi kuulemiseksi ja innostamiseksi toimintaan**, ja keinoja tavoittaa ja kohdata seurakuntalaisia uudella tavalla olisi kirjattava suunnitelmiin. Seurakuntien toimintasuunnitelmissa on myös erikseen määriteltävä **seurakuntakohtaisia toimenpiteitä, joilla pyritään torjumaan ja vähentämään kirkosta eroamista** ja selvittämään sen syitä.

Hyvät kuulijat, koska kirkon jäsenten aktiivisen osallisuuden edistäminen on yksi voimassa olevan kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelman keskeisistä tavoitteista, viime vuoden kirkolliskokous päätti **vuosittaisista luottamushenkilöiden**

hiippakuntakokouksista. Lisäksi tehtiin tärkeä päätös siitä, että **jokaiseen hiippakuntaan perustetaan nuorisovaltuusto,** johon piispa kutsuu edustajat seurakuntien ehdotusten perusteella.

Meille nyt toimitetun seurantaraportin mukaan ensimmäiset vuosittaiset hiippakuntien luottamushenkilöiden kokoukset on tarkoitus pitää sitten, kun uudet seurakuntien luottamushenkilöt on saatu valittua. Lisäksi kerrotaan, että vain **osa hiippakunnista** on kuluneen vuoden aikana perustanut nuorisoneuvostot siitäkin huolimatta, että tätä tarkoitusta varten varattiin erillinen määräraha. Tämä tuntuu erityisen kurjalta, kun muistan nuorten ilon viime vuoden kirkolliskokouksessa tehdystä päätöksestä.

Kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelman seurantaraportin kirkollishallitus linjasi alun perin toimitettavaksi vuoden 2022 kirkolliskokoukselle, mutta sitä lykättiin myöhemmin vuodelle eli tähän nyt kokoontuneeseen kirkolliskokoukseen. Ja jos olen ymmärtänyt oikein, seuranta tarkoittaa nyt meille aineistoliitteenä vain tiedoksi toimitettuja erilaisia, sinänsä hyvinkin kiinnostavia seurakuntaraportteja, joiden tuloksia ei ole koottu yhteen eikä analysoitu suhteessa kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelmaan.

Viime vuoden kirkolliskokoushan päätti hallintovaliokunnan mietinnön mukaisesti kirkolliskokouksen päätösten toimeenpanosta ja seurannasta, jossa on **erityisesti kiinnitettävä huomiota tilanteisiin, joissa päätöksen toimeenpano viivästyy, jää toteuttamatta tai toteutuu osittain.** Päätöksen mukaisesti kirkolliskokouksen päätösten seuranta jatkuu, kunnes päätös on toteutettu ja mahdollinen arviointi vaikuttavuudesta tehty.

Hyvät kuulijat, jotta emme kirkkona menisi aivan väärään suuntaan ja jotta meillä olisi jokseenkin uskottava tapa toimia demokraattisena yhteisönä, on meidän pystyttävä parempaan päätösten toimeenpanoon ja seurantaan. Kiinnittäkäämme siis asiaan aivan erityistä huomiota, kun arvioimme onnistumistamme ja teemme tulevana päivinä päätöksiä täällä Valamossa.

Elina Palola

Arvoisat kirkolliskokousedustajat,

Suomen ortodoksinen kirkko viettää tänä vuonna itsenäisyytensä ja demokraattisen hallintomallinsa 100-vuotisjuhlaa. Vuonna 1923 annetussa Tomos-asiakirjassa ohjeistetaan seuraavasti: ”– – arkkipiispalla ja piispalla on oikeus papistonsa ja maallikkokansansa kanssa aina vapaasti yksityiskohdissa järjestää Suomen Ortodoksinen kirkon olot, maansa lakien vaatimusten mukaan – –”. Nämä yhteiskunnan lainsäädännön kautta asettamat vaatimukset kirkon hallinnolle ovat sadan vuoden aikana kehittyneet ja asettavatkin nykyään hyvin tarkat raamit sekä kirkon yhteiselle hallinnolle että seurakuntien hallinnolle.

Tekemässäni aloitteessa halusin nostaa kirkolliskokouksen keskusteluun kysymyksen siitä, miten kirkkomme yhteinen hallinto ja jokaisen meidän omien seurakuntien hallinto tällä hetkellä pärjää näiden hallinnon vaatimusten kanssa? Kirkollishallitus toteaa omassa vastineessaan, että hallinto ei ole kirkon ydintehtävä. Sitä se ei todella olekaan, mutta se ei tarkoita sitä, etteikö hyvä hallinto olisi tärkeää tai suorastaan välttämätöntä kirkon ja seurakuntien ydintehtävistä suoriutumiseen.

Tämän aloitteen tarkoituksena ei ollut esittää säädösmuutoksia tai kalliita tutkimusprojekteja, toki niilläkin on oma paikkansa. Esimerkiksi tässä kirkolliskokouksessa käsiteltävä aloite kirkkoherrojen lakisääteisestä roolista neuvoston puheenjohtajana ja mahdollisuudesta valita kirkkoherra vain määrääjäksi, on välttämätön säädöstason muutos. Hallintoa on kuitenkin mahdollista kehittää parempaan, avoimempaan ja demokraattisempaan suuntaan monin tavoin myös ilman mitään erityisiä taloudellisia panostuksia tai säädösmuutoksia. Tällaiset muutokset eivät kuitenkaan tapahdu mitenkään itsestään, vaan ne vaativat toimenpiteitä ja päätöksiä, ne vaativat fokusoitumista ja priorisoimista.

Kirkollishallituksen esityksessä todetaan aivan oikein, että aloitteessani esitetyt toimenpiteet ja tavoitteet hyvästä hallinnosta tulisi toteutua kaikkialla seurakuntien ja kirkon hallinnossa. Kirkollishallitus ei kuitenkaan ota kantaa siihen, miksi ne eivät tällä hetkellä toteudu. Tämä vaatisi selvitystä ja keskustelua. Kirkolliskokous on viime kaudella käynnistänyt aina vuoteen 2028 asti ulottuvan tutkimusprojektin seurakuntarakenteiden muuttumisen tarkastelemiseksi. Tässä on toki yhtenä näkökulmana myös hallinto, mutta vuosikymmenen mittainen seurantatutkimus ei ole ratkaisu hallinnon akuutteihin ongelmiin.

Aloitteessani esitän, että kirkolliskokous linjaa hallinnon kehittämisen painopistealueet, joilla tuetaan hyvää hallintoa ja kirkon tavoite- ja toimintaohjelman täytäntöönpanoa alkaneen kirkolliskokouskauden aikana. Kirkollishallitus on vastannut, että priorisointi ei ole mahdollista, koska kaikki hyvän hallinnon osa-alueet ovat ehdottoman tärkeitä. Itse lähtisin lähestymään asiaa pragmaattisemmin: jos lähes kaikki lakisääteiset tehtävät ovat jääneet retuperälle, täytyy niitä alkaa korjata yksi kerrallaan. Kirkolliskokouksen päätöksenteon tulisi toimia tukena ja raameina hallinnon työntekijöiden työn ohjaamiselle.

Asia 26. Kirkolliskokousaloite säännösmuutokset hyvän hallinnon ja demokratian edistämiseksi

KP isä esipaimen, kunnioitetut esipaimenet, hyvät kirkolliskokousedustajat,

Kiitän kirkollishallitusta asian hyvästä valmistelusta. Aloitteessa esitetään, että neuvosto valitsisi puheenjohtajan keskuudestaan, ja että kirkkoherran tehtävän ei pitäisi olla yksinomaan pysyvä tehtävä. Valtuustolla pitäisi olla mahdollisuus päättää, valitaanko kirkkoherra pysyvästi vai määräaikaisesti. Olen samaa mieltä kirkollishallituksen kanssa, että asiaa pitäisi valmistella lainvalmistelun yhteydessä, jolloin lakiin tulisi perussäännökset ja tarkentavia säännöksiä voitaisiin antaa kirkkojärjestyksellä. Tämä on hyvä esimerkki siitä, miksi ortodoksista kirkkoa koskevat säädökset pitäisi valmistella kokonaisuudistuksessa, ottaen huomioon myös muu lainsäädäntö, eikä niin, että ensin valmistellaan vain laki, jolloin myöhemmin kirkkojärjestyksessä havaittavia epäkohtia ei enää pystytä korjaamaan muuttamatta lakia uudelleen. Uskonkin, että kirkolliskokous ymmärtää paremmin tämän esimerkin kautta, miksi pelkkää lakia ei kannata uudistaa ilman kirkkojärjestyksen pykälien valmistelua.

Ritva Bly

Esityslista

Kirkolliskokouksen I täysistunto 27. marraskuuta 2023 klo 13.00

1. Alkurukous

2. Läsnäolijoiden toteaminen

3. Patriarkan tervehdys

4. Arkkipiispan avauspuhe

5. Esityslistan hyväksyminen

6. Asia 1. Puheenjohtajiston ja sihteeristön toteaminen sekä varapuheenjohtajien valitseminen

Kirkollishallituksen esitys:

Puheenjohtajisto ja sihteeristö

Kirkolliskokouksen puheenjohtajistona on (OrtK 174/2007 40 §):

Puheenjohtaja	arkkipiispa Leo
1. varapuheenjohtaja	metropoliitta Arseni
2. varapuheenjohtaja	metropoliitta Elia

Varapuheenjohtajisto

Kirkolliskokous (OrtK 174/2007 40 §) kutsuu 3. varapuheenjohtajaksi pappisjäsenen ja 4. varapuheenjohtajaksi maallikkojäsenen.

Kirkollishallitus (OrtK 174/2007 40 §) on nimennyt vuoden 2023 kirkolliskokouksen lakimieheksi Jouni Heinon ja sihteeriksi ma. hallintosihteeriksi Merja Vartiaisen.

Äänten laskijoiden valinta

Valitaan kaksi ääntenlaskijaa kirkolliskokouksen ajaksi.

Tervehdysten lähettäminen

7. Asia 2. Kirkolliskokouksen asialuettelon vahvistaminen ja asioiden käsittely valiokunnissa

a) Kirkolliskokouksen asialuettelon vahvistaminen

Kirkollishallituksen esitys vuoden 2023 kirkolliskokouksen asialuetteloksi:

Kokouksen järjestäytyminen

1. Puheenjohtajiston ja sihteeristön toteaminen sekä varapuheenjohtajien valitseminen, kirkolliskokouksen ääntenlaskijoiden valinta
2. Kirkolliskokouksen asialuettelon vahvistaminen ja asioiden käsittely valiokunnissa
3. Kirkolliskokouksen menojen kattaminen, päättäminen edustajien ja avustajien palkkioista

Kirkollishallituksen esitykset

4. Kirkolliskokouksen valiokuntien jäsenten valinta
5. Kirkollishallituksen asiantuntijajäsenten valinta
6. Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen (12.12.2006/174 v. 2007) 58 §:n 1 momentin kumoaminen ja uuden 58 §:n 1 momentin vahvistaminen
7. Suomen ortodoksisen kirkon hallinnon ja talouden tarkastajien valinta
8. Suomen ortodoksisen kirkon tilinpäätös 2022, tilintarkastuskertomus vuodelta 2022 ja vastuuvapaudesta päättäminen
9. Suomen ortodoksisen kirkon vuoden 2024 talousarvio ja vuosien 2025–2026 taloussuunnitelmat
10. Esitys ortodoksisesta kirkosta annetun lain säännösten muuttamiseksi ja tähän liittyväksi hallituksen esitykseksi
11. Kirkolliskokousaloite jumalanpalveluskirjojen toimittamisesta
12. Kirkolliskokousaloite avustuksesta kolttasaamelaisien uudelleenasettamisen 75 vuotisjuhlaan
13. Kirkolliskokousaloite seurakuntien hallinnon ja toiminnan kehittämiseksi kohti pyhäkkökeskeistä toimintaa
14. Kirkolliskokousaloite liturgisten tekstien, jumalanpalvelus- ja toimituskirjojen sekä papiston käsikirjojen digitoimisesta ja tallentamisesta, sekä digitaalisen nuotti- ja äänitepankin luomisesta Ortodoksisto-sivustolle
15. Kirkolliskokousaloite seurakuntien ja luostarien kiinteistö- ja irtaimistovakuutusten nykyisiin sopimuksiin ja vahinkohistoriaan perehtymisestä ja mahdollisuudesta luopua vakuuttamisesta
16. Kirkolliskokousaloite ikonimaalausperinteen siirtämisestä, sen kirjaamisesta 94 § kirkkojärjestykseen ja toteutuksen valvomisesta
17. Kirkolliskokousaloite koskien Suomen ortodoksisen kirkon kulttuurihistoriallisesti merkittävien kirkollisten rakennusten ja irtaimiston ylläpitoa, suojelua ja toimenpiteiden rahoitusta
18. Kirkolliskokousaloite kirkon ympäristöohjeiston tarkastaminen ja päivittäminen
19. Kirkolliskokousaloite perustettavasta hankkeesta ukrainalaisten pakolaisten keskuudessa tehtävään projektityöhön vuosiksi 2024–2027
20. Kirkolliskokousaloite ukrainan kielistä työtä tekevän papin sijoituspaikan siirtämisestä Pohjois-Suomeen
21. Kirkolliskokousaloite toimintaohjelma Suomeen paenneiden ukrainalaisten ortodoksien vaikuttavaksi ja pitkäjänteiseksi tukemiseksi
22. Kirkolliskokousaloite määrärahasta monikulttuurisen työn projektille 2024–2026
23. Kirkolliskokousaloite yhteinen ortodoksinen pääsiäinen
24. Kirkolliskokousaloite keskusrahastomaksujen määräytymisperusteiden ja niiden käytön mukauttamiseksi kirkon nykytilannetta vastaavaksi
25. Kirkolliskokousaloite demokraattisen päätöksenteon ja avoimen hallinnon edistämiseksi
26. Kirkolliskokousaloite säännösmuutokset hyvän hallinnon ja demokratian edistämiseksi
27. Kirkolliskokousaloite selvityksestä kirkon koulutusasioita koskevien säädösten päivitystarpeesta

Tiedoksi merkittävät asiat

28. Vuoden 2022 kirkolliskokouksen päätösten seuranta ja jatkotoimet
29. Koulutustoimikunnan raportti ja kirkon työelämäopintojen päivittäminen
30. Keskusrahaston ja seurakuntien yhteiset tulos- ja taselaskelmat sekä Valamon luostarin ja Lintulan luostarin tilinpäätökset vuodelta 2022
31. Yhdistelmälaskelma, joka käsittää kirkon keskusrahaston tilinpäätöksen, Skiitta Oy:n tilinpäätöksen sekä Konevitsan ja Petsamon luostarien tilinpäätökset vuodelta 2022
32. Skiitta osakeyhtiön talousarvio vuodelle 2024 ja suunnitelmavuodet 2025–2026
33. Palvelualueiden toimintakertomukset vuodelta 2022
34. Hiippakuntien toimintakertomukset vuodelta 2022
35. Hiippakuntien toimintasuunnitelmat vuodelle 2023
36. Eri hiippakuntien seurakuntien raportit tavoite- ja toimintasuunnitelmien toteutumisesta

b) Asioiden käsittely valiokunnissa

Asiasta päätetään kohdassa 12 (Kirkolliskokouksen työjärjestys 12 §).

8. Asia 3. Kirkolliskokouksen menojen kattaminen, päättäminen edustajien ja avustajien palkkioista**Kirkollishallituksen esitys:**

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että kirkolliskokouksen menot katetaan keskusrahaston varoista ja että edustajille, sihteereille ja avustajille suoritetaan palkkiot ja korvaukset seuraavasti:

1. Matkakorvaukset ja päivärahat toimihenkilöille maksetaan kirkon työehtosopimuksen mukaan.
2. Toimihenkilöiden osalta mahdollinen ylityö pidetään vapaana.
3. Edustajien ja avustajien majoitus sekä matkakorvaukset kokouspäivinä maksetaan suoraan kirkon varoista. Palkkioina suoritetaan kokouspäiviltä puhemiehistölle 60 euroa ja muille kokousedustajille 50 euroa. Palkkion lisäksi kokousedustajille korvataan kokouksesta aiheutuneet todelliset ansionmenetykset. Edustajat vastaavat mahdollisista puhelinkuluistaan itse.
4. Valiokuntien puheenjohtajille ja sihteereille maksetaan palkkiona 60 euroa kokouspäivältä.
5. Edustajille ei makseta kokouspäiviltä erillistä päivärahaa.
6. Edustajien tulee hakea korvauksia kahden kuukauden kuluessa kirkolliskokouksen päättymisestä.

9. Asia 4. Kirkolliskokouksen valiokuntien jäsenten valitseminen**Kirkollishallituksen esitys**

Ehdotuksessa on huomioitu kirkolliskokouksen edustajien omat toiveet, kirkollishallitukselle toimituista ansioluetteloista ilmenevä ammattitaito, aikaisempi työskentely valiokunnissa, esteellisyydet, sukupuolijakauma sekä jäsenten lukumääräinen jakautuminen mahdollisimman tasapuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti eri valiokuntien välillä.

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle seuraavanlaista valiokuntajakoa:

Lakivaliokunta: Arkkimandriitta Mikael, Bly Ritva, Huttunen Heikki, Leskinen Tanja, Palola Elina, Sidoroff Mikko, Tolvanen Matti

Sivistysvaliokunta: Kilpinen Kim, Kivimäki Raija, Nykänen Timo, Pahkala Kaisa, Pietarinen Rauno, Roszczenko Aleksander, Saarinen Ulla, Tchervinskij-Matsi Irina

Hallintovaliokunta: Brodkin Jefim, Halonen Pirjo, Kallinen Kimmo, Kauhanen Jussi, Lang Dmytro, Laukkanen Sofia, Sundkvist Mikael, Tynkkynen Timo

Talousvaliokunta: Hynninen Jari, Lampropoulos Ioannis, Lindström Anja, Merras Teo, Niemi Ludmila, Salmikangas Anna-Katriina, Tikkinen Matti, Vainio Jaakko, Vuolukka Kaisa

Tarkastusvaliokunta: Arkkimandriitta Mikael, Lampropoulos Ioannis, Palola Elina, Tolvanen Matti

10. Asia 5. Kirkollishallituksen asiantuntijajäsenten valitseminen

Kirkollishallituksen esitys

Kirkolliskokous valitsee toimikaudekseen kirkollishallituksen neljä asiantuntijajäsentä ja henkilökoh- taista varajäsen OrtL:n 31 ja 32 §:n mukaisesti.

Kirkollishallitus esittää, että kirkolliskokous valitsee toimikaudekseen kirkollishallituksen neljä asiantuntijajäsentä ja heille henkilökohtaiset varamiehet.

11. Lähetekeskustelu

12. Asia 2 b Päätös asioiden käsittelystä valiokunnissa

Kirkollishallitus esittää, että asiat käsitellään valiokunnissa seuraavasti:

Hallintovaliokunta, asiat: 13, 25

Lakivaliokunta, asiat: 6, 10, 16, 23, 26, 27

Sivistysvaliokunta, asiat: 11, 14, 18, 19, 20, 21, 27

Talousvaliokunta, asiat: 7, 8, 9, 12, 15, 17, 22, 24

13. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

14. Ilmoitusasiat

15. Loppurukous

16. Istunnon päättäminen

Esityslista

Kirkolliskokouksen II täysistunto 28. marraskuuta 2023 klo 14.00

1. Alkurukous

2. Läsnäolijoiden toteaminen

3. Esityslistan hyväksyminen

4. I Käsittely

Hallintovaliokunta

Asia 13. Kirkolliskokousaloite seurakuntien hallinnon ja toiminnan kehittämiseksi kohti pyhäkkökeskeistä toimintaa

Lakivaliokunta

Asia 6. Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen (12.12.2006/174 v. 2007) 58 §:n 1 momentin kumoaminen ja uuden 58 §:n 1 momentin vahvistaminen

Sivistysvaliokunta

Talousvaliokunta

Asia 7. Suomen ortodoksisen kirkon hallinnon ja talouden tarkastajien valinta

Asia 8. Suomen ortodoksisen kirkon tilinpäätös 2022, tilintarkastuskertomus vuodelta 2022 ja vastuuvapaudesta päättäminen

5. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

6. Ilmoitusasiat

7. Istunnon päättäminen

Esityslista

Kirkolliskokouksen III täysistunto 28. marraskuuta 2023 klo 18.00

1. Alkurukous

2. Läsnäolijoiden toteaminen

3. Esityslistan hyväksyminen

4. I Käsittely

Talousvaliokunta

Asia 15. Kirkolliskokousaloite seurakuntien ja luostarien kiinteistö- ja irtaimistovakuutusten nykyisiin sopimuksiin ja vahinkohistoriaan perehtymisestä ja mahdollisuudesta luopua vakuuttamisesta

Asia 17. Kirkolliskokousaloite koskien Suomen ortodoksisen kirkon kulttuurihistoriallisesti merkittävien kirkollisten rakennusten ja irtaimiston ylläpitoa, suojelua ja toimenpiteiden rahoitusta

Hallintovaliokunta

Asia 18. Kirkolliskokousaloite kirkon ympäristöohjeiston tarkistaminen ja päivittäminen

5. II Käsittely

Asia 13. Kirkolliskokousaloite seurakuntien hallinnon ja toiminnan kehittämistä kohti pyhäkkökeskeistä toimintaa

Hallintovaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta ei pyytänyt lausuntoja asiasta.

Päätösesitys

Kirkolliskokous kannustaa seurakuntia selvittämään, mitä pyhäkkökeskeisellä toiminnalla ja hallinnolla omassa seurakunnassa tarkoitetaan ja mihinkä pyhäkkökeskeisyyttä edistäviin toimiin seurakunnat ryhtyvät.

Hallintovaliokunta esittää kirkolliskokoukselle, että aloite hylätään.

Päätöksen perustelut

Aloitteessa nostetaan esiin tärkeitä teemoja hallinnon ja toiminnan kehittämistä pyhäkköyhteisöjen toiminnan ja seurakuntalaisten osallisuuden kokemuksen tosiasialliseksi tukemiseksi.

Aloite tuo esille haasteita, joita seurakuntien yhdistäminen on tuonut mukanaan. Yhteinen työskentely rakenteiden selkiyttämiseksi tukee kirkon toiminnallisia tarpeita ja kirkon perinteen toteutumista.

Kirkon hallintomallin tilanne vaatii tarkastelua, joka on edellisen kirkolliskokouksen päätöksen (Kirkolliskokous 2022, asia 10) myötä käynnissä selvitysmiehen toimesta.

Toimintakulttuurin kehittäminen, osallisuuden parantaminen, työntekijöiden hyvinvointiin sekä työntekijöiden ja luottamushenkilöiden koulutukseen panostaminen ja hyvien käytänteiden jakaminen eivät vaadi kirkollishallituksen ohjaamaa työryhmää, vaan ne ovat järjestettävissä seurakunnissa sisäisesti ja seurakuntien välisenä yhteistyönä.

Aloitteessa mainittujen asioiden edistäminen on myös kirkon vuosille 2021–2025 hyväksytyssä tavoite- ja toimintasuunnitelmassa, johon on kirjattu muun muassa seuraavat asiat:

- *Lisätään luottamushenkilöiden, seurakunnan työntekijöiden ja seurakuntalaisten vuorovaikutusta yhteisten tavoitteiden kirkastamiseksi ja saavuttamiseksi.*
- *Edistetään määrätietoisesti hallinnon rakenteellista muutosta kirkon toiminnan ja talouden pitkäjänteiseksi turvaamiseksi.*

28. marraskuuta 2023

Pirjo Halonen
Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Tapio Tiimonen
Sihteeri

Vastaesitys

Asia 13 kirkolliskokousaloite seurakuntien hallinnon ja toiminnan kehittämisestä kohti pyhäkkökeskeistä toimintaa

Vastaesitys:

Esitän, että kirkollishallitus perustaa työryhmän tarkemmin määrittelemään, mitä pyhäkkökeskeisellä toiminnalla ja hallinnolla voidaan tarkoittaa nykyisen kirkkolain ja kirkkojärjestyksen sekä seurakuntamallin puitteissa sekä mitä konkreettisia toimenpiteitä pyhäkkökeskeisyyden edistämiseksi seurakunnissa voitaisiin toteuttaa. Myös piispojen, hiippakuntien ja kirkon keskushallinnon suhde pyhäkkökeskeiseen toimintaan tulisi arvioida sekä selkeyttää pyhäkkötoimikuntien suhde seurakunnan päätöksentekoon, erityisesti tapoihin, joilla ne esittävät pyhäkkönsä tarpeet seurakunnan neuvostolle ja -valtuustolle. Hallinnonuudistuksen myötä tulee kouluttaa työntekijöitä ja luottamushenkilöitä sekä ohjeistaa seurakuntalaisia pyhäkkökeskeiseen toimintamalliin koko kirkkokunnassa.

Jefim Brodtkin

Asia 6. Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen (12.12.2006/174 v. 2007) 58 §:n 1 momentin kumoaminen ja uuden 58 §:n 1 momentin vahvistaminen

Lakivaliokunnan mietintö

Päätösesitys

Kirkolliskokous yhtyy kirkollishallituksen esitykseen, jonka mukaan kirkkojärjestyksen 58 §:n 1 momentti muutetaan seuraavalla tavalla:

Voimassa oleva kirkkojärjestyksen 58 §:n 1 momentti

Tilintarkastajat

Kirkolliskokous valitsee kirkon tilintarkastajat, jotka valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan hallinnon ja talouden tarkastamista varten. Tilintarkastajia ja varatilintarkastajia tulee olla molempia vähintään kaksi. Tilintarkastajien ja varatilintarkastajien tulee olla keskuskauppakamarin (KHT-tilintarkastaja), kauppakamarin (HTM-tilintarkastaja) tai julkishallinnon ja talouden tilintarkastajalautakunnan (JHHT-tilintarkastaja) hyväksymiä tilintarkastajia tai yhteisöjä.

Esitys uudeksi kirkkojärjestyksen 58 §:n 1 momentiksi

58 § 1 momentti (muutettu)

Tilintarkastajat

Kirkolliskokous valitsee **toimikaudekseen** kirkon tilintarkastajat hallinnon ja talouden tarkastamista varten. Tilintarkastajia ja varatilintarkastajia tulee olla molempia vähintään kaksi. Tilintarkastajien ja varatilintarkastajien tulee olla tilintarkastusvalvonnan hyväksymiä KHT-tilintarkastajia, HT-tilintarkastajia tai JHT-tilintarkastajia tai yhteisöjä. Tilintarkastusyhteisön on määrättävä päävastuullinen tilintarkastaja.

Päätöksen perustelut

Voimassa olevan kirkkojärjestyksen 58 §:n 1 momentin mukaan kirkolliskokous valitsee tilintarkastajat kolmeksi vuodeksi kerrallaan hallinnon ja talouden tarkastamista varten. Säännöksen tarkoituksena on ollut valita tilintarkastajat koko kirkolliskokouksen toimikauden ajaksi. Kirkolliskokouksen toimikauden muututtua neljän vuoden mittaiseksi ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamisesta 14.12.2017 annetulla lailla (885/2017), ei nykyinen kirkkojärjestyksen määräys ole enää ajan tasalla.

Tilintarkastajien kelpoisuusvaatimuksiin ja nimikkeisiin on myös tullut muutoksia vuoden 2016 alussa voimaan tulleessa tilintarkastuslaissa (1141/2015) mm. siten, että HTM-tutkinnon korvaa nykyisin HT-tutkinto ja JHHT-tutkinnon korvaa JHT-tutkinto (lain 6 luvun 1–3 §:t).

27. marraskuuta 2023

Elina Palola
Lakivaliokunnan puheenjohtaja

Anu Puustinen
Sihteeri

Asia 7. Suomen ortodoksisen kirkon hallinnon ja talouden tarkastajien valinta

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta kuuli kirkon talouspäällikkö Henna Mynttistä.

Päätösesitys

Talousvaliokunta esittää, että Suomen ortodoksisen kirkon tilintarkastajaksi valitaan vuosiksi 2024–2027 tarjouksen perusteella TietoAkselit Oy.

Päätöksen perustelut

Tilintarkastuspalveluista on valmisteltu tarjouspyyntö ja se on lähetetty seitsemälle eri toimijalle tarjouksen saamiseksi. Määräaikaan mennessä saatiin neljä tarjousta. Kaikki tarjoukset täyttävät kirkkojärjestyksen vaatimuksen vastuullisten- ja varatilintarkastajien auktorisoinnista. TietoAkselit Oy:n vuosihinta on saaduista tarjouksista kokonaisedullisin.

TietoAkseli Audit Oy on tarkastanut vuosia ortodoksisten seurakuntien hallintoa ja taloutta, ja sitä kautta heillä on hyvä tuntemus ortodoksisen kirkon toimintaympäristöstä ja palvelukeskuksen toiminnasta. Yhteistyö palvelukeskuksen ja TietoAkseli Audit Oy:n välillä on ollut toimivaa. Heillä on myös hyvä käsitys valtionavun käytön tarkastuksen raportoinnista.

28. marraskuuta 2023

Teo Merras
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Mikael Honkaselkä
Sihteeri

Asia 8. Suomen ortodoksisen kirkon tilinpäätös 2022, tilintarkastuskertomus vuodelta 2022 ja vastuuvapaudesta päättäminen**Talousvaliokunnan mietintö****Valiokuntien lausunnot**

Valiokunta kuuli kirkon talouspäällikkö Henna Mynttistä.

Päätösesitys

Talousvaliokunta esittää kirkon keskusrahaston tilinpäätöksen ja tilintarkastuskertomuksen hyväksymistä. Talousvaliokunta on tutustunut PWC Oy:n tilintarkastajien laatimaan lausuntoon, jossa todetaan, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan kirkon toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Vuoden 2022 talousarvion loppusummaksi oli arvioitu 73 700 euroa alijäämää. Tilinpäätöksen ylijäämä oli 14 103,88 euroa (2021, 664 025,06 euroa) ja taseen loppusumma 17 734 830,52 euroa (2021, 17 621 257,59 euroa).

Tilikauden tulokseen vaikutti sijoitusten arvonalennuksien kirjaukset.

Talousvaliokunta esittää, että ylijäämä 14 103,88 euroa kirjataan edellisten kausien yli-/alijäämätilille. Talousvaliokunta esittää vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille. Talousvaliokunta kiittää taloustoimistoa hyvästä työstä.

Talousvaliokunta toteaa, että pitkäaikaisten lainojen lyhennys vuonna 2022 oli 210 000 euroa (2021, 210 000 euroa). Lainapääoma 31.12.2022 oli 2 340 000 euroa ja laina-aika 8 ja 14 vuotta.

Päätöksen perustelut

Talousvaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen.

Keskusrahaston hoidossa oleville rahastoille on kirjattu 1,5 prosentin tuotto vuonna 2022. Kirkon toimintatuotot olivat 3 376 556,72 (2021 3 390 675,39) euroa, ne ovat laskeneet 0,42 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna (2021 +14,1 prosenttia). Henkilöstökulut olivat 2 457 200,60 euroa ja ne ovat nousseet 11,5 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna (2021 2 202 882,46 euroa).

Toimintakulut ovat yhteensä 5 783 486,03 euroa (2021 5 264 415,05) ja ne ovat 9,9 prosenttia enemmän kuin edellisenä tilikautena. Valtionavustus oli 2 652 000 euroa (2021 2 610 000) euroa.

Eläkekassan kulut ovat 1 081 350,53 euroa (2021 1 065 874,04) euroa ja ne ovat kasvaneet 1,5 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Sijoitustoiminnan tulos oli 194 273,95 euroa, edellisenä vuonna tulos oli (2021 221 502,54 euroa). Sijoitustoiminnan tuotot olivat 422 662,48 euroa (2021 430 022,98 euroa) ja sijoitustoiminnan menot olivat 228 388,53 euroa ja vuonna (2021 208 500,44 euroa).

Talousvaliokunta toteaa, että merkittäviä vaikutuksia tilikauden tulokseen suhteessa talousarvioon oli mm. seuraavilla asioilla:

Toimintatuotot:

- Keskusrahastomaksutuottaja kertyi tilikaudella 47 000 euroa suunniteltua enemmän
- Muita toimintatuottoja kertyi tilikaudella 67 000 suunniteltua enemmän
- Tuohusmyynti piristyi koronan jälkeen ja se toi tuloja 34 000 euroa arvioitua enemmän
- Tilikaudelle korotettiin keskusrekisterin palvelumaksuja ja se tuotti 18 000 euroa enemmän

Toimintamenot:

- Henkilöstökuluja toteutui 35 000 euroa budjetoitua vähemmän. Tilikauden aikana oli useita henkilöstömuutoksia ja osa-aikaisia työjärjestelyjä
- Palvelujen ostoihin kului tilikaudella 51 000 euroa suunniteltua vähemmän
- Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostoja toteutui 44 000 euroa budjetoitua enemmän
- Annettuja avustuksia toteutui 90 000 euroa suunniteltua vähemmän
- Sijoitus ja rahoitustoiminnan kirjanpidollinen tulos oli 19 000 euroa pienempi kuin oli budjetoitu
- Tilikaudelle kirjattiin arvonalennuksia 148 000 euroa
- Poistot ovat 10 000 euroa pienemmät talousarvioon nähden
- Lisäksi matkustamiseen ja tapaamisiin liittyvät kustannukset olivat arvioitua pienempiä, kokouksia ja koulutuksia pidetään edelleen mielellään etäjärjestelyin
- Sähkönhinnan nousu nosti merkittävästi kiinteistöjen ylläpitokuluja tilikaudella
- Peruskorjausavustuksia ja uskonnonopetusavustuksia ei käytetty hakemusten mukaisesti

Vuoden 2021 kirkolliskokous päätti 2 % säästöstä per kustannuspaikka. 12 kustannuspaikka saavutti, kolme kustannuspaikka lähes saavutti ja 3 ylitti. Säästö kertyi 90 800 euroa. Tavoite oli 100 000 euroa.

Mietinnön liitteinä ovat tilinpäätöksen graafiset kuvaukset.

28. marraskuuta 2023

Teo Merras
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Mikael Honkaselkä
Sihteeri

6. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

7. Ilmoitusasiat

8. Istunnon päättäminen

Esityslista

Kirkolliskokouksen IV täysistunto 29. marraskuuta 2023 klo 13.00

1. Alkurukous

2. Läsnaolijoiden toteaminen

3. Esityslistan hyväksyminen

4. I Käsittely

Talousvaliokunta

Asia 22 Kirkolliskokousaloite määrärahasta monikulttuurisen työn projektille 2024–2026

Asia 24 Kirkolliskokousaloite keskusrahastomaksujen määrätymisperusteiden ja niiden käytön muuttamiseksi kirkon nykytilannetta vastaavaksi

Hallintovaliokunta

Asia 25 Kirkolliskokousaloite demokraattisen päätöksenteon ja avoimen hallinnon edistämiseksi

Asia 26 Kirkolliskokousaloite säännösmuutokset hyvän hallinnon ja demokratian edistämiseksi

Lakivaliokunta

-

Sivistysvaliokunta

-

5. II Käsittely

Asia 15. Kirkolliskokousaloite seurakuntien ja luostarien kiinteistö- ja irtaimistovakuutusten nykyisiin sopimuksiin ja vahinkohistoriaan perehtymisestä ja mahdollisuudesta luopua vakuuttamisesta

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta kuuli kirkon talouspäällikkö Henna Mynttistä ja kiinteistöpäällikkö Matti Rouvista.

Päätösesitys

Talousvaliokunta esittää, että aloite hylätään taloudellisista ja riskienhallinnallisista syistä, ja näin ollen varsinaista selvitystä kirkon nykyisistä vakuutus sopimuksista ja vahinkohistoriasta ei ole tarkoituksenmukaista tehdä.

Riippumatta siitä, että aloitteessa ei oteta kantaa vakuutusten kilpailuttamiseen, talousvaliokunta edellyttää, että kaikki seurakuntien vakuutukset kilpailutetaan keskitetysti vuoden 2024 loppuun mennessä. Kilpailutuksen ulkopuolelle jätetään eläkevakuutukset. Asiasta on raportoitava vuoden 2025 kirkolliskokoukselle.

Päätöksen perustelut

Kirkkojärjestyksen 111 §:n mukaan seurakunnan talouden hoidossa on noudatettava hyvän talouden hoidon periaatteita. Seurakunnan omaisuutta on hoidettava siten, että sen säilymisestä on riittävä varmuus ja että sille saadaan kohtuullinen tuotto. Mikäli kiinteistöjen vakuuttaminen otettaisiin omalle vastuulle, tämä periaate ei toteutu.

28. marraskuuta 2023

Teo Merras
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Mikael Honkaselkä
Sihteeri

Asia 17. Kirkolliskokousaloite koskien Suomen ortodoksisen kirkon kulttuurihistoriallisesti merkittävien kirkollisten rakennusten ja irtaimiston ylläpitoa, suojelua ja toimenpiteiden rahoitusta

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta pyysi ja sai lausunnon hallintovaliokunnalta sekä kuuli palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkköä.

Päätösesitys

Talousvaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen asiantuntijaryhmän perustamiseksi. Asiantuntijaryhmän tavoitteena on vaikuttaa EU:n alue- ja rakennepolitiikan kansallisen ohjelman muotoon niin, että se mahdollistaa Suomen ortodoksisen kirkon, seurakuntien ja luostarien rakennetun kulttuuriympäristön restaurointi- ja entistämiskulujen sekä niiden valmistelun avustamisen Euroopan aluekehitysrahastosta. Asiantuntijaryhmän tehtävänä on etsiä myös muita mahdollisia rahoituskanavia. Asiantuntijaryhmä antaa ensimmäisen raportin kirkollishallitukselle vuoden 2024 kirkolliskokoukseen mennessä.

Kirkko myöntää seurakunnille peruskorjausavustuksia, joiden kokonaissumman päättää vuosittain kirkolliskokous. Peruskorjausavustus ohjataan ensisijaisesti ennen vuotta 1917 rakennetuille lailla suojelluille kirkkorakennuksille. Kirkollishallitus käyttää avustuksia ohjatessaan harkintavaltaa.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että seurakunnat palvelukeskuksen ohjauksella jatkavat kiinteistömässään vähentämistä, jotta kiinteistöylläpitokulut ja investointitarpeet pienenisivät.

Päätöksen perustelut

Ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n 2 momentissa säädetään valtion talousarvioon sisältyvästä, ortodoksiselle kirkolle osoitetusta määrärahasta, joka on tarkoitettu käytettäväksi ortodoksisen kirkon toiminnasta aiheutuviin kohtuullisiin kustannuksiin. Määrärahan mitoituksen perusteena on ollut ennen ortodoksisesta kirkosta annetun lain voimaantuloa kirkollishallituksen, hiippakuntahallinnon ja ortodoksisen seminaarin ylläpidosta valtiolle aiheutuneiden menojen ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnille ja laitoksille myönnettyjen valtionavustusten määrä sekä arvioitu kustannustason muutos.

Valtion rahoituksesta evankelisluterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain (430/2015) 1 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain evankelisluterilaiselle kirkolle rahoitusta hautaus-toimeen, väestökirjanpitoon sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyviin laissa säädettyihin tehtäviin.

Valtionavustuksen perusteet ovat molemmilla kirkoilla samat. Avustuksen määrä on korkeintaan 80 % hyväksyttävistä lakisäätteisten yhteiskunnallisten tehtävien hoidon kokonaiskustannuksista ja siihen katsotaan sisältyvän myös kulttuuriperinnön ylläpitoon sisältyviä kustannuksia.

Ortodoksisella kirkolla on mahdollisuus tarpeen mukaan kasvattaa peruskorjausavustuksen vuosittain jaettavaa määrärahaa ja linjata peruskorjaus- ja konservointiavustusten käyttökohteita omien tarpeiden mukaisesti. Hallitus on esittänyt molempien kirkkojen yleisavustuksen indeksikorotuksen jäädyttämistä, jonka vuoksi avustuksen korottamisen esittäminen ei ole tarkoituksenmukaista.

Aloite nostaa esiin seurakuntien toiminnan kannalta kriittisen kulttuurihistoriallisesti merkittävien kiinteistöjen kunnosta huolehtimisen tehtävän. Kiinteistöt sijaitsevat epätasaisesti eri seurakuntien alueilla, minkä vuoksi seurakunnat ovat epätasa-arvoisessa asemassa suhteessa kiinteistöjen korjausten rahoittamiseen.

Taloustyöryhmä on raportissaan vuonna 2019 todennut, että kirkon ja seurakuntien tulisi säästää vuosittain toiminnasta laskennallisesti noin 1,8–2,5 miljoonaa euroa vuodessa, jotta tarvittavat peruskorjaukset voitaisiin toteuttaa.

Kirkon ja seurakuntien tulovirta ei riitä kattamaan sekä lyhyen että pitkään aikavälin investointitarpeita. Investointien toteuttamiseksi on turvaututtava lainanottoon, mikä vaikuttaa myös seurakunnan perustehtävän toteuttamiseen.

28. marraskuuta 2023

Teo Merras
talousvaliokunnan puheenjohtaja

Mikael Honkaselkä
sihteeri

Asia 18. Kirkolliskokousaloite kirkon ympäristöohjeiston tarkistaminen ja päivittäminen

Hallintovaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta sai lausunnon sivistysvaliokunnalta. Valiokunta kuuli kirkolliskokouksen stueretteja ympäristöasioihin liittyen.

Päätösesitys

Hallintovaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen ja esittää, että aloite hyväksytään.

Hallintovaliokunta esittää, että kirkollishallitus päivittää vuoden 2009 kirkolliskokouksen päätöksen (asia 33) pohjalta laaditun ympäristöohjeisto. Ympäristöohjeiston tulee sisältää käytännön toimintaohjelma ja seurantamittarit seurakuntien, luostareiden ja järjestöjen käyttöön sekä pitkän linjan vihreän siirtymän strategiset tavoitteet. Kirkollishallitus laatii suunnitelman ympäristöohjeiston käyttöönotosta kirkon kaikilla tasoilla.

Asiasta tuodaan väliraportti kirkolliskokousedustajille tiedoksi kirkolliskokousseminaariin vuonna 2024, kirkolliskokouksen 2022 päätöksen (asia 13) mukaisesti. Päivitetty ympäristöohjeisto ja suunnitelma sen käyttöönotosta esitellään vuoden 2024 kirkolliskokouksessa.

Päätöksen perustelut

Ortodoksisen opetuksen mukaan ihminen on vastuussa Jumalan luomakunnasta ja sen huolenpidosta. Suomen ortodoksisen kirkon tulee ohjata ja velvoittaa seurakuntia ja kirkollisia toimijoita ympäristövas-
tuulliseen toimintaan. Ympäristön kunnioittaminen, eettinen kuluttaminen ja sijoittaminen kertovat elä-
västä kristillisestä vakaumuksesta.

Hallintovaliokunta katsoo, että ympäristöohjeisto on välttämätön, ja se tulee pitää jatkuvasti ajan tasalla. Hallintovaliokunta yhtyy aloitteessa esitettyihin perusteluihin.

Kirkon omista ympäristöasioista huolehtiminen on tärkeää kirkon opetuksen uskottavuuden kannalta. Kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelma vuosille 2021–2025 lausuu:

- *”Toimitaan esimerkkinä ympäristönsuojelussa ja kestäväen kehityksen edistämisessä.”*

28. marraskuuta 2023

Pirjo Halonen
Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Tapio Tiimonen
Sihteeri

6. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

7. Ilmoitusasiat

Majoitushuoneiden luovutus huomenna 30.11.2023 viimeistään klo 12.

8. Istunnon päättäminen

Esityslista

Kirkolliskokouksen V täysistunto 29. marraskuuta 2023 klo 17.30

1. Alkurukous

2. Läsnaolijoiden toteaminen

3. Esityslistan hyväksyminen

4. I Käsittely

Talousvaliokunta

Lakivaliokunta

Sivistysvaliokunta

Asia 11 Kirkolliskokousaloite jumalanpalveluskirjojen toimittamisesta

Asia 14. Kirkolliskokousaloite kirkolliskokoukselle liturgisten tekstien, jumalanpalvelus- ja toimituskirjojen sekä papiston käsikirjojen digitoimisesta ja tallentamisesta, sekä digitaalisen nuotti- ja äänitepankin luomisesta Ortodoksisto-sivustolle

Asia 16. Kirkolliskokousaloite ikonimaalausperinteen siirtämisestä, sen kirjaamisesta 94 § kirkkojärjestykseen ja toteutuksen valvomisesta

Asiat 19 ja 21 samassa mietinnössä;

Asia 19. Kirkolliskokousaloite hankkeesta ukrainalaisten pakolaisten keskuudessa tehtävään projektityöhön vuosiksi 2024–2027

Asia 21. Kirkolliskokousaloite toimintaohjelmasta Suomeen paenneiden ukrainalaisten ortodoksien vaikuttavaksi ja pitkäjänteiseksi tukemiseksi

Asia 20. Kirkolliskokousaloite ukrainan kielistä työtä tekevän papin sijoituspaikan siirtämisestä Pohjois-Suomeen

Asia 23 Kirkolliskokousaloite yhteinen ortodoksinen pääsiäinen

Asia 27 Kirkolliskokousasia kirkon koulutusasioita koskevien säädösten päivitystarpeesta

5. II Käsittely

**Asia 22. Kirkolliskokousaloite määrärahasta monikulttuurisen työn projektille 2024–2026
Talousvaliokunnan mietintö**

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta kuuli asiassa metropoliitta Arsenia.

Päätösesitys

Talousvaliokunta esittää aloitteen hyväksymistä seuraaviin ehdoin: seurakuntien omarahoitusosuus on vähintään 20 % eli 2 500 euroa vuosittain seurakuntaa kohden. Seurakunta varmistaa, että monikulttuurista työtä tekevä pappi on tavoitettavissa ja riittävän lähellä seurakuntalaisia myös jumalanpalvelusten välisinä aikoina.

Talousvaliokunta tunnistaa, että hankkeen rahoitus ei ole pitkällä aikavälillä kestävällä pohjalla, minkä vuoksi seurakuntien tulee ohjata talouttansa niin, että se kattaa kaikki seurakuntatyön muodot ja alueet. Talousvaliokunta edellyttää, että seurakunnat laativat hankkeesta vaikuttavuusarvion, jonka sisällön määrittelee kirkollishallitus ja jonka rakennetta käytetään myös muiden vastaavien hankkeiden raportoinnissa.

Koska ukrainalaisten pakolaisten parissa tehtävä työ on tärkeä osa monikulttuurista työtä, tulee hankkeessa toimivien tehdä yhteistyötä kirkon muiden monikulttuurista työtä tekevien kanssa.

Päätöksen perustelut

Monikulttuurinen työ on osa seurakuntatyötä. Seurakuntatyössä ei voida puhua palvelujen kohdennetusta hankkimisesta tai kustannustehokkuudesta. Seurakuntatyössä on kysymys yhteisön rakentamisesta. Seurakunnan toiminnan on oltava avoin kaikille ihmisille riippumatta kielestä tai etnisestä taustasta. Monikulttuurisessa työssä ei ole kysymys vain muunkielisten sopeutumisesta seurakuntaan, vaan myös siitä, miten muut seurakuntalaiset ottavat vastaan muualta tulleita ortodokseja.

Seurakunnissa tapahtuvan monikulttuurisen työn tulee edistää yhtenäisyyttä ja moninaisuutta ja estää erillisten itsenäisesti toimivien ryhmien muodostumisen.

Hankkeen omavastuuosuuden tarkoitus on sitouttaa seurakunnat myös itse hankkeeseen. 20 % omavastuuosuus noudattaa kirkolle myönnettävän valtionavun kriteereitä, jossa kirkko saa valtionapua enintään 80 % hyväksytyistä menoista.

28. marraskuuta 2023

Teo Merras
talousvaliokunnan puheenjohtaja

Mikael Honkaselkä
sihteeri

Asia 24. Kirkolliskokousaloite keskusrahastomaksujen määräytymisperusteiden ja niiden käytön mukauttamiseksi kirkon nykytilannetta vastaavaksi

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta pyysi ja sai lausunnon lakivaliokunnalta.

Päätösesitys

Talousvaliokunta esittää, että keskusrahastomaksun määräytymisen perusteet ja niitä koskevien päätösten soveltaminen selvitetään ja muutostarpeet arvioidaan perusteellisesti. Taloustyöryhmällä on jo kaikki olennainen tieto ja materiaali. Selvityksessä tulee ottaa huomioon myös vuonna 2014 laadittu keskusrahastotyöryhmän raportti ja seuraavien vuosien päätökset keskusrahastomaksun

määräytymisperusteista.

Talousvaliokunta edellyttää, että selvitys tuodaan käsiteltäväksi jatkotoimia varten vuoden 2024 kirkolliskokoukselle.

Päätöksen perustelut

Asiasta on tehty päätös vuoden 2014 kirkolliskokouksessa. Vuoden 2014 kirkolliskokous päätti: ”että keskusrahastotyöryhmän raportin suositukset hyväksytään seuraavin muutoksin: - keskusrahastomaksun pohjana on jatkossakin sekä verotulokertymä että kiinteistö- ja pääomatulot. Kiinteistötulojen bruttosumman sijasta kuitenkin ryhdytään käyttämään nettotuloja täysimääräisenä.” Kirkollishallitus on käsitellyt vuoden 2014 päätökset ja tehnyt päätöksen niiden toimeenpanosta, mutta keskusrahastotyöryhmän raportin johdosta syntyneet kirkolliskokouksen päätökset ovat jääneet toimeenpanematta.

28. marraskuuta 2023

Teo Merras
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Mikael Honkaselkä
Sihteeri

Asia 25. Kirkolliskokousaloite demokraattisen päätöksenteon ja avoimen hallinnon edistämiseksi

Hallintovaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta kuuli kirkon palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkköä.

Päätösesitys

Hallintovaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen.

Hallintovaliokunta esittää, että kirkolliskokous hylkää aloitteen.

Päätöksen perustelut

Demokraattisen päätöksenteon ja avoimen hallinnon edistämiseksi on tehtävä määrätietoisia toimia kirkon kaikilla tasoilla. Hyvän hallintotavan tulee olla julkishallinnossa itsestäänselvyys. Kirkossa se palvelee ydintehtäviä ja tukee kirkon uskottavuutta.

Hallintovaliokunta ei näe tarvetta koko kirkkoa koskevien hallinnonkehittämisen painopistealueiden linjaamiselle, koska kehittämistarpeet ovat erilaisia kirkon keskushallinnossa, seurakunnissa ja hiippakunnissa.

Kirkon piirissä on menty monessa hallinnollisessa asiassa huomattavasti eteenpäin. Päätöksenteon demokraattisuutta ja hallinnon avoimuutta edistävien toimenpiteiden on kuitenkin oltava jatkuvia ja määrätietoisia. Aloitteessa on esitetty työn tueksi konkreettisia toimenpiteitä, joita voidaan edistää esimerkiksi koulutuksen keinoin.

29. marraskuuta 2023

Pirjo Halonen
Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Tapio Tiimonen
Sihteeri

Asia 26. Kirkolliskokousaloite säännösmuutokset hyvän hallinnon ja demokratian edistämiseksi

Hallintovaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Hallintovaliokunta kuuli kirkolliskokouksen lakimies Jouni Heinoa.

Päätösesitys

Hallintovaliokunta esittää kirkolliskokoukselle, että aloite hylätään.

Osana lainsäädäntö- ja kirkkojärjestysmuutoksen valmistelua on syytä tarkastella mahdollisuutta valita seurakunnanneuvoston puheenjohtaja seurakunnanneuvoston jäsenten keskuudesta.

Päätöksen perustelut

Hallintovaliokunta ei näe, että kirkkoherran tehtävän muuttaminen määräaikaiseksi olisi tarkoituksenmukaista. Lisäksi kirkkoherran tehtävän muuttamiselle määräaikaiseksi on työlainsäädännöllisiä esteitä.

Hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan aloitteessa esitettyyn seurakunnanneuvoston puheenjohtajan valintaan tulisi suhtautua avoimesti. Kirkkoherran rooli seurakunnanneuvoston jäsenenä, asioiden valmistelijana sekä esittelijänä on välttämätön. Sen sijaan on hyvä tarkastella eri näkökulmista olisiko tarkoituksenmukaista, että seurakunnanneuvosto valitsisi puheenjohtajan keskuudestaan.

29. marraskuuta 2023

Pirjo Halonen
Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Tapio Tiimonen
Sihteeri

6. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

7. Ilmoitusasiat

8. Istunnon päättäminen

Esityslista

Kirkolliskokouksen VI täysistunto 29. marraskuuta 2023 klo 20.30

1. Alkurukous

2. Läsnaolijoiden toteaminen

3. Esityslistan hyväksyminen

4. I Käsittely

Talousvaliokunta

Asia 9. Suomen ortodoksisen kirkon vuoden 2024 talousarvio ja vuosien 2025–2026 taloussuunnitelmat

Lakivaliokunta

Asia 10. Esitys ortodoksisesta kirkosta annetun lain säännösten muuttamiseksi ja tähän liittyväksi hallituksen esitykseksi

Sivistysvaliokunta

Asia 12. Kirkolliskokousaloite avustuksesta kolttasaamelaisten uudelleenasettamisen 75- vuotisjuhlaan

5. II Käsittely

Asia 11. Kirkolliskokousaloite jumalanpalveluskirjojen toimittamisesta

Sivistysvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta pyysi ja sai asiassa lausunnon talousvaliokunnalta sekä kuuli asiassa metropoliitta Arsenia.

Päätösesitys

Sivistysvaliokunta pitää aloitetta tärkeänä ja katsoo että Kirkollishallitus voi halutessaan asettaa työryhmiä olemassa olevien määrärahojen puitteissa. Sivistysvaliokunta ei tässä vaiheessa esitä erillistä määrärahaa jumalanpalveluskirjojen toimittamiseen.

Päätöksen perustelut

Sivistysvaliokunta katsoo, että vaikka aloite on kannatettava, se voidaan toteuttaa myöhemmässä vaiheessa. Talousvaliokunta ottaa asiaan kantaa vuoden 2024 talousarvion yhteydessä.

29. marraskuuta 2023

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Antti Partainen
Sihteeri

Asia 14. Aloite kirkolliskokoukselle liturgisten tekstien, jumalanpalvelus- ja toimituskirjojen sekä papiston käsikirjojen digitoimisesta ja tallentamisesta, sekä digitaalisen nuotti- ja äänitepankin luomisesta Ortodoksisto-sivustolle

Sivistysvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Sivistysvaliokunta pyysi ja sai asiassa lausunnon talousvaliokunnalta sekä kuuli asiassa asiantuntijoina kirkkopalvelujen koordinaattori Antti Räsästä ja Ortodoksisen seminaarin kirkkomusiikin opettaja Petri Nykästä.

Päätösesitys

Sivistysvaliokunta esittää aloitteen mukaisesti, että kirkolliskokous varaa vuoden 2024 talousarvioon 25 000 € ammattitaitoisen henkilön palkkaamista digitaalisen nuotti- ja äänitepankin luomista varten.

Päätöksen perustelut

Sivistysvaliokunta kävi asiasta perusteellisen keskustelun. Toteutuessaan esitys säästää merkittävästi yksittäisen työntekijän työaika, lisää työn tekemisen mielekkyyttä ja työhyvinvointia. Jumalanpalvelusaineiston kokoamiselle ja digitoimiselle yhteen paikkaan on olemassa välttämätön tarve.

29. marraskuuta 2023

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Antti Partainen
Sihteeri

Kirkolliskokoukselle

Vastaesitys

Asia 14. Kirkolliskokousaloite liturgisten tekstien, jumalanpalvelus ja toimituskirjojen sekä papiston käsikirjojen digitoimisesta

Talousvaliokunta pitää hanketta tärkeänä, mutta ei näe mahdollisena 25 000 euron varaamista vuoden 2024 talousarviossa ja pitäytyy kirkollishallituksen esityksessä. Talousvaliokunta esittää, että hankkeen rahoituksesta päätetään asian 9, vuoden 2024 talousarvio ja taloussuunnitelmat 2025–2026 kohdalla.

29. marraskuuta 2023

Teo Merras
talousvaliokunnan puheenjohtaja

Asia 16. Kirkolliskokousaloite ikonimaalausperinteen siirtämisestä, sen kirjaamisesta 94§ kirkkojärjestykseen ja toteutuksen valvomisesta

Sivistysvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Sivistysvaliokunta pyysi ja sai lakivaliokunnasta lausunnon sekä kuuli asiassa kirkon lakimies Jouni Heinoa.

Päätösesitys

Sivistysvaliokunta esittää kirkolliskokoukselle, että mietintö pannaan pöydälle seuraavalla istuntokaudella pidettävään kirkolliskokouksen istuntoon vuonna 2024.

Päätöksen perustelut

Sivistysvaliokunta pitää aloitetta tärkeänä. Lakivaliokunnan lausunnon mukaisesti aloitteen käsittelyä jatketaan kirkkojärjestyksen päivittämisen yhteydessä.

29. marraskuuta 2023

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Antti Partainen
Sihteeri

Asia 19. hankkeesta ukrainalaisten pakolaisten keskuudessa tehtävään projektityöhön vuosiksi 2024–2027

Asia 21. toimintaohjelmasta Suomeen paenneiden ukrainalaisten ortodoksien vaikuttavaksi ja pitkäjänteiseksi tukemiseksi

Sivistysvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Sivistysvaliokunta pyysi ja sai talousvaliokunnalta lausunnon. Sivistysvaliokunta kuuli myös asiantuntijoina asiassa metropoliitta Eliaa, Filantropia ry:n toiminnanjohtajaa Riina Nguyenia ja lakivaliokunnan puheenjohtajaa Elina Palolaa.

Päätösehdotus

Sivistysvaliokunta yhtyy pääpiirteissään Kirkollishallituksen esityksiin asioissa 19 ja 21. Valiokunta esittää, että hanketta varten kirkon talousarvioon vuodelle 2024 varataan 130.000 € määräraha. Määräraha suunnataan Filantropia ry:lle projektin käynnistämiseen ja koordinoimiseen yhteistyössä seurakuntien ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Tämän määrärahan käyttämisestä päätetään alueiden tarpeiden mukaisesti siten, että se yhteensovitetaan Filantropia ry:n koordinoiman hankkeen kanssa.

Vuosille 2025–2027 taloussuunnitelmaan varataan hankkeeseen 130.000 € vuosittainen määräraha.

Sivistysvaliokunta esittää kirkollishallituksen esityksen tavoin, että kirkolliskokous antaa Kirkollishallituksen tehtäväksi sopia Filantropia ry:n kanssa ukrainalaisten sotapakolaisten auttamisen

hankkeesta vuosina 2024–2027 siten, että Filantropia ry toimii kirkon keskushallinnon ja seurakuntien työntekijöiden sekä laajan valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen yhteistyöverkoston pääkoordinaattorina ukrainalaisten sotapakolaisten tarpeita kuullen. Kehitettävän yhteisen toimintamallin perustana on oltava seurakunnissa jo tehty työ ja seurakuntien toimintavalmiuksien kartoitus. Lisäksi on arvioitava ja huomioitava kirkon erillisrahoituksella jo tehty ukrainalaisten tukemistyö. Hankkeen toteuttaja perustaa ohjausryhmän, johon kutsutaan ainakin kirkon ja ukrainalaisyhteisön edustajat.

Päätöksen perustelut

Sivistysvaliokunta päätti käsitellä aloitteet 19 ja 21 yhdessä niiden samankaltaisen luonteen vuoksi.

Vuoden 2022 kirkolliskokouksessa sivistysvaliokunta esitti ukrainalaisten parissa tehtävän työn tavoitteiksi kirkollisen opetuksen ja opetuksen suomalaisesta yhteiskunnasta ja kirkon asemasta siinä. Sivistysvaliokunta totesi tuolloin myös, että on syytä selvittää ja pohtia kirkon pitkäjänteistä roolia ja vaikuttavaa toimintamallia auttamistyössä. Pidettiin perusteltuna edistää ja tukea alueellisia ja pyhäkkökohtaisia toimintamalleja kuuntelemalla ukrainalaisten sotapakolaisten toiveita ja tarpeita sekä ottamalla oppia jo tehdyn työn kokemuksista, vaikuttavuudesta ja haasteista.

Sivistysvaliokunta toteaa, että jo nyt on ilmeistä, että suuri osa ukrainalaisista sotapakolaisista jää Suomeen pitkäksi aikaa. Se myös katsoo, että alati kasvavan ukrainalaisten sotapakolaisten joukon hengellisistä ja aineellisista tarpeista huolehtiminen ei voi toteutua vain yhden työntekijän toimesta. Koska resursseja on käytettävissä rajallisesti, on etsittävä ratkaisua, jossa toimitaan yhdessä kirkon työntekijöiden, seurakuntien vapaaehtoisten ja ukrainalaisten sotapakolaisten kanssa. Filantropia ry:n ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden mukanaolo mahdollistaa ulkopuolisen rahoituksen hankkimisen sotapakolaisten keskuudessa tehtävään työhön.

Kyseessä on todennäköisesti vuosia jatkuva, vaikeasti ennakoitava tarve, joka muotoutuu ajan kuluessa. Auttaminen on järjestettävä koordinoimalla tehokkaasti osallistuvien tahojen yhteistyötä. Pääkoordinaattorin on oltava uskottava toimija, joka on jo osoittanut kykynsä tulokselliseen toimintaan, jota voidaan arvioida objektiivisesti koko toiminnan ajan. Ensimmäiset arviointiraportit toimitetaan kesäkuun 2024 kirkolliskokousseminaariin ja jatkossa vuosittain kirkolliskokoukselle.

29. marraskuuta 2023

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Antti Partainen
Sihteeri

Asia 20. Kirkolliskokousaloite ukrainan kielistä työtä tekevän papin sijoituspaikan siirtämisestä Pohjois-Suomeen.

Sivistysvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta kuuli asiassa metropoliitta Eliaa. Muilta valiokunnilta ei pyydetty lausuntoja.

Päätösehdotus

Sivistysvaliokunta esittää, että kirkolliskokous hylkää aloitteen.

Päätöksen perustelut

Sivistysvaliokunta esittää aloitteita 19 (*hanke ukrainalaisten pakolaisten keskuudessa tehtävään projektityöhön vuosiksi 2024–2027*) ja 21 (*toimintaohjelma Suomeen paenneiden ukrainalaisten ortodoksien vaikuttavaksi ja pitkäjänteiseksi tukemiseksi*) koskevassa mietinnössä koko Suomen kattavan hankkeen perustamista. Toteutuessaan hanke palvelee uutena toimintamallina myös Pohjois-Suomea, jossa ei tällä hetkellä ole saatavilla venäjän- tai ukrainankielisiä palveluita.

29. marraskuuta 2023

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Antti Partainen
Sihteeri

Asia 23. Kirkolliskokousaloite yhteinen ortodoksinen pääsiäinen**Sivistysvaliokunnan mietintö****Valiokuntien lausunnot**

Sivistysvaliokunta pyysi ja sai lausunnon piispainkokoukselta ja lakivaliokunnalta sekä kuuli asiassa kirkon lakimies Jouni Heinoa ja kirkolliskokouksen stueretteja.

Päätösesitys

Sivistysvaliokunta esittää kirkolliskokoukselle, että aloite hylätään.

Päätöksen perustelut

Sivistysvaliokunta yhtyy piispainkokouksen perusteluihin pääsiäisen ajankohdasta.

29. marraskuuta 2023

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Antti Partainen
Sihteeri

Asia 23: Aloite yhteisestä ortodoksisesta pääsiäisestä

Vastaehdotus sivistysvaliokunnan mietintöön:

Ehdotamme, että Suomen ortodoksinen kirkko siirtyy yhteiseen pääsiäiseen koko muun ortodoksisen kirkon kanssa ja että siten pääsiäinen ja kaikki siihen liittyvä jumalanpalveluselämä paaston valmistusviikoilta aina kaikkien pyhien sunnuntaille asti synkronoidaan vietettäväksi yhdessä koko muun ortodoksisen maailman kanssa.

Perustelut:

Sivistysvaliokunnan pyytämässä piispainkokouksen lausunnossa ei ole tuotu esiin syitä, jotka kanonisesti estäisivät pääsiäisen ajankohdan muuttamisen. Suomen ortodoksisen kirkon suotuisten toimintaedellytysten turvaamiseksi, kansainvälisesti yhteyksissä olevan kirkon nuoren sukupolven tukemiseksi ja muulta Suomeen muuttaneiden ja täällä asuvien ortodoksien kotouttamiseksi, on välttämätöntä muuttaa pääsiäisen ajankohta samanaikaiseksi koko muun ortodoksisen kirkon kanssa.

Allekirjoittaja

Kirkolliskokousedustaja

Arkkimandriitta Mikael

Asia 27. Selvitys kirkon koulutusasioita koskevien säädösten päivitystarpeesta

Sivistysvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Sivistysvaliokunta pyysi ja sai asiassa talousvaliokunnan sekä lakivaliokunnan lausunnot. Valiokunta kuuli asiassa asiantuntijana Ortodoksisen seminaarin johtaja Mikko Sidoroffia.

Päätösesitys

Sivistysvaliokunta esittää kirkolliskokoukselle, että erillistä selvitysmiestä ei tarvitse palkata, eikä työryhmää perustaa. Aloite on vietävissä läpi hyödyntäen kirkon nykyisiä resursseja kuitenkin siten, että lakitekniiseen konsultointiapuun on varattava enintään 2000 € määräraha.

Lakiuudistuksen edetessä kyseinen muutos kirkkojärjestykseen voidaan toteuttaa osana sen kokonaisuudistusta.

Päätöksen perustelut

Asia on hoidettavissa kirkon nykyisillä resursseilla.

29. marraskuuta 2023

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Antti Partainen
Sihteeri

6. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

7. Ilmoitusasiat

8. Istunnon päättäminen

Esityslista

Kirkolliskokouksen VII täysistunto 30. marraskuuta 2023 klo 8.00

1. Alkurukous

2. Läsnäolijoiden toteaminen

3. Esityslistan hyväksyminen

4. II Käsittely

Asia 10. Esitys ortodoksisesta kirkosta annetun lain säännösten muuttamiseksi ja tähän liittyväksi hallituksen esitykseksi

Lakivaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta kuuli lakityöryhmän jäsen Peter Saramoa (videoyhteys), kirkolliskokousedustaja Kaisa Vuolukkaa sekä kolttien kyläkokouksen edustajina kolttien luottamusmies Veikko Feodoroffia ja sihteeri Terhi Harjua (videoyhteys). Lisäksi valiokunta kuuli Suomen ortodoksisen kirkon lakimies Jouni Heinoa sekä metropoliittia Arsenia.

Lakivaliokunta otti huomioon hallintovaliokunnan mietinnön asiasta 26.

Päätösesitys

Lakia ortodoksisesta kirkosta (985/2006) muutetaan seuraavalla tavalla:

5 §

Kirkkojärjestys

Kirkollishallitus voi antaa kirkon seurakunnille ja toimielimille tarkempia ohjeita tämän lain ja kirkkojärjestyksen toimeenpanosta.

6 §

Hiippakunta (voimassa oleva)

Kirkon perusyksikkö on hiippakunta.

Kirkko muodostuu kolmesta tai useammasta hiippakunnasta **hiippakunnista**, joita kutakin johtaa hiippakunnan piispa. Yksi piispoista on arkkipiispa.

Hiippakuntajaosta säädetään tarkemmin kirkkojärjestyksessä.

Kirkolliskokous

10 a §

Kokoonpano

Kirkolliskokouksen jäseniä ovat:

- 1) hiippakuntien piispat ja apulaispiispat;
- 2) yksitoista papiston edustajaa;
- 3) kolme kanttorien edustajaa; sekä
- 4) kahdeksantoista yhdeksäntoista maallikkojen edustajaa, joista yksi edustaa kolttasaamelaisia.

14 §

Maallikoiden edustajien valinta

Seitsemäntoista kahdeksantoista maallikoiden edustajan vaalissa noudatetaan epäsuoraa vaalitapaa. Kolttasaamelaisten edustajan valinnasta säädetään 15 §:ssä. Seurakuntien valitsevat valitsijamiehet valitsevat vaalialueensa kirkolliskokousedustajat.

Seurakunnanvaltuustot päättävät ehdokkaiden asettamisesta. Henkilö voidaan asettaa ehdokkaaksi sillä vaalialueella, johon kuuluvan seurakunnan tai luostarin jäsen hän on.

Seurakunnanvaltuustot valitsevat maallikoiden edustajien valitsijamiehet ja heidän varamiehensä. Vaalissa ehdokkaana olevaa ei voi valita valitsijamieheksi. Seurakunnasta valittavien valitsijamiesten lukumäärä määräytyy sen mukaan, kuin seurakunnassa on ollut jäseniä vaalivuotta edeltäneen vuoden alussa.

15 §

Kolttasaamelaisten edustajan valinta

Kolttasaamelaisten edustaja valitaan kolttalain (253/1995) 42 §:n tarkoittamassa kolttien kyläkokouksessa.

~~Kolttalain 43 §:n säännöksestä poiketen oikeus osallistua kyläkokouksessa kirkolliskokousedustajan valintaan on 16 vuotta täyttäneellä kylässä vakituisesti asuvalla kolttasaamelaaisella, joka on kirkon jäsen.~~ Kolttien kyläkokouksessa ~~muutoin~~ noudatettavasta menettelystä säädetään kolttalaissa sekä sen nojalla annetuissa **säädöksissä ja** määräyksissä. Kolttien kyläkokouksessa **kirkolliskokousedustajan valintaan osallistunut äänioikeutettu** henkilö ei voi olla valitsijamies eikä ehdokas toisen vaalialueen ~~maallikoedustajan~~ **kirkolliskokousedustajan** vaalissa.

29 §

Arkkipiispa

~~Arkkipiispa on kirkon esimies, jonka tehtävänä on~~ johtaa arkkipiispakuntaa yhdessä kirkolliskokouksen, piispainkokouksen ja kirkollishallituksen kanssa kirkon perinteen ja ortodoksisen kirkon muiden sääntöjen sekä tämän lain ja kirkkojärjestyksen mukaan.

Arkkipiispa johtaa piispainkokousta.

Arkkipiispan ollessa estynyt tai tehtävän ollessa avoinna sijaisena toimii virkaiältään vanhin hiippakunnan piispa.

39 §

Hiippakunnan piispa

Hiippakunnan piispa on hiippakuntansa esimies, joka on tehtävässään itsenäinen ja johtaa hiippakuntaa kirkon perinteen ja ortodoksisen kirkon muiden sääntöjen sekä tämän lain ja kirkkojärjestyksen mukaan.

Piispan tehtävänä on ohjata ja valvoa hiippakuntansa seurakuntien, luostarien sekä papiston ja kanttorien toimintaa siten kuin kirkkojärjestyksessä tarkemmin säädetään. Piispa päättää kirkkojärjestyksessä säädettyistä seurakuntien papiston ja kanttorien työsuhteista koskevista asioista.

Piispa vastaa hiippakunnassaan kirkon sanoman oikeasta opetuksesta ja julistamisesta sekä jumalanpalvelusten ja muiden pyhien toimitusten oikeasta suorittamisesta. Piispan tehtävänä on lisäksi ohjata ja valvoa seurakuntien, luostarien sekä papiston ja kanttorien toimintaa siten kuin kirkkojärjestyksessä tarkemmin säädetään.

Piispan kanonisesta ohjausvallasta hiippakunnan seurakuntien papistoon ja kanttoreihin säädetään tässä laissa ja kirkkojärjestyksessä.

39 a §

Piispan tehtävän jatkuminen

Piispan tehtävä toimi on elinaikainen.

Piispainkokous voi kuitenkin piispan pyynnöstä vapauttaa hänet tehtäviensä toimensa hoitamisesta. Arkkipiispan tulee kuitenkin pyytää vapautusta tehtävästään toimestaan ensin ekumeeniselta patriarkaalilta. Piispainkokous päättää vapautuksen ajankohdasta.

Piispan tultua pysyvästi estyneeksi hoitamasta tehtäviensä toimeen piispainkokous ilmoitettuaan asiasta ekumeeniselle patriarkaatille, vapauttaa hänet sen tehtäviensä hoitamisesta.

53 §

Kokoonpano

Seurakunnanvaltuuston jäseniä ovat kirkkoherra ja neljäksi kalenterivuodeksi valitut jäsenet.

Seurakunnanvaltuustossa on jäseniä vähintään 9 ja enintään 21. Jäsenten lukumäärä määräytyy seurakunnan jäsenmäärän mukaan kirkkojärjestyksessä tarkemmin säädetyllä tavalla.

Jos jäsenen paikka tulee pysyvästi avoimeksi kesken toimikauden, puheenjohtajan on kutsuttava hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi kyseessä olevalla vaalialueella lähinnä eniten ääniä saanut vaalikelpoinen henkilö.

Seurakunnanvaltuusto valitsee puheenjohtajan keskuudestaan. Puheenjohtajan toimikaudesta säädetään kirkkojärjestyksessä.

55 a §

Koltasaamelaisten edustaja seurakunnanvaltuustossa

Poiketen 48–55 §:n säännöksestä, sen seurakunnan valtuustoon, jossa kolttalain (253/1995) 2 §:n tarkoittama koltta-alue sijaitsee, valitsee yhden jäsenen kolttien kyläkokous. Vaalissa noudatetaan 15 §:ssä säädettyä, koltasaamelaisten kirkolliskokousedustajan vaalitapaa.

58 §

Kokoonpano

Seurakunnanneuvoston jäseniä ovat kirkkoherra ja vähintään neljä viisi seurakunnanvaltuuston toimikaudekseen valitsemaa jäsentä.

- 1) kirkkoherra;
- 2) pääkirkon isännöitsijä; sekä
- 3) vähintään neljä seurakunnanvaltuuston toimikaudukseen valitsemaa jäsentä.

Jos jäsenen paikka tulee pysyvästi avoimeksi kesken toimikauden, seurakunnanvaltuuston on valittava jäljellä olevaksi toimikaudeksi uusi jäsen.

Seurakunnanneuvosto valitsee puheenjohtajan keskuudestaan. Puheenjohtajan toimikaudesta säädetään kirkkojärjestyksessä.

Seurakuntaan päätoimisessa työsopimussuhteessa olevat papit, diakonit ja kanttorit voivat valita keskuudestaan edustajan, jolla on puheoikeus seurakunnanneuvoston kokouksessa.

62 §

Kirkkoherran vaali

Kirkkoherran valitsevat salaisella vaalilla seurakunnan äänioikeutetut jäsenet, jollei seurakunnanvaltuusto ole päättänyt suorittaa valintaa. Päätös olla toimittamatta kirkkoherran yleistä vaalia on tehtävä ennen kirkkoherran tehtävän haettavaksi julistamista. Päätös tulee voimaan, jos sitä on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa valtuuston jäsenistä, ja hiippakunnan piispa on sen vahvistanut.

~~Hiippakunnan piispa suorittaa ehdokasasettelun hakuajan päätyttyä. Piispa on asetettava asettaa ehdolle enintään kolme ansiokkainta ja tehtävään sopivinta ehdokasta. Hiippakunnan piispa suorittaa ehdokasasettelun hakuajan päätyttyä. Piispa asettaa ehdolle enintään kolme ansioituneinta ja tehtävään sopivinta ehdokasta. Muut kelpoisuusehdot täyttävät hakijat voivat pyynnöstään hiippakunnan piispan suostumuksella olla lisäehdokkaina seurakunnan tai seurakunnanvaltuuston suorittamassa vaalissa. Piispan lausunto ehdokkaista ja lisäehdokkaista on julkaistava ennen vaalia.~~

~~Vähintään kymmenellä seurakunnan äänioikeutetulla jäsenellä on oikeus esittää lisäehdokasta, joka on hakenut tehtävään ja antanut lisäehdokkuuteensa kirjallisen suostumuksensa. Esitys on tehtävä kirjallisesti hiippakunnan piispalle vähintään kymmenen päivää ennen vaalia. Piispalla on oikeus hyväksyä tai hylätä lisäehdokas.~~

Jokainen äänioikeutettu voi äänestää yhtä ehdolle asetettua tai lisäehdokasta. Lisäehdokasta äänestänyt voi lisäksi äänestää yhtä ehdolle asetettua. Jos lisäehdokasta kannattaa yli puolet äänestäjistä, hän tulee valituksi tehtävään. Muussa tapauksessa valituksi tulee se, joka saa enemmistön annetuista äänistä. Jos äännet menevät tasan, valituksi tulee ylemmällä vaalisijalla oleva ehdokas.

63 §

Papin, diakonin ja kanttorin valinta

Seurakunnan muun papin kuin kirkkoherran, diakonin ja kanttorin valitsee seurakunnanvaltuusto.

~~Hiippakunnan piispa suorittaa ehdokasasettelun hakuajan päätyttyä. Piispan on asetettava ehdolle enintään kolme ansiokkainta ja tehtävään sopivinta ehdokasta. Ehdokasasetteluun sovelletaan 62 §:n 2 momenttia.~~

Jokainen seurakunnanvaltuuston jäsen voi äänestää yhtä ehdokasta. Valituksi tulee se, joka saa eniten ääniä. Jos äännet menevät tasan, valituksi tulee ylemmällä vaalisijalla oleva ehdokas.

90 a §

Toimielimen päätöksentekotavat

Toimielimelle kuuluvista asioista voidaan päättää varsinaisessa kokouksessa, sähköisessä toimintaympäristössä tapahtuvassa kokouksessa (*sähköinen kokous*) tai sähköisesti ennen kokousta (*sähköinen päätöksentekomenettely*). Varsinaiseen kokoukseen voi toimielimen päätöksellä osallistua myös sähköisesti.

Sähköisessä kokouksessa ja sähköisessä päätöksentekomenettelyssä sekä varsinaiseen kokoukseen sähköisesti osallistuttaessa seurakunnan tai kirkollishallituksen tulee huolehtia tietoturvallisuudesta ja siitä, että salassa pidettävät tiedot eivät ole ulkopuolisen saatavissa.

90 b §

Sähköinen kokous

Sähköisen kokouksen edellytyksenä on, että läsnä oleviksi todetut ovat keskenään yhdenvertaisessa näkö- ja ääniyhteydessä.

90 c §

Sähköinen päätöksentekomenettely

Toimielinten julkisia kokouksia lukuun ottamatta toimielinten päätöksenteko voi tapahtua suljetussa sähköisessä päätöksentekomenettelyssä.

Käsiteltävät asiat tulee yksilöidä kokouskutsussa ja mainita, mihin mennessä asia voidaan käsitellä sähköisessä päätöksentekomenettelyssä.

Asia on käsitelty, kun kaikki toimielimen jäsenet ovat ilmaisseet kantansa asiaan ja käsittelyn määräaika on päättynyt. Asia siirtyy kokouksen käsiteltäväksi, jos yksikin jäsen sitä vaatii tai on jättänyt kantansa ilmaisematta.

Sähköisessä päätöksentekomenettelyssä tehtyjä päätöksiä koskeva pöytäkirja voidaan tarkastaa ennen kokousta.

111 §

Toimituskielto sekä pappeuden menettäminen ja lakkaaminen

Jos pappi tai diakoni toimii vastoin 109 §:ssä säädettyjä velvollisuuksia, piispa voi määrätä hänet enintään kuuden kuukauden mittaiseen toimituskieltoon. Kuutta kuukautta pitemmästä toimituskiellosta päättää piispainkokous.

Jos papin tai diakonin 1 momentin mukainen toiminta tai velvollisuuksien vastainen käyttäytyminen osoittaa hänet kanonisesti sopimattomaksi pappuuteen, piispainkokous voi määrätä pappeuden menetetyksi.

Pappi tai diakoni voidaan määrätä toimituskieltoon 1 momentin nojalla, jos kysymys on vakavasta tai toistuvasta 1 momentin vastaisesta menettelystä.

Piispainkokous voi määrätä pappeuden menetetyksi 2 momentin nojalla, jos kysymys on vakavasta tai toistuvasta 2 momentin vastaisesta menettelystä.

Jos pappi tai diakoni toistuvasti tai vakavasti toimii vastoin 109 §:ssä säädettyjä velvollisuuksia ja hänelle on varoituksella annettu mahdollisuus korjata menettelynsä, hiippakunnan piispa voi määrätä hänet enintään kuuden kuukauden mittaiseen toimituskieltoon. Kuutta kuukautta pidemmästä toimituskiellosta päättää piispainkokous.

Jos papin tai diakonin toiminta tai laiminlyönnit osoittavat hänet kanonisesti sopimattomaksi papputeen, piispainkokous voi määrätä papputeen menetetyksi.

111 a §

Toimituskiellon ja papputeen menettämisen tai lakkaamisen vaikutus työsuhteeseen

~~Piispan tai piispainkokouksen päätös toimituskiellosta katsotaan työ sopimuslain 5~~

~~luvun 2 §:n tarkoittamaksi perusteeksi lomauttaa papin tai diakonin työsuhteessa oleva henkilö.~~

Piispainkokouksen päätös papputeen menettämisestä katsotaan työ sopimuslain (55/2001) 8 luvun 1 §:n tarkoittamaksi perusteeksi ~~purkaa~~ irtisanoa papin tai diakonin työsuhte.

Piispainkokouksen päätös papputeen lakkaamisesta katsotaan sellaiseksi työ sopimuslain 7 luvun 2 §:n tarkoittamaksi työntekijän työntekoedellytysten olennaiseksi muuttumiseksi, joka oikeuttaa työ sopimuksen irtisanomiseen silloinkin, kun papputeen lakkaaminen johtuu työntekijän uskonnollisista mielipiteistä.

Ennen papin tai diakonin lomautusta tai työ sopimuksen ~~purkamista~~ tai irtisanomista 111 §:ssä tarkoitettun piispan tai piispainkokouksen päätöksen perusteella työnantajan on selvitettävä, olisiko lomautus tai työ sopimuksen ~~purkaminen~~ tai irtisanominen vältettävissä sijoittamalla työntekijä muuhun työhön.

117 a §

Poikkeusolot

Jos valtioneuvoston asetuksella säädetään valmiuslain (1552/2011) mukaisten toimivaltuuksien soveltamisen aloittamisesta poikkeusoloissa, kirkollishallitus voi kutsua kirkolliskokouksen koolle määräämänsä paikkaan.

Jos kirkolliskokous ei voi kokoontua poikkeusolojen vallitessa, kirkollishallituksella on oikeus tehdä kirkolliskokouksen puolesta esityksiä ja antaa lausuntoja valtioneuvostolle. Lisäksi kirkollishallituksella on oikeus antaa enintään vuoden määräajaksi väliaikainen määräys:

- 1) kirkon toiminta- ja taloussuunnitelman ja talousarvion soveltamisesta siihen asti, kunnes kirkolliskokous on asiasta päättänyt;
- 2) seurakuntien hallinnosta, niiden omaisuuden suojelemisesta ja muista poikkeusolojen vaatimista toimenpiteistä;
- 3) seurakuntavaalien siirtämisestä;
- 4) seurakunnanvaltuuston toimivallan väliaikaisesta siirtämisestä kirkkoherralle.

Kirkollishallituksen 2 momentin nojalla antama väliaikainen määräys on saatettava kirkolliskokouksen käsiteltäväksi heti, kun se voi kokoontua. Kirkolliskokous voi jättää määräyksen voimaan, muuttaa määräystä tai kumota määräyksen.

Kirkon toimielinten pitää valmiussuunnittelulla ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmistelulla sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen poikkeusoloissa. Varautumisesta ja varautumisen johtamisesta säädetään tarkemmin kirkkojärjestyksessä.

Ponsilausuma:

Kirkollishallituksen on valmisteltava pitkän aikavälin suunnitelma ortodoksisesta kirkosta annetun lain ja kirkkojärjestyksen kokonaisuudistuksesta. Suunnitelma ja aikataulu on annettava tiedoksi vuoden 2024 kirkolliskokoukselle.

Päätöksen perustelut

Nykyinen laki ortodoksisesta kirkosta (jäljempänä ”kirkkolaki”) on vuodelta 2006. Voimassa oleva laki on osoittautunut osin epäselväksi ja puutteelliseksi. Ehdotuksessa on täsmennetty muun muassa kirkon kanonien ja siten kirkon sisäisen autonomian määrittelyä, työntekijöiden oikeusasemaa, kirkon sisäistä hallintomenettelyä ja siihen liittyvää oikeusturvaa, toimivaltasuhteiden selkeytystä, kolttasaamelaisten asemaa ja menettelyjä poikkeusoloissa.

Kirkon elämää ohjaavat kanonit. Suomen ortodoksinen kirkko toimii yhtäältä suomalaisena julkisoikeudellisena yhteisönä ja viranomaisena Suomen lakien mukaisesti sekä toisaalta uskonnollisena yhteisönä maailmanlaajuisen ortodoksisen kirkon kanonien ja tradition mukaan. Perustuslain 11 §:ssä taatun uskonnonvapauden perusteella kirkolla on oikeus noudattaa sisäisessä elämässään kanoneja. Julkisen vallan edustajana kirkon on kuitenkin noudatettava maamme perustuslaista johtuvia kansanvaltaisuuden, oikeudenmukaisen menettelyn ja hyvän hallinnon vaatimuksia. Tämä pätee myös silloin, kun kirkko määrittelee kanonien sisältöä ja oikeaa tulkintaa.

Lakiehdotuksella on tarkoitus määritellä aikaisempaa tarkemmin se kirkon kanonisen perinteen aineellinen sisältö, jonka soveltaminen perustuslain 11 §:n mukaan tapahtuu kirkon sisällä. Samalla kuitenkin selkeytetään ne kirkon sisäisen hallintomenettelyn säännökset, jotka johtuvat kirkkoa suomalaisena julkisoikeudellisena yhteisönä velvoittavista oikeudenmukaisen menettelyn ja hyvän hallinnon vaatimuksista.

Ortodoksisen kanonisen perinteen merkitys ja lähteet

Ortodoksisen kirkon kanoninen perinne sääntelee ja ohjaa kirkon elämää ja hallintoa. Perinne määrittelee kirkon sisäisen elämän toimintaa ja toiminnan periaatteita rajoittuen kirkon jäsenistöön. Kanonisen perinteen olemassaolon ja soveltamisen lähtökohtana on pelastusoppi: sen tarkoitus on olla ihmisten ja maailman pelastukseen tähtäävä. Kirkon oppi nähdään yhtäältä kirjallisesti annettuna, toisaalta apostolien opetuksessa eteenpäin siirrettynä.

Ortodoksisen kirkon kanonisen perinteen perusteet sisältyvät pyhiin kirjoituksiin (Raamattuun) sekä pyhään traditioon, joiden asema on niin ikään tunnustettu laissa Suomen ortodoksisesta kirkosta. Kirkko näkee kirjallisen ja suullisen perinteen samanarvoisina. Kanoninen kirjallisuus on syntynyt vuosisatojen kuluessa erilaisiin tilanteisiin, mistä seuraa kokoelmien sisäinen hierarkkisuus. Arvovaltaisimpina pidetään ekumeenisten kirkolliskokousten antamia kanoneja, toiseksi paikallissynodioiden kanoneja – jotka ohjaavat kirkon elämää suppeammin määrittelemissään kanonisissa rajoissa – ja kolmanneksi pyhien isien kanoneja. Näiden synodaalisesti hyväksytyjen kanonien lisäksi keskeiseen kanoniseen kirjallisuuteen kuuluu niin sanotut apostoliset kirkolliset määräykset, jotka kodifioivat apostolista perinnettä ajalta ennen kanonien muotoutumista. Raamatun opetuksen perustalta vastuu kirkon elämän ohjaamisesta ja säätämisestä on alusta alkaen kuulunut piispoille. Erityistä painoarvoa on annettu piispojen yhteiselle (synodaaliselle) päätöksenteolle. Kanoninen perinne on ilmaisultaan enimmäkseen spesifistä ja tapauskohtaista. Kanonisen tulkinnan tulee siksi ulottua kirjainta pidemmälle kanoniseen ymmärrykseen, kokonaiskuvaan ja henkeen, jotka ovat yhteydessä muun muassa kirkko- ja virkaoppiin sekä kirkkokäsitykseen. Kanoneihin itseensä sisältyy viitteitä siitä, että tulkinta tulee tehdä tietoisena siitä asiayhteydestä, jossa alkuperäinen periaate on kirjoitettu. Tästä huolimatta kanoninen perinne nähdään sen tulkinta-ajankohdasta riippumattomana ja sitovana.

Piispan kanoninen asema

Piispa on ortodoksisessa perinteessä apostolien tehtävän jatkaja, jonka tehtäviin kuuluu oikean uskon suojelu, opettaminen ja kaitsenta. Piispaksi vihkiminen tapahtuu apostolisen seuraannon (suksessio; apostoleista asti juontuva piispojen virkaan vihkimisen ketju) periaatteen mukaisesti,

mikä ilmentää viran jatkuvuutta ja kollegiaalisuutta. Jatkumolla on näin historiallinen ilmentymä apostoleista alkaen. Piispoja ja piispuutta käsittelevän kanonisen perinteen tulkinnassa on huomioitava sekä kanonien alkuperäisen ilmaisuajan konteksti että Suomen ortodoksisen kirkon erityispiirteet. Piispan hiippakunta on ollut maantieteellisesti huomattavan pieni ja vastannut käytännössä nykyajassa kirkkoherrojen hallinnoimaa aluetta. Suomessa, missä maantieteelliset etäisyydet ovat suuret ja ortodoksisia hiippakuntia vähän, piispat vastaavat huomattavan laajalle levittäytyneistä kirkon jäsenistä.

Kanoninen traditio ilmaisee piispalta vaadittaviksi ominaisuuksiksi munkkeuden tai leskeyden lisäksi henkilökohtaisia ominaisuuksia, kuten muun muassa erinomaisen käytöksen, omasta hengellisestä voinnista huolenpitämisen, erottelukyvyn armolahjan sekä käyttäytymisen ja tuomitsemisen viisauden niiden ihmisten osalta, jotka ovat hänen hiippakunnassaan.

Kanonisen perinteen mukaisesti toisten hiippakuntien piispojen ei tule hallinnollisesti puuttua muiden hiippakuntien toimintaan. Tämä ilmentää myös piispuuden olemusta sakramentaalisen pappeuden ylimpänä asteena. Hiippakuntien piispojen vaalin vahvistaminen kuuluu Suomessa piispainkokoukselle. Vasta vahvistamisen jälkeen toimitetaan piispaksi vihkiminen. Suomen ortodoksisen kirkon peruskirjan, eli ekumeenisen patriarkan 6.7.1923 antaman Tomoksen, mukaan Suomen arkkipiispan vaalin vahvistaminen kuuluu ekumeeniselle patriarkaatille.

Tomoksen mukaan arkkipiispan ja piispan vaalin toimittaminen, vihkiminen ja asettaminen tapahtuvat pyhien kanonien ja arkkipiispakunnan asetusten mukaan. Yleisenä periaatteena Tomoksessa todetaan, että piispalla on oikeus yhdessä maallikkojen ja papiston kanssa vapaasti järjestää kirkon olot Suomen lakien vaatimusten mukaan, kunhan ne eivät ole ristiriidassa opin ja kanonien kanssa siten kuin niitä tulkitaan ekumeenisessa patriarkaatissa. Näin jo Tomoksessa otetaan huomioon kansallisen lainsäädännön asema ja merkitys ja Suomen kirkon vapaus sisäisissä asioissaan. Kanonisen perinteen tulkinnan viimesijainen tulkintaoikeus on kuitenkin sidottu Konstantinopolin ekumeeniseen patriarkaattiin. Kanoninen perinne on ohjeellinen myös papiston jäsenten asemalle, muun muassa kelpoisuusehtojen, kuuliaisuusvelvollisuuden ja henkilökohtaista nuhteettomuutta koskevien normien osalta.

Kanonisen perinteen sovittaminen Suomen oloihin

Kanoninen perinne juontaa juurensa varhaisen kirkon sekä Itä-Rooman keisarikunnan käytänteistä. Kanoniselle traditiolle luonteenomaista on hiippakunnan piispan hyvin vahva, lähes itsevaltainen asema. Suomessa ortodoksinen kirkko toimii julkisoikeudellisena yhteisönä. Kirkko toimii myös 'maallisen' lain soveltajana ja sitä velvoittavat kansainväliset ja suomalaiset perusoikeusnormit sekä esimerkiksi myös hallintolainkäytön säännökset. Viimeksi mainituista voidaan mainita erityisesti päätösten perustelemista, asianosaisten kuulemista sekä lainkäyttäjän esteettömyyttä ja riippumattomuutta koskevat vaatimukset.

Kirkon oikeus soveltaa kanoneja on perustuslain 11 §:n uskonnonvapaussäännöksen perusteella riidaton myös maallisen oikeuden näkökulmasta. Kirkolla on kuitenkin velvollisuus näyttää toteen kanonisen normin olemassaolo ja oikea soveltaminen sekä se, että kirkon sisäisessä menettelyssä on noudatettu perustuslain edellyttämää oikeudenmukaisen menettelyn vaatimusta. Viimeksi mainittu on sellaista perusoikeuksien ydinsisältöä, josta ei voi tehdä poikkeuksia esimerkiksi uskonnonvapauteen viittaamalla.

Suomalaiseen kirkolliseen käytäntöön kuuluu myös kansanvaltainen päätöksenteko, eli maallikoiden vahva osallistuminen kirkon ja seurakuntien omaisuutta, taloutta ja toimintaa koskevissa päätöksissä seurakunnanvaltuustojen sekä kirkolliskokouksen maallikoiden edustajien kautta. Myös kirkkoherrojen

vaalit ja muun papiston valinta seurakunnanvaltuustojen kautta on osa suomalaista, kansanvaltaista hallintomallia. Tämä, ortodoksisen maailman yleisestä tavasta poikkeava, suomalainen organisaatiomalli on saanut ekumeenisen patriarkaatin hyväksymisen vuoden 1923 Tomos-asiakirjassa.

Ortodoksisen kanonisuuden sekä suomalaisen kansanvaltaisuuden ja oikeusvaltiollisuuden yhteensovittamisen haaste liittyy päätettävien asioiden luokitteluun. Yhtäältä on uskon ydintä koskevia kanonisia ja dogmaattisia kysymyksiä, jotka kuuluvat piispojen ja piispainkokouksen yksinomaiseen toimivaltaan. Toisaalta on kirkon arkeen kuuluvia kysymyksiä esimerkiksi taloudesta, henkilöstön työsuhteista ja toiminnan järjestämisestä, joissa noudatetaan suomalaista kansanvaltaista päätöksentekoa ja hallintomenettelyä. Kahden päätöksentekotavan yhteensovittamistarpeita esiintyy muun muassa papiston valintaa ja työoikeudellista asemaa koskevissa kysymyksissä.

Piispan asema

Lakiehdotuksella ilmaistaan nykyistä lakia selvemmin, että piispan toimen ytimenä on vastaaminen kirkon sanoman oikeasta opetuksesta ja julistamisesta sekä jumalanpalvelusten ja muiden pyhien toimitusten oikeasta suorittamisesta omassa hiippakunnassaan. Toimessaan piispa toimii itsenäisesti, eikä hän ole kenenkään ohjauksella alainen. Piispa on kuitenkin velvollinen ratkaisemaan periaatteelliset, kirkon oppeja koskevat kysymykset osana laajempaa kirkkoa, eli yhteydessä piispainkokoukseen.

Arkkipiispa johtaa piispainkokousta. Tomos-asiakirja vahvistaa kuitenkin sen kanonisen säännön, että arkkipiispalla ei ole esimiessuhdetta muihin hiippakuntapiispoihiin. Apulaispiispa on tehtävässään piispainkokouksen ja hiippakuntansa piispan alainen. Piispojen itsenäisyys kaikesta ohjauksesta merkitsee, että ortodoksisen piispan tehtävä ei ole työsuhde kirkkoon tai hiippakuntaan työlainsäädännön merkityksessä, koska alisteisuus työnantajan ohjaukselle on työsuhteen keskeinen edellytys. Piispan valintaan ja toimeen asettamiseen sakraali luonne luovat aseman, jota on mahdollista muuttaa vain kirkon sisäisten kanonisten menettelyjen kautta. Piispan tehtävän kanonisen määritelmän ja Tomos-asiakirjan sitovien määräysten vuoksi piispantehdävää ei ole mahdollista muuttaa Suomen lainsäädännön tarkoittamaksi työsuhteeksi.

Lakiehdotuksella ei ole tarkoitusta muuttaa nykyistä järjestelmää, jossa palvelussuhteen ehdoista päättää kirkollishallituksen kollegio erityiskokoonpanossaan eli kokoonpanossa, jossa jäsenenä ovat vain kirkolliskokouksen valitsemat asiantuntijajäsenet. Tomos-asiakirja vahvistaa sen kanonisen säännön, että ”kanonisesti istuimellensa asetetut arkkipiispa ja piispat pysyvät niissä elinikänsä, elleivät vapaaehtoisesti niistä luovu tai kanonisesti joudu niistä pois”. Lakiehdotuksella selkeytetään, että piispainkokous voi piispan pyynnöstä vapauttaa tämän tehtäviensä hoitamisesta. Arkkipiispan tulee kuitenkin pyytää vapautusta tehtävästään ensin ekumeeniselta patriarkaatilta. Piispainkokous päättää arkkipiispan ja muun hiippakuntapiispan vapautuksen ajankohdasta. Säännös koskee ensisijaisesti tapauksia, joissa piispa pyytää vapautusta eläkkeelle siirtymisen vuoksi.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös sen varalta, että piispa tulee esimerkiksi sairauden tai korkean iän seurauksena kyvyttömäksi hoitamaan tehtävänsä. Tällaisessa tapauksessa piispainkokous, ilmoitettuaan asiasta ensin ekumeeniselle patriarkaatille, vapauttaa hänet tehtäviensä hoitamisesta. Kirkkojärjestykseen on tarkoitus ottaa täydentävät säännökset noudatettavasta menettelystä ja päätöksen edellyttämästä selvityksestä. Tomos-asiakirjan yllä toistetusta muotoilusta seuraa, että ortodoksiselle piispalle ei ole mahdollista säätää lainsäädännössä piispojen pakollisesta eläköitymisestä loukkaamatta kirkolle perustuslain mukaan kuuluvaa autonomiaa. Pakollisen eläköitymisen käyttöönotto edellyttäisi Tomos-asiakirjan tätä sallivaa ekumeenisen patriarkaatin tulkintaa. Mikään ei kuitenkaan estä sitä, että piispainkokous keskuudessaan luo käytännösääntöä asiasta.

Tomos-asiakirja vahvistaa sen säännön, että piispan erottaminen on kanoninen prosessi, jonka ratkaisee viime kädessä ekumeenisen patriarkaatin pyhä synodi. Äärimmäisen harvinaisesta asiasta ei esitetä otettavaksi säännöstä suomalaiseen lakiin. Kanoninen erottaminen merkitsisi joka tapauksessa Suomen lain mukaan sellaista kyvyttömyyttä hoitaa piispan tehtävää, joka mahdollistaa erottamisen toimeenpanon.

Papiston ja kanttorien valinta

Hakijoiden ehdollepano papin tai kanttorin tehtävään on juridisesti hallinnollinen päätöstilanne. Hakijoiden ansiovertailun tulee perustua objektiivisiin, mitattavissa oleviin tekijöihin, kuten opintojen laajuuteen ja arvosanoihin sekä kokemuksen pituuteen. Kanonisessa katsannossa kysymys on ehdokkaan valinnasta toimittamaan piispan edustajana pyhiä toimituksia ja saarnaamaan piispan vastuulla kirkon sanomaa. Tässä katsannossa piispan tulee arvioida ehdokkaat kokonaisvaltaisesti, ottaen huomioon myös heidän henkilökohtaisia, vain piispan omien havaintojen perusteella tarkasteltavia ominaisuuksia, kuten henkistä kypsyyttä, empatiakykyä ja hurskautta.

Edellä kuvatun kanonisen ja oikeudellisen päätöksenteon jännitteen helpottamiseksi kirkkolain säännöstä ehdollepanosta papin, diakonin ja kanttorin tehtävään ehdotetaan tarkistettavaksi. Esityksen mukaan hiippakunnan piispa on velvollinen asettamaan ehdolle, samoin kuten nytkin, kolme etevintä hakijaa. Ehdotetun säännöksen mukaan muut tehtävän kelpoisuusehdot täyttävät hakijat voivat pyynnöstään ja hiippakunnan piispan suostumuksella asettua lisäehdokkaista seurakunnan jäsenten tai seurakunnanvaltuuston harkittaviksi. Piispa velvoitetaan antamaan ehdokkaista ja mahdollisista lisäehdokkaista lausunto, joka julkaistaan ennen vaalia. Ehdollepanoon voivat yleisten hallinto-oikeudellisten periaatteiden mukaan vaikuttaa vain sellaiset seikat, jotka voidaan ilmaista julkisesti. Pappisehdokkaan kanoniseen kelpoisuuteen tai hakijan työoikeudellisesti oleellisiin syihin liittyvät perusteet olla valitsematta ehdokasta, tulee ilmoittaa ehdokasarviossa riittävän selvästi. Voimassa olevan lain mukaan seurakuntien kirkkoherrat valitaan suoralla kansanvaalilla. Seurakuntalaisten osallistuminen kirkollisiin vaaleihin on pitkään ollut heikkoa. Vaalit, joihin on hyvin heikko osanotto, voivat olla alttiita manipuloinnille. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan seurakunnanvaltuusto voi päättää kahden kolmasosan enemmistöllä annetuista äänistä luopua kirkkoherran kansanvaalista. Päätös on tehtävä ennen tehtävän julistamista haettavaksi. Jos hiippakunnan piispa vahvistaa tämän päätöksen, kirkkoherran valinta siirtyy seurakunnanvaltuustolle.

Kirkolliskokouksen kokoonpano

Kirkolliskokouksen kokoonpanoa ehdotetaan muutettavan siten, että kirkolliskokouksen 19 maallikkojen edustajasta yksi on kolttien kyläkokouksen valitsema edustaja. Lakiehdotuksen mukaan kolttasaamelaisten edustaja kirkolliskokouksessa sekä seurakunnanvaltuustossa valitaan kolttien kyläkokouksessa. Vaalitapa vastaa kolttasaamelaisten kulttuurisen itsehallinnon mallia ja paikallisia erityisolosuhteita.

Lakiin ehdotetaan säännös, jonka mukaan kolttien kyläkokouksessa kirkolliskokousedustajan vaaliin osallistunut henkilö ei voi olla valitsijamies eikä ehdokas toisen vaalialueen kirkolliskokousedustajan vaalissa.

Sähköinen kokous ja päätöksentekomenettely

Lakiin on lisätty ehdotus säännöksiksi sähköisestä kokouksesta ja päätöksentekomenettelystä. Säännökset vastaavat evankelisluterilaisen kirkkolain vastaavia säännöksiä. Sähköinen kokous ja päätöksentekomenettely ovat olleet jo osittain käytössä ja nyt ehdotetuilla säännöksillä luodaan säädösperusta.

Poikkeusoloja koskeva sääntely

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös kirkon sisäisestä päätöksenteosta silloin, kun Suomi on joutunut valmiuslain tarkoittamiin poikkeusoloihin. Kirkollishallitus valtuutetaan kutsumaan kirkolliskokouksen koolle hyväksi katsomaansa paikkaan. Jos kirkolliskokous ei voi kokoontua, kirkollishallituksella on valta antaa vuodeksi kerrallaan väliaikaisia määräyksiä kirkon ja seurakunnan hallinnon ja omaisuuden turvaamiseksi. Väliaikaiset määräykset alistetaan kirkolliskokoukselle, kun se voi taas kokoontua.

Esityksen valmistelu

Lakiehdotus perustuu ortodoksisen kirkon sisäisen työryhmän mietintöön, joka annettiin vuoden 2021 kirkolliskokoukselle. Kirkolliskokous päätti jatkaa valmistelua Itä-Suomen yliopiston hallinnoimana tutkimusprojektina. Tutkimusprojektin tulokset käsiteltiin vuoden 2022 kirkolliskokouksessa, joka päätti hankkia siitä lausuntoja kirkon toimielimiltä ja yksiköiltä, työntekijäjärjestöiltä sekä kirkon yhteydessä toimivilta vapaan kansalaistoiminnan järjestöiltä. Saadut lausunnot on otettu huomioon lakiehdotuksen valmistelussa. [Vuoden 2023 kirkolliskokous hyväksyi lakiehdotuksen esiteltäväksi valtiovalalle lainvalmistelun aloittamista varten.]

Ortodoksista kirkkoa koskeva lainsäädäntö muissa maissa

Euroopan unionin jäsenvaltioista julkisoikeudellisen aseman omaava ortodoksinen kirkko on Suomen lisäksi olemassa Kreikassa, Kyproksella, Bulgariassa ja Romaniassa. Tämän lisäksi ortodoksisen kirkon suhdetta valtioon on nimenomaisesti säännelty ainakin Itävallassa, Unkarissa, Puolassa ja Tsekin tasavallassa. Näissä valtioissa ortodoksisen kirkon järjestysmuoto on perinteinen, piispojen ja piispainkokouksen toimivaltaisuuteen perustuva. Suomen oloja vastaavaa mallia, jossa hyvin pienen vähemmistön kirkolla on kansankirkon asema valtiovaltaan nähden, ei löydy muista maista.

Esityksen perusoikeusvaikutukset

Kuten edellä kirkon kanoneja koskevassa esityksessä todettiin, kirkon sisäinen itsehallinto perustuu perustuslain 11 §:n tunnustamaan uskonnon ja omantunnon vapauteen. Ortodoksisen kirkon virkakäsitys ja järjestäytymismuoto edellyttävät uskonnonvapauden yhteensovittamista muun muassa perustuslain 6 §:n mukaisen yhdenvertaisuuden perusoikeuden kanssa. Nyt esillä oleva ehdotus ei muuta vallitsevaa perusoikeustilannetta.

Yksityiskohtaiset perustelut

5 §:ään ehdotettiin lisättävän uusi kolmas momentti. Lakivaliokunta ehdottaa sen poistamista tarpeettomana, koska kirkollishallituksella on yleistoimivalta ohjeiden antamiseen.

Ehdotettu 5 a § poistetaan tarpeettomana.

Ehdotetun 6 §:n sijaan lakivaliokunta ehdottaa voimassa olevan 39 §:n muokkaamista. Piispan tehtävä perustuu kanoniseen valintaan ja vihkimiseen. Hiippakunnan piispa on tehtävässään itsenäinen. Häntä sitoo kuitenkin velvollisuus toimia osana piispainkokouksen ja maailmanlaajuisen ortodoksian piispojen päätöksentekoa kirkon dogmien, kanonien ja muiden kirkollisten sääntöjen oikeasta tulkinnasta.

Ehdotettu 6 a § hiippakuntajaosta hylätään ja voimassa oleva 6 § hiippakunnista säilytetään. Pykälästä ehdotetaan poistettavan lukumäärä hiippakunnista.

Ehdotettu 6 b § hylätään ja voimassa olevaan 29 §:ään ehdotetaan lisättävän toinen momentti, jonka mukaan arkkipiispa johtaa piispainkokousta. Vastaava 48 § on poistettava kirkkojärjestyksestä.

Ehdotettu 6 c § ja 6 d § hylätään tarpeettomina.

Ehdotettu 7 §, 7a § ja 7 b § hylätään.

Ehdotettu 8 §, 8 b § hylätään tarpeettomana.

Ehdotettu 8 a § vaihdetaan muokattuna 39 a §:ään. Viittaukset ekumeenisesta patriarkaatista siirretään perusteluihin. Sana tehtävä on vaihdettu sanaan toimi. Püspan toimeen liittyvät perustelut ovat yleisperusteluissa.

Ehdotettu 9 §, 9 a §, 9 b §, 9 d § hylätään.

Ehdotettu 9 c § on sekoitus voimassa olevia 62 § ja 63 §. Lakivaliokunta ehdottaa, että 9 c § hylätään ja 62 §:ää ja 63 §:ää muokataan. Muokausehdotukset esitetään mietinnön pykälissä 62 ja 63.

Ehdotettu 9 e § vastaa voimassa olevaa 111 §:ää ja tämän vuoksi ehdotettu 9 e § hylätään. Lakivaliokunta ehdottaa, että voimassa olevaa 111 §:ää muokataan. Toimituskieltoon tai pappeuden menettämiseen määrääminen edellyttää, että asianomaisen todetaan toistuvasti ja vakavasti rikkoneen velvollisuuksiaan ja hänelle on varoituksella annettu mahdollisuus korjata menettelynsä, jollei kysymyksessä ole niin vakava rikkomus, ettei asianomaista voida kohtuudella pitää oikeutettuna jatkamaan papillisissa tehtävissä. Muotoilu vastaa työsopimuslain mukaisia irtisanomisen ja työsopimuksen purkamisen perusteita.

Ehdotetaan lisättävän lakiin voimassa olevasta laista puuttuvan säännöksen pappeuden lakkaamisesta sellaisesta asianomaisen henkilöön liittyvästä muusta kanonisesta syystä, kuin tehtävien laiminlyöminen tai moitittava käytös. Tällaiset syyt voivat koskea esimerkiksi kanonien papeilta edellyttämää siviilisäätyä tai papin uskonnollisen vakaumuksen erkaantumista kirkon opeista. Näissä tapauksissa aloitteen menettelyyn voi tehdä sekä asianomainen itse että hiippakunnan püspa.

Ehdotettu 9 f § on muokattu loogisempaan kohtaan toimituskiellon ja pappeuden menettämisen ja lakkauttamisen perään, joten lakivaliokunta siirtää ehdotetun säännöksen kohtaan 111 a §. Ehdotetun uuden säännöksen tarkoituksena on selventää, miten kanoninen toimituskielto tai pappeuden menetys tai lakkaaminen vaikuttavat papin tai diakonin työsuhteeseen. Ehdotuksesta on poistettu säännökset työsuhteen purkamisesta ja lomauttamisesta.

Pappeuden menetys on peruste irtisanoa papin tai diakonin työsuhde. Tämä ankara säännös johtuu siitä, että pappeuden menetys tulee kysymykseen seuraamuksena vain sellaisista erittäin vakavista velvoitteiden rikkomisista tai laiminlyönneistä, jotka työsopimuslain mukaan oikeuttavat työsopimuksen irtisanomiseen. Pappeuden lakkaaminen on peruste irtisanoa papin tai diakonin työsuhde. Pappeuden lakkaaminen on seuraus sellaisesta asianomaisen kanonisen kelpoisuuden muuttumisesta, joka ei johdu moitittavasta käytöksestä, vaan asianomaisen olosuhteiden muuttumisesta tavalla, joka on ristiriidassa kirkon kanonien kanssa. Pappeuden lakkaaminen merkitsee, että asianomainen on menettänyt kanonisen toimiluvan papilliseen tehtävään, toisin sanoen hän ei voi suorittaa sitä työtä, johon hänet on palkattu.

Papin ja diakonin työtehtävän luonteen vuoksi on perusteltua poiketa työsopimuslain mukaisesta säännöstä, että työntekijän uskonnolliset mielipiteet eivät ole laillinen irtisanomisperuste. 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi työsopimuslain sääntelyä vastaava säännös siitä, että papin tai diakonin työnantajan, yleensä seurakunnan, tulee selvittää mahdollisuuksia tarjota työntekijälle muuta työtä ennen, kun päätetään tämän pykälän tarkoittamista seuraamuksista.

7 – 9 §:t ehdotetaan säilytettävän sellaisinaan, joten ehdotettu 10 § hylätään.

Ehdotettu 10 a § hylätään. Mietinnön säännös vastaa voimassa olevan lain 10 §:n säännöstä, jota ehdotetaan muokattavan siten, että kirkolliskokouksen maallikkojen edustajista yksi edustaisi kolttasaamelaisia. Tämä edellyttää, sitä että maallikkojäsenien määrää nostetaan yhdellä kahdeksastatoista yhdeksääntoista. Tällä tavoin varmistetaan alkuperäiskansan edustus muuttamatta vaalialueiden edustuksen suhteellisuutta. Sama perustelu koskee myös 14 §:ää.

Ehdotetut 11 § ja 13 § hylätään ja jätetään ennalleen.

Ehdotettuun 14 §:ään on tehty tekninen muutos, joka vastaa ehdotettua 10 §:ää.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 15 § kolttasaamelaisten edustajan valitsemisesta kolttien kyläkokouksessa. Edustajan valinnassa noudatetaan kolttalaista ja sen nojalla annetuista säädöksistä ilmenevää menettelytapaa. Hallituksen esityksen luonnoksessa on tarpeettomasti nostettu esille 16-vuoden ikäraja, koska kaikilla vaalialueella kirkolliskokousedustajien vaaliin osallistuvat ovat 18 vuotta täyttäneitä. Lisäksi lakivaliokunta täsmensi säädöstekstiä lisäämällä viittauksen kolttalain nojalla annettuihin säädöksiin sekä vaihtamalla sanan maallikkoedustaja kirkolliskokousedustajaan.

16–19 §:t ehdotetaan säilytettävän ennallaan.

25–28 §:t ehdotetaan säilytettävän ennallaan.

Arkkipiispaa koskevaan 29 §:ään ehdotetaan lisättävän, että arkkipiispa johtaa piispainkokousta.

Ehdotetut muutokset 30–36 §:t hylätään ja pykälät säilytetään ennallaan.

39 §:ssä on huomioitu ehdotus uudeksi 8 a §:ksi. Säännöksen toista momenttia on muokattu kielellisesti uuteen muotoon.

40–43 §:t säilyvät ennallaan.

53 §:ään siirretään kirkkojärjestyksestä säännös valtuuston puheenjohtajan valinnasta. Säännös kuuluu lakiin kuten säännökset muidenkin keskeisten toimielinten puheenjohtajien valinnoista.

Ehdotettu 55 a § hyväksytään. Uudessa 55 a §:ssä on säännös kolttasaamelaisten edustajan vaalista seurakunnanvaltuustoon. Menettely on sama kuin kolttasaamelaisten kirkolliskokousedustajan vaalia koskevassa 15 §:ssä. Säännöksen tarkoittama seurakunta – nyt Pohjois-Suomen seurakunta – ilmaistaan laissa yleisluontoisesti, koska seurakuntajako on kirkkolain mukaan kirkollishallituksen toimivallassa, jota ei haluta rajoittaa sitomalla yhden seurakunnan asemaa lakiin. Vaikka 16–17-vuotiaat eivät osallistu kolttien kyläkokoukseen, he voivat osallistua oman seurakuntansa valtuuston vaaleihin.

Ehdotettu 58 § hylätään. Voimassa olevaa 58 §:ää muutetaan siten, että pääkirkon isännöitsijä ei ole enää tehtävänsä puolesta neuvoston jäsen. Pykälään on lisätty kolmas momentti seurakunnanneuvoston puheenjohtajan valinnasta, josta aiemmin säädettiin kirkkojärjestyksessä. Säännös kuuluu lakiin kuten säännökset muidenkin keskeisten toimielinten puheenjohtajien valinnoista. Neuvosto edustaa työnantajaa ja vastaa valtuuston päätösten toimeenpanosta. Kirkkoherra on neuvoston jäsen. Kirkkoherran rooli seurakunnanneuvoston jäsenenä, asioiden valmistelijana sekä esittelijänä on välttämätön. Säännös ei estä kirkkoherran valitsemista seurakunnanneuvoston puheenjohtajaksi.

Lisätään 90 a § Toimielimen päätöksentekotavat, 90 b § Sähköinen kokous, 90 c § Sähköinen päätöksentekomenettely. Nämä säännökset ovat vastaavat kuin kirkkolaissa (652/2023) 10 luvun 12–15 §.

Ehdotettu 97 § hylätään ja voimassa oleva säännös jätetään entiselleen.

Ehdotettu 109 § hyväksytään lisäämällä neljäs momentti koskien valmiussuunnittelua ja etukäteisvalmistelua ja säännöksen uusi numero on 117 a §. Tämä säännös on pääosin vastaava kuin kirkkolain (652/2023) 11 luvun 3 §.

29. marraskuuta 2023

Elina Palola
Lakivaliokunnan puheenjohtaja

Anu Puustinen
Sihteeri

Asia 10. Esitys ortodoksisesta kirkosta annetun lain säännösten muuttamiseksi ja tähän liittyväksi hallituksen esitykseksi.

Vastaesitys:

Esitämme, että lakivaliokunnan esitys hylätään.

Perustelut:

Lain tavoite on löytää kirkolle tapa toimia yhdessä valtiovallan kanssa. Nyt käsillä oleva esitys muuttaisi kirkkoamme kohti maallista organisaatiota, jossa kirkon erityispiirteitä uskonnollisena yhteisönä ei tunnusteta. Lakivaliokunnan esitys ei tue patriarkkamme esille tuomia periaatteita demokraattisen päätöksenteon ja hengellisen huolenpidon yhteydestä. Lakiesitys etäännyttä kirkkomme hallintoa ortodoksisesta kirkkokäsityksestä.

Patriarkan Bartolomeos tervehtiessään 100-vuotisjuhlaa viettävään Suomen ortodoksisen kirkon jäseniä tunnusti että, *”Te olette oppineet tavan toimia ja luoda subteita valtiovaltaan kokonaisvaltaisella ja arvokkaalla tavalla.”*

Patriarkkamme korosti tämän kirkolliskokouksen avajaispuheessaan, että *”Kirkon alati muotoutuva maailmassa muutos on väistämätöntä, kun pyrimme mukaantamaan toimintaamme uskovaisten tarpeisiin ja ympärillämme olevan maailman haasteisiin. Samalla kun vaalimme uskomme ajattomia totuuksia ja dogmeja, on tärkeää pohtia myös sitä, kuinka kirkon kanonit ja lait voivat paremmin palvella yhteisömme hengellistä hyvinvointia. Näin tehdessämme pysymme uskollisina ortodoksiselle perinteelle, joka on aina mahdollistanut lempeän joustavuuden kanonisen kehyksensä sisällä antaen meille keinot sopeutua elämän muuttuviin olosuhteisiin.”*

Lakiesitystä, jonka saimme ennen tämän kirkolliskokouksen alkua, valmisteltiin neljä vuoden ajan. Nyt esitetyt muutokset on tuotu täysistuntoon kirkolliskokouksen viimeisinä hetkinä, ja niiden myötä lakiesitys on muuttunut lähes kokonaan kolmen vuorokauden aikana.

Allekirjoittajat:

Aleksander Roszczenko

Heikki Huttunen

Ioannis Lampropoulos

Kimmo Kallinen

Jaakko Vainio
 Mikko Sidoroff
 Rauno Pietarinen
 Timo Tynkkynen
 Teemu Toivonen
 Teo Merras

Asia 9. Vuoden 2024 talousarvio ja taloussuunnitelmat 2025–2026

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta pyysi ja sai kaksi lausuntoa sivistysvaliokunnalta ja kuuli piispa Sergeitä, kirkon palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkköä, talouspäällikkö Henna Mynttistä sekä kasvatus- ja koulutuspäällikkö Antti Räsästä.

Päätösesitys

Talousvaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen ja esittää hyväksyttäväksi Suomen ortodoksisen kirkon keskusrahaston vuoden 2024 talousarvion sekä toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2025–2026 seuraavin muutoksin:

Talousarvio 2024

Kustannuspaikalle 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset lisätään

- ukrainalaisten pakolaisten parissa tehtävään työhön 60 000 euroa (2024 yhteensä 130 000 euroa)
- kolttasaamelaisten 75-vuotisasutusjuhlaa varten 10 000 euroa (2024 yhteensä 15 000 euroa)

Kustannuspaikalta 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset vähennetään

- peruskorjausavustusta 30 000 euroa (2024 yhteensä 220 000 euroa)
- konservointiavustusta 20 000 euroa (2024 yhteensä 50 000 euroa)

Kustannuspaikalta 401 Julkaisutoiminta vähennetään 10 000 euroa (2024 yhteensä 5 000 euroa) käsikirjatyöryhmälle varatusta rahasta.

Kustannuspaikalle 131 Ortodoksinen seminaari lisätään 3 000 euroa asiantuntijapalveluihin lakitekniistä työtä varten (2024 yhteensä 4 000 euroa).

Tulojen ja menojen tasapainoon saattamiseksi talousvaliokunta esittää kahden prosentin budjettileikkausta jokaiselle kustannuspaikalle, pois lukien kustannuspaikat 301 Avustukset ja yhteistyösopimukset, 701 As Oy Suokatu 41, 702 Muut vuokrahuoneistot, 703 Petsamon vuokrahuoneistot, 801 Eläkekassat, 811 Sijoitustoiminta ja 820 Poistot. Säästötavoite vuodelle 2024 on 100 000 euroa.

Talousvaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen taloussuunnitelma vuosien 2025 ja 2026 osalta, eikä esitä muutoksia niihin.

Talousvaliokunta esittää, että taloustyöryhmän työtä jatketaan.

Talousvaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen, että talousarvion sitovuustaso on taloussäännön mukaisesti kustannuspaikka. Kustannuspaikkavastaavalla on harkintavalta enintään 10 prosentin suuruisiin perusteltuihin poikkeamiin ja kirkollishallituksella on kustannuspaikkakohtainen harkintavalta enintään 20 prosentin suuruisiin perusteltuihin poikkeamiin.

Talousarviovuoden 2024 tulos on 106 300 euroa alijäämäinen.

- Alijäämaiseen tulokseen vaikuttaa 50 000 euron kriisiraha (kp 301), jota ei ole tarkoitus käyttää, mikäli sille ei ole tarvetta. Kirkollishallitus käyttää harkintavaltaa kriisirahan myöntämisessä.

Lisäksi talousvaliokunnan esitys kahden prosentin säästötavoitteista, jolla tavoitellaan vähintään 100 000 euron säästöä, tulee näkymään vasta tilinpäätöksen yhteydessä.

Taloussuunnitelmavuodet 2025 ja 2026 ovat alijäämäisiä 138 300 euroa. Talousvaliokunta pitää tärkeänä talouden tasapainottamista tulevina vuosina.

Päätöksen perustelut

Suomen ortodoksisen kirkon talous perustuu keskusrahastomaksuun ja valtionapuun.

Keskusrahastomaksuun vaikuttaa seurakuntien verokertymän kehitys ja valtionapuun eduskunnan päätökset. Valtiontalouden tilalla on vaikutuksia kirkon ja seurakuntien talouteen.

Valtiovarainministeriön syksyn 2023 taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talous supistuu loppuvuonna. Ensi vuonna niin yksityinen kulutus, investoinnit kuin myös vienti kääntyvät kasvuun ja BKT kasvaa 1,2 prosenttia. Vuonna 2025 kulutuksen sekä investointien kasvu vahvistuu ja BKT kasvaa 1,8 prosenttia Suomen pankin ennusteen mukaisesti.

Valtionapu vuonna 2024 on 2 771 000 euroa. Ortodoksisesta kirkosta annetussa laissa valtionavun määrärahasa huomiodaan kustannustason muutos yleisen hintatason muutoksen perusteella. Eduskunta hyväksyi 24.11.2023 ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisen. Kyseinen muutos lakiin tarkoittaa sitä, että määrärahaa korotetaan vuosittain määrällä, joka vastaa kuluttajahintaindeksin nousua vähennettynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Yhden prosenttiyksikön leikkauksen jälkeen valtionavun korotus on 34 000 euroa vuonna 2024.

Palta ry:n ja Kirkon alat ry:n välinen työehtosopimus on voimassa vähintään 31.1.2025 asti. Palkkojen korotuksista on mahdollista sopia vuonna 2024 paikallisesti. Mikäli paikallista sopimusta ei tehdä, työnantaja maksaa keväällä 2024 kahdensadan euron kertakorvauksen sekä 2,1 prosentin suuruisen yleiskorotuksen sekä 0,4 prosentin suuruisen erän, jonka käyttämisestä työnantaja voi päättää.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että kirkko jatkossakin huolehtii tarpeellisten ohjelmistojen hankkimisesta ja päivittämisestä (dokumenttienhallintajärjestelmä, kiinteistötietojärjestelmä, arvoirtaimistojärjestelmä, asiakirjanhallintajärjestelmä, henkilöstöhallinnon ohjelmisto).

Talousvaliokunta painottaa talousarviossa vuodelle 2024 ja taloussuunnitelmissa vuosille 2025–2026 seuraavia osa-alueita: monikulttuurinen työ, seurakunnan perustyö ja toiminta sekä kirkon yhteisten järjestelmien ja palveluiden kehittäminen.

Siirtyminen hyvinvointialueisiin vuoden 2023 alussa muutti kirkollisveron perusteena olevaa veropohjaa. Veropohjan muutokset vaikuttavat myös seuraavien vuosien keskusrahastomaksujen kertymään.

Kertymän ennustettavuus on seuraavien 3–4 vuoden aikana tavanomaista heikompi edellä mainittujen muutosten takia.

Talousvaliokunta haluaa kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tehdyillä kirkolliskokousaloitteilla on lähes aina kustannusvaikutuksia, jotka vaikuttavat talousarvion lopputulokseen. Mikäli kirkolliskokous haluaa tasapainottaa kirkon taloutta, tulee kirkolliskokouksessa kiinnittää enemmän huomiota asioiden priorisointiin. Talousvaliokunta edellyttää kirkollishallituksen yhdessä taloustyöryhmän kanssa laativan pitkän aikavälin hahmotelman talouden reunaehdoista ja tulevaisuuden näkymistä.

29. marraskuuta 2023

Teo Merras
talousvaliokunnan puheenjohtaja

Mikael Honkaselkä
sihteeri

Asia 12. Kirkolliskokousaloite avustuksesta kolttasaamelaiden uudelleenasettamisen 75-vuotisjuhlaan

Sivistysvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Sivistysvaliokunta pyysi ja sai asiasta lausunnon talousvaliokunnalta.

Päätösesitys

Sivistysvaliokunta esittää kirkolliskokoukselle, että se osoittaa vuoden 2024 talousarviossa 15.000 € avustuksen Pohjois-Suomen ortodoksiselle seurakunnalle kolttasaamelaiden uudelleenasettamisen 75-vuotisjuhlan kuluihin.

Päätöksen perustelut

Sivistysvaliokunta katsoo, että kolttasaamelaisen kulttuurin vaaliminen ja kolttakansan hengellisestä hyvinvoinnista huolehtiminen on Suomen ortodoksiselle kirkolle paitsi velvollisuus, mutta ennen kaikkea kunniatehtävä. Niinpä vuoden 2021 kirkolliskokous myönsi 30.000 € jumalanpalvelus- ja Raamatun tekstien käännöstöyöhön. Avustus jakautuu kolmelle vuodelle. Työ alkoi välittömästi vuonna 2022 ja on edennyt hyvin kolmen kääntäjän voimin. Suomen ortodoksinen kirkko on sijoittanut pappi-kanttori -työparin Ivaloon nimenomaan huolehtimaan kolttakansan hengellisistä tarpeista.

Kolttasaamelaiden uudelleenasettaminen alkoi toisen maailmansodan jälkeen vuonna 1949. Vuonna 2024 kolttakansa viettää uudelleenasettamisen 75-vuotisjuhlaa, jonka suunnittelussa ja toteutuksessa Pohjois-Suomen ortodoksinen seurakunta / Lapin ortodoksinen kappeliseurakunta tekee läheistä yhteistyötä Kolttien kyläkokouksen, Kolttakulttuurisäätiön ja muiden toimijoiden kanssa.

29. marraskuuta 2023

Aleksander Roszczenko
Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Antti Partainen
Sihteeri

5. Arkkipiispan päätöspuhe

6. Istunnon päättäminen
